

SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA V NITRE
FAKULTA EURÓPSKÝCH ŠTÚDIÍ A REGIONÁLNEHO
ROZVOJA

2119132

PRÍSTUPY MIESTNYCH SAMOSPRÁV K OVPLYVNŔOVANIU
ÚROVNE MIESTNYCH DANÍ (MALÉ OBCE)

2010

Bc. Tatiana Ďurišová

SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA V NITRE
FAKULTA EURÓPSKÝCH ŠTÚDIÍ A REGIONÁLNEHO
ROZVOJA

PRÍSTUPY MIESTNYCH SAMOSPRÁV K OVPLYVNŔOVANIU
ÚROVNE MIESTNYCH DANÍ (MALÉ OBCE)

Diplomová práca

Študijný program:	Manažment rozvoja vidieckej krajiny a vidieckeho turizmu
Študijný odbor:	3.3.5 Verejná správa a regionálny rozvoj
Školiace pracovisko:	Katedra regionálneho rozvoja
Školiteľ:	doc. Ing. Anna Belajová, PhD.

Nitra 2010

Bc. Tatiana Ďurišová

Čestné vyhlásenie

Podpísaná Bc. Tatiana Ďurišová vyhlasujem, že som záverečnú prácu na tému „Prístupy miestnych samospráv k ovplyvňovaniu úrovne miestnych daní“ vypracovala samostatne s použitím uvedenej literatúry.

Som si vedomá zákonných dôsledkov v prípade, ak uvedené údaje nie sú pravdivé.

V Nitre 27. apríla 2010

.....

Pod'akovanie

Touto cestou vyslovujem pod'akovanie pani doc. Ing. Anne Belajovej, PhD. za pomoc, odborné vedenie, cenné rady a pripomienky pri vypracovaní mojej diplomovej práce.

Pod'akovanie patrí aj mojej rodine a priateľom za morálnu podporu pri štúdiu.

Abstrakt

V diplomovej práci sme sa zamerali na prístupy miestnych samospráv k ovplyvňovaniu úrovne miestnych daní prostredníctvom všeobecne záväzných nariadení vydávaných samotnými obcami.

Objektom skúmania diplomovej práce boli malé obce Jalšové, Lošonec, Pečeňady a Rakovice spadajúce do Trnavského samosprávneho kraja.

Pri získavaní potrebných dát a údajov sme využili rôzne údajové základne – Štatistický úrad SR, rozpočty obcí, údaje týkajúce sa skutočného plnenia rozpočtov vybraných obcí, údaje poskytnuté priamo obecnými úradmi a najmä všeobecne záväzné nariadenia. Tieto údaje sme získali za pozorované obdobie rokov 2006-2008.

Obce využívajú na zabezpečenie svojich samosprávnych funkcií predovšetkým vlastné príjmy. Hlavnou zložkou predstavujú práve miestne dane a poplatky a sú tou časťou príjmov, u ktorých je správa výlučne v rukách obcí a v rámci zákonom stanovených možností majú obce možnosť ich výšku ovplyvniť stanovením si sadzieb vo svojich všeobecne záväzných nariadeniach.

Z analýz a hodnotení v závere vyplynulo, že rovnako malé obce využívajú a nastavujú výšku sadzieb miestnych daní a poplatkov rozdielne, v závislosti od politiky obce, od rozvojovej úrovne obce, od veľkosti obce, prírodných podmienok a tiež od samotného samosprávneho manažmentu.

Celkovo môžeme konštatovať, že prístup miestnych samospráv k ovplyvňovaniu úrovne miestnych daní hodnotíme veľmi pozitívne v obciach Pečeňady a Rakovice, keďže si vo svojich VZN schválených obcou vyrubili sadzby z viacerých daní i oproti normatívu si efektívne zvýšili, čo im prinieslo zvýšené výnosy z miestnych daní a tým príjmy do rozpočtov. Mimoriadny prípad je obce Pečeňady, ktorá po roku 2005 nadobudla extrémne príjmy, tým že využila možnosť extrémneho zvýšenia si sadzby dane zo stavieb. Naopak obce Jalšové a Lošonec považujeme v tomto smere za menej aktívne, no napriek tomu, došlo v ich rozpočtoch k celkovému zvýšeniu príjmov v pozorovaných obciach, v dôsledku nárastu daňových príjmov.

Kľúčové slová: rozpočet obce, celkové príjmy, daňové príjmy, miestne dane a poplatky, sadzba dane, všeobecne záväzné nariadenia obcí.

Summary

In this thesis, we focused on approaches to local government influence the level of local taxes by generally binding regulations issued by the municipalities themselves.

The object of the diploma work was a small community Jalšové, Lošonec, Pečeňady and Rakovice falling into the Trnava region.

We have used various data basis – the Statistical Office of the Slovak Republic, budgets of the municipalities, the data concerning the real performance of the budgets of the selected municipalities at gaining of the necessary data. This data and bilagines as well were analyses during years 2006 – 2008.

Municipality to ensure their functions use their self incomes. One of these important incomes are local taxes and fees. Their represent those incoims which management is quite long in the hands of municipalities and within the frame of law municipalities have opportunity to influence the height of these incomes by determining the amount in their rates of generally binding regulations.

The analysis and evaluation at the end showed that using the same small village and set the level of rates of local taxes are different, depending on the policy community, the community development level, size of community, environmental conditions and management of self-government itself.

Overall we can conclude that the approach of local authorities to influence the level of local taxes are evaluated very positively in communities and Pečeňady Rakovice, since in his VZN approved by the municipality assessed the rates of several taxes, even against the normative effectively increased, giving them increased revenues from local taxes and the revenue to the budgets. Of particular case is Pečeňady village, which came after the 2005 extreme revenue, the use of the possibility that the extreme increase in the rate of buildings. Conversely Jalšové community and Lošonec consider in this regard as less active, but they occurred in their budgets to an overall increase in reported income communities, due to the increase in tax revenue.

Key words: Budget of the municipality, Total incomes, Tax incomes, Local taxes and fees, Tax rate, Generally binding regulations of municipalities.

Obsah

Obsah	6
Zoznam ilustrácií	8
Zoznam tabuliek	9
Zoznam skratiek a značiek.....	10
Úvod	11
1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí.....	14
1.1 Verejné financie	14
1.1.1 Funkcie verejných financií.....	15
1.1.2 Zložky verejných financií	16
1.1.3 Použitie verejných financií (štátneho rozpočtu)	17
1.1.4 Fiškálna decentralizácia	19
1.2 Financovanie samospráv	22
1.2.1 Rozpočet obcí.....	23
1.2.2 Členenie a štruktúra rozpočtu.....	25
1.3 Daňové príjmy miestnych samospráv	27
1.3.1 Podielová daň	29
1.3.2 Miestne dane a poplatok.....	30
1.4 Možnosti samospráv ovplyvňovať daňové príjmy.....	32
2 Cieľ práce	38
3 Metodika práce	39
3.1 Objekt skúmania	39
3.2 Uplatňované metodické postupy	39
3.3 Spôsob získavania údajov	40
3.4 Použité metódy vyhodnotenia a interpretácie výsledkov.....	40
4 Výsledky práce	42
4.1 Charakteristika rozvojovej úrovne skúmaných obcí.....	42
4.1.1 Ľudský potenciál	43
4.1.2 Ekonomická štruktúra	45
4.1.3 Sociálna infraštruktúra	48
4.1.4 Technická infraštruktúra	51
4.2 Rozpočet obcí a ekonomická sila obcí.....	55
4.2.1 Celkové príjmy obcí	55

4.2.1.1	Bežné príjmy	58
4.2.1.2	Kapitálové príjmy	69
4.2.1.3	Mimorozpočtové príjmy – finančné operácie	70
4.3	Daňové príjmy obcí.....	73
4.3.1	Podielová daň	74
4.3.2	Miestne dane	75
4.3.2.1	Daň z nehnuteľností	76
4.3.2.2	Špecifické miestne dane.....	81
4.4	Prístupy miestnych samospráv k ovplyvňovaniu úrovne miestnych daní	85
4.4.1	Daň z nehnuteľnosti	85
4.4.1.1	Daň z pozemkov	85
4.4.1.2	Daň zo stavieb.....	88
4.4.1.3	Daň z bytových a nebytových priestorov	91
4.4.2	Špecifické miestne dane	93
4.4.2.1	Daň za psa	94
4.4.2.2	Daň za užívanie verejného priestranstva	94
4.4.2.3	Daň za ubytovanie	96
4.4.2.4	Daň za predajné automaty.....	96
4.4.2.5	Daň za nevýherné hracie automaty	96
4.4.2.6	Daň za vjazd motorového vozidla v historickej časti mesta.....	97
4.4.2.7	Daň za jadrové zariadenie	97
4.4.2.8	Miestny poplatok za komunálny odpad a drobné stavebné odpady	97
5	Návrh na využitie poznatkov	101
	Záver	104
	Zoznam použitej literatúry	111
	Prílohy.....	117

Zoznam ilustrácií

Obr. 1	Štruktúra rozpočtu obce	25
Obr. 2	Mapa vybraných obcí	39
Obr. 3	Bežné príjmy v obci Jalšové	59
Obr. 4	Bežné príjmy v obci Lošonec	60
Obr. 5	Bežné príjmy v obci Pečeňady	60
Obr. 6	Bežné príjmy v obci Rakovice	61
Obr. 7	Vývoj nedaňových príjmov	63
Obr. 8	Nedaňové príjmy obce Jalšové	64
Obr. 9	Nedaňové príjmy obce Lošonec	65
Obr. 10	Nedaňové príjmy obce Pečeňady	65
Obr. 11	Nedaňové príjmy obce Rakovice	66
Obr. 12	Vývoj kapitálových príjmov	69
Obr. 13	Vývoj mimorozpočtových príjmov	71
Obr. 14	Daňové príjmy obcí	73
Obr. 15	Vývoj podielovej dane	74
Obr. 16	Daň z nehnuteľnosti v obci Jalšové	77
Obr. 17	Daň z nehnuteľnosti v obci Lošonec	78
Obr. 18	Daň z nehnuteľnosti v obci Pečeňady	79
Obr. 19	Daň z nehnuteľnosti v obci Rakovice	79

Zoznam tabuliek

Tab. 1	Druhy daní a poplatkov pred a po fiškálnej decentralizácii	31
Tab. 2	Stručná charakteristika obcí	42
Tab. 3	Ukazovatele ľudského potenciálu	44
Tab. 4	Ekonomická štruktúra v obciach	45
Tab. 5	Vybavenosť obcí sociálnu infraštruktúrou	48
Tab. 6	Vybavenosť obcí technickou infraštruktúrou	51
Tab. 7	Vývoj celkových príjmov obcí	55
Tab. 8	Štruktúra celkových príjmov obcí v roku 2006	56
Tab. 9	Štruktúra celkových príjmov obcí v roku 2007	56
Tab. 10	Štruktúra celkových príjmov obcí v roku 2008	57
Tab. 11	Ekonomická sila obcí	57
Tab. 12	Vývoj bežných príjmov obcí	58
Tab. 13	Vývoj daňových príjmov obcí	62
Tab. 14	Vývoj bežných grantov a transferov v obciach	67
Tab. 15	Štruktúra grantov a transferov v obciach	68
Tab. 16	Vývoj miestnych daní v obciach	75
Tab. 17	Štruktúra a vývoj špecifických miestnych daní v obciach	81
Tab. 18	Daň z pozemkov v obciach Jalšové, Lošonec, Pečeňady	86
Tab. 19	Daň z pozemkov v obci Rakovice – základ dane, sadzba dane, normatív	87
Tab. 20	Daň zo stavieb v obciach v rokoch 2006 – 2008	89
Tab. 21	Daň z bytových a nebytových priestorov v obciach v rokoch 2006 – 2008	91
Tab. 22	Sadzby špecifických miestnych daní vo vybraných obciach	93
Tab. 23	Sadzby miestneho poplatku za komunálny odpad a drobné stavebné odpady vo vybraných obciach	98

Zoznam skratiek a značiek

atď.	a tak ďalej
a pod.	a podobne
č.	číslo
ČOV	čistička odpadových vôd
ha	hektár
km	kilometer
mil.	milión
m. n. m.	metrov nad morom
napr.	napríklad
obyv.	obyvateľ
resp.	respektíve
Sk	Slovenská koruna
SR	Slovenská republika
tis.	tisíc
t.j.	to jest
tzn.	to znamená
tzv.	takzvané
VÚC	vyšší územný celok
VZN	všeobecne záväzné nariadenie
Zb.	zbierka
Z. z.	Zbierka zákonov

Úvod

Proces decentralizácie verejnej správy významne posilnil postavenie a kompetencie obcí ako miestnych samosprávnych jednotiek v zodpovednosti zabezpečovania služieb a uspokojovania potrieb svojich občanov a v rozhodovaní o rozvoji svojho územia. Táto ich pozícia miestnej vlády si vyžaduje tvorbu takých podmienok, ktoré v krátkodobom aj dlhodobom horizonte zabezpečia zvyšovanie kvality života občanov. Je teda dôležité a nevyhnutné uplatňovať strategické prístupy v činnosti so zreteľom na potenciál a kapacity miestnej samosprávy.

Prechodom na trhový model ekonomiky sa na Slovensku vytvoril nový model verejnej správy, v ktorom dôležité postavenie má teda samospráva, s cieľom vytvorenia podmienok pre harmonický a vyvážený rozvoj obcí a regiónov.

Územná správa vecí verejných je najbližšie k občanom. Môže ich priamo zapájať do rozhodovania o záležitostiach, ktoré sa ich bezprostredne dotýkajú, posilňuje priame zapojenie všetkých spoločenských vrstiev do formovania a realizácie sociálneho a ekonomického rozvoja územia, v ktorom žijú. Keďže na miestnej a regionálnej úrovni je možné lepšie poznať rozvojové zdroje a možnosti, tým pádom je správa územia vykonávaná efektívnejšie a demokraticky.

Aby mohli samosprávy zabezpečovať svoje činnosti, zapájať sa do procesu rozvoja, potrebujú dostatočné množstvo finančných prostriedkov. Od 1. 1. 2005 sa začal uplatňovať nový systém prerozdelenia verejných prostriedkov medzi štátnu správu a samosprávu, nazývaný ako fiškálna decentralizácia. Nový systém financovania obcí posilňuje finančnú autonómiu, transparentnosť, stabilitu a zodpovednosť územnej samosprávy pri rozhodovaní o použití verejných zdrojov na poskytovanie služieb občanovi na zabezpečenie samosprávnych činností a rozvojových potrieb. Podstatou tohto procesu je prechod od poskytovania dotácií zo štátneho rozpočtu na financovanie kompetencií prostredníctvom daňových príjmov, čiže sa zvyšuje podiel vlastných príjmov samosprávy. Od 1. 1. 2005 štát zveril územnej samospráve väčšinu výnosu dane z príjmov fyzických osôb a umožnil jej voľnejšie spravovať miestne dane, a tak robiť vlastnú daňovú politiku.

Obec ako samosprávny subjekt je správnu a ekonomickou jednotkou, ktorá je vlastníkom majetku (budovy, pôdy), disponuje finančnými prostriedkami (príjmami v rozpočte), ktoré sú vo vlastníctve obce. Obec vykonáva úkony súvisiace s hospodárením s majetkom obce, zostavovaním a schvaľovaním rozpočtu a záverečného účtu, správou

daní a poplatkov a mnohých ďalších činností. Pri zabezpečovaní týchto úloh nevyhnutne potrebuje zdroje, z ktorých môže realizovať investičnú činnosť, správu miestnych komunikácií a verejných budov, verejnoprospešné služby, ochranu životného prostredia, zriaďovanie rozpočtových a príspevkových organizácií, zabezpečovať verejný poriadok.

Práve daňové príjmy sú tou zložkou obecných rozpočtov, ktoré umožňujú uskutočňovanie týchto investičných a neinvestičných činností. Najvýznamnejšie úlohu v štruktúre daňových príjmov zohrávajú miestne dane a miestny poplatok, pretože ich správu a výber vykonáva obec a môže ich aj v najväčšej miere ovplyvňovať.

Novoprijatý zákona NR SR č. 582/2004 Z. z. o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady umožnil územnej samospráve oveľa voľnejšie spravovať miestne dane, a tým robiť vlastnú daňovú politiku. Podstatou tohto zákona je úprava zdaňovania obcou. Táto spočíva v jednak v obmene skladby niekdajších miestnych poplatkov (po novom miestnych daní) a jednak v tom, že obciam umožňuje určiť tú – ktorú daň na základe všeobecne záväzného nariadenia obce. Obce tak môžu vyberať osem druhov miestnych daní. Jediným obligatórnym poplatkom, ktorý obce vyberajú, je miestny poplatok za komunálne odpady a drobné stavebné odpady. Správcom miestnych daní a miestneho poplatku je príslušná obec, ktorá jednotlivé dane a poplatok zavádza všeobecným záväzným nariadením a stáva sa príjmom obecného rozpočtu.

Využívaním možností rozpätia miestnych daní si obecné úrady môžu zvýšiť príjme obce. Dane však majú aj spätnú väzbu. Vysoké sadzby môžu obmedziť pohyb kultúrno – spoločenských aktivít a podobne. Z uvedeného rozpätia je zrejмый veľmi diferencovaný prístup obecných zastupiteľstiev k stanoveniu sadzieb miestnych daní a poplatkov.

Zníženie závislosti miestnych rozpočtov od štátneho rozpočtu znamená pre obce predovšetkým hľadať nové zdroje financovania, zmeniť štruktúru príjmov a uskutočňovať čo najefektívnejšie vynakladanie prostriedkov. Preto je pre obec v súčasnej dobe najdôležitejšie aby sa vytvorili také korekcie v zákonoch, ktorých by zabezpečili vysokú príjmovú stabilitu do budúcnosti a s tým spojenú realizáciu investičných a rozvojových zámerov najmä bytovej výstavbe, infraštruktúre a zlepšení kvality poskytovaných služieb obyvateľstvu.

Pri realizácii samosprávnych funkcií môže obec spolupracovať s politickými stranami a hnutiami vyvíjajúcimi činnosť v obci, so záujmovými združeniami obyvateľov obce, s právnickými a fyzickými osobami pôsobiacimi v jej územnom obvode. V záujme dosiahnutia spoločného prospechu sa môže združovať i s inými obcami.

Moja práca je zameraná na prístupy miestnych samospráv pri ovplyvňovaní úrovne miestnych daní. Vybranými obcami sú obce Jalšové, Lošonec, Pečeňady a Rakovice s počtom obyvateľov do 600. V nasledujúcich kapitolách budú zanalyzované príjmové stránky rozpočtov obcí počas rokov 2006 – 2008. Na základe získaných všeobecných záväzných nariadení budeme pozorovať vplyv rôznych prístupov obcí pri vyberaní miestnych daní a poplatku na rozpočty obcí. Diplomová práca je zostavená z jednotlivých kapitol, ktoré naplňajú vytýčený cieľ. Kľúčovými pojmami práce sú miestny rozpočet, príjmy rozpočtu, miestne dane, miestne poplatky a správa daní, v jednotlivých kapitolách sa venujeme týmto problematikám.

1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí

1.1 Verejné financie

Verejné financie predstavujú sústavu špecifických finančných vzťahov a operácií, ktoré prebiehajú v ekonomickom systéme medzi jednotlivými vládnyimi úrovňami navzájom alebo medzi verejnou vládou na jednej strane a ostatnými subjektami v ekonomike (t.j. občanmi, domácnosťami, firmami, neziskovými organizáciami a pod.) na druhej strane. Tieto vzťahy sú založené na princípoch obligatórnosti a nenávratnosti., tvrdí **Beňová** (2007).

Verejné financie predstavujú ten pohyb peňažnej zásoby, ktorý reprezentuje hospodárenie štátu, jeho orgánov, štátnych podnikov, celkov územnej samosprávy, ako aj rôznych účelových fondov vo verejnom sektore, v zmysle teórie **Balka** (2006).

Inak verejné financie definuje **Dufala** (2006), ako peňažné vzťahy, ktoré vznikajú pri získavaní, rozdeľovaní, prerozdeľovaní a použití peňazí patriacich občanom, ale aj verejnoprávnyim orgánom a organizáciám, ktoré peniaze daňovníkov spravujú a nakladajú s nimi. Sú to financie slúžiace na uspokojenie potrieb obyvateľstva na úrovni celého štátu, ale aj jednotlivých regiónov.

Verejné financie sa zaoberajú príjmami a výdavkami verejných orgánov štátu a ich vzájomný vzťah je tiež spätý s finančným riadením a kontrolou. Verejné financie sa zaoberajú tiež finančnými aspektmi verejných orgánov alebo vládneho sektoru. Sú tiež jednou z tých tém, ktorá leží na hranici medzi ekonomikou a politikou. To sa týka príjmov a výdavkov verejnej správy a ich úpravou jedného k druhému, tvrdí **Blinder** (1989).

Odvetvie ekonomiky, ktoré študuje zdanenia a výdavky vlády, predstavujú verejné financie. Tento termín často označuje niečo nesprávne, pretože základné otázky, ktoré rieši nie sú len finančné, teda vzťahujúce sa k peniazom. Kľúčové problémy sa týkajú využívania reálnych zdrojov s ktorými disponujú. Preto sa v praxi často stretávame s označením verejný sektor alebo verejná ekonómia, uvádzajú **Rowley, Schneider** (2004).

Verejnými financiami sa na Slovensku chápu finančné toky každého subjektu verejnej správy. Právnu definíciu subjektu verejnej správy uvádza zákon č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy. Sú nimi: právnické osoby zapísané v registri organizácií vedenom Štatistickým úradom Slovenskej republiky podľa osobitného predpisu

a zaradené vo verejnej správe v súlade s jednotnou metodikou platnou pre Európsku úniu, a to:

1. v ústrednej správe,
2. v územnej samospráve
3. vo fondoch sociálneho poistenia a fondoch zdravotného poistenia.

V ústrednej správe sú to štátne rozpočtové organizácie, štátne príspevkové organizácie, štátne účelové fondy, Fond národného majetku Slovenskej republiky a Slovenský pozemkový fond. V ústrednej správe sa vykazujú aj verejné vysoké školy a ďalšie subjekty, ktoré sú zapísané a zaradené v registri. V územnej samospráve sa vykazujú obce, vyššie územné celky a nimi zriadené rozpočtové organizácie a príspevkové organizácie. Vo fondoch sociálneho poistenia a fondoch zdravotného poistenia sa vykazuje Sociálna poisťovňa a zdravotné poisťovne, uvádza **Staroňová** (2006).

Tieto rozpočty spolu tvoria verejné financie, v praxi sa však väčšina pozornosti sústreďuje na štátny rozpočet. Na druhej strane, prostriedky zo štátneho rozpočtu patria medzi tie najstráženejšie, ich použitie je viazané na najprísnejšie pravidlá a o nakladaní s nimi v najvýraznejšej miere rozhodujú volení zástupcovia, tvrdí **Beblavý, Švec** (2001).

1.1.1 Funkcie verejných financií

Podľa **Beňovej** (2007) sa najčastejšie uvádzajú tri základné funkcie financií: alokačná, distribučná a stabilizačná. Prioritou týchto funkcií je zdôvodniť nevyhnutnosť existencie verejného sektora v zmiešanej ekonomike.

Alokačná funkcia vyplýva z existencie nedokonalosti trhu a trhového mechanizmu, ktorými sú: - neschopnosť trhu v dostatočnej miere zabezpečiť niektoré verejné statky, - existencia externalít, - existencia nedokonalkej konkurencie. Ide o rozhodovanie o umiestňovaní zdrojov potrebných pre produkciu verejných statkov.

Základným nástrojom distribučnej funkcie verejných financií je daňovo – transferový mechanizmus. Verejné príjmy (prevažne dane), ktoré plynú do verejných rozpočtov, sa v podobe transferov znovu rozdelia v prospech príslušných subjektov v ekonomike s cieľom zabezpečiť spravodlivé rozdeľovanie. Vláda môže aj zdanením spotreby luxusných statkov vyššími daňovými sadzbami kompenzovať zníženie daní pri spotrebe základných tovarov a služieb, prípadne takto získané finančné prostriedky investovať napríklad do výstavby sociálnych bytov.

Medzi hlavné ciele stabilizačnej funkcie predovšetkým patria:

- zníženie nezamestnanosti a dosiahnutie prirodzenej miery nezamestnanosti – pomoc pri hľadaní zamestnania, podpora malého a stredného podnikania a pod.,
- zmiernenie inflácie, resp. dosiahnutie a udržanie prirodzenej miery inflácie,
- dosiahnutie ekonomického rastu, ktorý zmierňuje sociálne napätie, umožňuje riešiť vzťahy bohatstva a chudoby, zlepšuje pracovné podmienky, zvyšuje kvalitu vzdelávania, kultúry, kvalitu života a pod., konštatuje **Beňová** (2007).

1.1.2 Zložky verejných financií

Podľa **Balka** (2006) verejné financie prezentujú tú časť zdrojov ekonomiky, ktorú verejný sektor vyberá od obyvateľov a podnikov vo forme daní a poplatkov a prerozdeľuje ich s cieľom zabezpečiť plnenie verejných služieb a nákup verejných statkov.

Verejné financie sú základným nástrojom verejného sektora. Verejná vláda nimi disponuje a uspokojuje požiadavky verejného sektora a to prostredníctvom peňažných operácií, ktoré predstavujú:

- verejné výdavky, ktoré sú použité na produkciu verejných statkov a služieb- správa štátu, zdravotníctvo, sociálne veci, kultúra a iné,
- verejné príjmy, ktoré sú finančné prostriedky získavané na obligatórnom princípe od fyzických a právnických osôb.

Verejná vláda preberá zodpovednosť za plnenie verejných úloh v národnom hospodárstve. Jej hospodárenie sa uskutočňuje v rámci rozpočtovej sústavy, ktorá inštitucionalizuje peňažné vzťahy tvoriace verejné financie, uvádza **Staroňová** (2006).

Financovanie verejných potrieb prostredníctvom sústavy verejných rozpočtov môžeme tiež označiť aj ako *priame - rozpočtové financovanie*. Medzi priame formy financovania patrí:

1. centrálny (národný, štátny, federálny) rozpočet,
2. rozpočty nižších vládnych úrovní (samosprávy),

Staroňová (2006) ďalej vysvetľuje, že okrem priameho financovania úloh verejného sektora možno využívať aj *nepriame - mimorozpočtové financovanie*. Dôvody vzniku aj formy jeho uplatňovania v tej – ktorej ekonomike závisia od danej situácie. Medzi nepriame formy financovania verejného sektora zaradujeme:

3. fondy,

4. verejné (štátne, verejnoprospešné) podniky.

Všetky štyri uvedené formy, podieľajúce sa na finančnom zabezpečení úloh verejného sektora (štátny rozpočet, rozpočty nižších vládnych úrovní, fondy, verejné podniky), môžeme označiť súhrnným pojmom *zložky verejných financií*.

1.1.3 Použitie verejných financií (štátneho rozpočtu)

Každá vláda by v záujme zachovania si kreditu v očiach svojich voličov, a teda i daňových poplatníkov, mala voliť stabilné a čitateľné pravidlá pre rozdeľovanie verejných financií. Základným a snáď aj verejne najznámejším súborom pravidiel pre rozdeľovanie zdrojov podobne ako v iných civilizovaných štátoch aj na Slovensku je zákon o štátnom rozpočte. Odráža základné politické rozhodnutia vlády o tom, ktorú časť služieb pre občanov chce štát pokrývať z verejných zdrojov, tvrdia **Beblavý, M. – Švec, P.** (2001).

Shulzová (2007) uvádza, že v súčasnosti je štruktúra verejných financií v SR takáto:

1. rozpočtová sústava, ktorá pozostáva z rozpočtu verejnej správy a rozpočtov samospráv,
2. mimorozpočtové účelové štátne fondy,
3. sústava financií Európskej únie – predvstupové fondy a štrukturálne fondy,
4. financie štátnych podnikov a iných štátnych podnikateľských subjektov, financie verejnoprávných inštitúcií,
5. financie verejnoprávných poisťovní (Sociálna, zdravotné poisťovne),
6. úvery (štátne, samosprávne, bankové).

V SR je základným verejným rozpočtom ústredný rozpočet- štátny rozpočet. Nižšiu úroveň rozpočtovej sústavy tvoria rozpočty samosprávnych celkov: rozpočty VÚC, rozpočty miest a rozpočty obcí.

Dufala (2006) konštatuje, že príjmy štátneho rozpočtu sú súčasťou verejných príjmov, ktoré sú zdrojom prostriedkov na financovanie verejných rozpočtov a teda sú rozhodujúcim zdrojom krytia verejných výdavkov. Okrem daní platených fyzickými aj právnickými osobami môže mať štátny rozpočet príjmy z poplatkov, príspevkov, odvodov, cla, dovoznej a vývoznej prirážky, príjmy získané predajom štátnych cenných papierov, príjmy z výnosov z cenných papierov, nadobudnutých od iných emitentov, príjmy zo sankcií, príjmy zo splácania úverov a pôžičiek, a pod.

Podľa **portálu financií** je štátny rozpočet je centralizovaný peňažný fond, ktorý je vytváraný, rozdeľovaný a používaný predovšetkým s využitím nenávratného a neekvivalentného spôsobu rozdeľovania. Predstavuje bilanciu príjmov a výdavkov štátu. Je schvaľovaný zákonodarnými zbormi a získava formu rozpočtového zákona.

Základnou funkciou štátneho rozpočtu je redistribúcia národného dôchodku súvisiaca s plnením politických, ekonomických a sociálnych úloh štátu. Štátny rozpočet Slovenskej Republiky je tvorený príjmovou a výdavkovou stranou.

Podľa údajov uvedených v publikácii **Rozumieme reformám** (2005) hlavným zdrojom štátneho rozpočtu sú priame a nepriame dane. Podnikateľské subjekty odvádzajú časť svojich ziskov do štátneho rozpočtu. Podobným spôsobom odvádzajú dane obyvatelia, a to buď zo mzdy alebo z iných príspevkov.

V štruktúre výdavkov štátneho rozpočtu majú významné miesto výdavky na štátne regulovanie hospodárstva, ktorých objem a štruktúra sa mení v závislosti od objektu financovania a konkrétnych podmienok. Výška štátneho rozpočtu závisí najmä od vývoja v ekonomike a od zodpovednosti vlády, do akej miery sa rozhodne zadlžovať krajinu.

Podľa **zákona č. 497/2009 Z. z. o štátnom rozpočte** sa zo štátneho rozpočtu sa hradia:

- a) výdavky štátnych rozpočtových organizácií a príspevky príspevkovým organizáciám,
- b) výdavky vyplývajúce z medzinárodných zmlúv,
- c) výdavky súvisiace s poskytovaním medzinárodnej pomoci rozvojovým a menej vyvinutým krajinám,
- d) odvody Európskej únii,
- e) výdavky na úhradu nákladov presného výkonu štátnej správy obciam a VÚC,
- f) náhrada, ujmy spôsobené štátom,
- g) úroky a poplatky spojené so správou schodku štátneho rozpočtu a štátneho dlhu,
- h) úroky spojené s realizáciou záruky poskytnutej štátom,
- i) ďalšie výdavky ustanovené zákonom o štátnom rozpočte alebo osobitným zákonom.

Tak ako je štátny rozpočet základným ekonomickým nástrojom finančnej politiky štátu, rovnako sú rozpočet obce a vyššieho územného celku základným nástrojom finančného hospodárenia samospráv, tvrdí **Švantnerová** (1997).

Zmena financovania samospráv tzv. fiškálna decentralizácia bola jednou z výsledkov reformy verejných financií, ktorá bola súčasťou celkovej reformy verejnej správy.

Na rozdiel od iných reforiem, reforma riadenia verejných financií je komplexnou technickou a inštitucionálnou reformou a predstavuje viac–menej permanentný proces. Napriek tomu pokrok, ktorý bol dosiahnutý v poslednom období priniesol výrazne vyššiu kvalitu do riadenia verejných financií, zvýšil ich transparentnosť, podstatne znížil riziko náhlych fiškálnych otrasov a je pozitívne hodnotený aj v medzinárodnom kontexte, uvádza **Žuchová** (2008).

1.1.4 Fiškálna decentralizácia

Fiškálna decentralizácia nadväzuje na daňovú reformu a prenos kompetencií zo štátnej správy na obce a vyššie územné celky. Jej realizáciou získala územná samospráva mimoriadne dôležitý nástroj – rozhodovanie o vlastných príjmoch, ktorý výrazne posilňuje jej autonómnosť. Nový systém výrazne posilnil nielen samostatnosť, ale aj zodpovednosť územnej samosprávy v procese rozhodovania o použití verejných zdrojov pri poskytovaní služieb občanom, uvádza **Belica** (2005).

Fiškálna decentralizácia je tendencia, aby nižšie vládne úrovne rozhodovali o poskytovaní verejných statkov a služieb, samozrejme, s prihliadnutím na miestne zvláštnosti. Nejde teda len o rozdelenie zodpovednosti, ale aj právomocí pri získavaní príjmov, dôležitá je preto aj ich sebestačnosť. Nižšie vládne jednotky by mali mať stabilnú daňovú základňu, malé množstvo, ale výnosných daní, daní, ktorých výber a správa by boli čo najjednoduchšie a najlacnejšie, daňový výnos by nemalo byť možné preniesť do inej municipality, tvrdí **Neubarová** (2003).

Najefektívnejší spôsob zabezpečenia finančnej nezávislosti, spolu s decentralizáciou kompetencií, predstavuje fiškálna decentralizácia, konštatuje **Nižňanský** (2003). Fiškálna decentralizácia sa aj vo svete chápe ako posilnenie vlastných príjmov samospráv prostredníctvom ich právomoci určovať výšku daní, pričom zároveň nevyhnutné zabezpečenie územného princípu u týchto daní, tzn. príjemcom dane sa automaticky stáva samospráva, ktorej obyvatelia daň platia.

Lenský (2001) uvádza, že fiškálna decentralizácia je dôležitým prvkom reformy verejnej správy. Znamená posilnenie využitia zdrojov v mieste ich vzniku a obmedzenie prerozdelených procesov. Je však pochopiteľné, že štát, resp. vláda má a musí mať

záujem na tom, aby vytvorila mechanizmy, ktoré by zabránili nadmernému zadlžovaniu vo všetkých súčastiach verejných financií a aby sa posilňovali tendencie k vyrovnanému hospodáreniu. Fiškálna decentralizácia by teda nemala pôsobiť proti stabilizácii verejných financií, práve naopak, mala by podporiť efektívnosť vynakladania verejných financií.

Termín fiškálna decentralizácia, ako definuje **Tichý** (2005) celkovo zahŕňa politickú, ekonomickú a inštitucionálnu podporu systému fiškálnych vzťahov medzi jednotlivými vládnymi úrovňami so sledovaním všeobecných cieľov fiškálnej decentralizácie, a to efektívnosť, transparentnosť a zodpovednosť. Sledujúc spomenuté ciele, systém fiškálnych vzťahov je založený na štyroch základných pilieroch. Ide o výdavkové úlohy, výnosové úlohy, transfery a granty medzi jednotlivými vládnymi úrovňami a miestne zadlžovanie. Od nich sa odvíja koncepčný rámec fiškálnej decentralizácie.

Nemec (2002) očakáva, že proces decentralizácie verejnej správy presunom množstva kompetencií a tým aj množstva finančných zdrojov na samosprávnú úroveň, zvýrazní dôležitosť efektívneho zabezpečovania verejných výdavkových programov na obecnej a krajskej úrovni.

Maruchnič a Čunderlik konštatujú, že fiškálna decentralizácia sa týka len financovania samosprávnych kompetencií obcí a vyšších územných celkov tak, ako sú definované v rámci platného právneho stavu. Kompetencie, ktoré obce a vyššie územné celky vykonávajú v režime preneseného výkonu štátnej správy, budú naďalej financované dotáciami zo štátneho rozpočtu prostredníctvom príslušnej rozpočtovej kapitoly tak ako doteraz, teda nie sú predmetom fiškálnej decentralizácie.

Čavojec – Sloboda (2005) uvádzajú, že v roku 2004 štát výkon samosprávnej pôsobnosti obcami financoval prostredníctvom dotácií zo štátneho rozpočtu a väčšej alebo menšej časti výnosov niektorých podielových daní. Z nich fiškálnou decentralizáciou dotknutými sú tri dotácie – dotácia na výkon samosprávnych funkcií, dotácia na mestskú verejnú dopravu a dotácia na výkon samosprávnych funkcií v oblasti školstva.

Ministerstvo financií totiž pod pojmom fiškálna decentralizácia chápe vyriešenie len financií za originálne, pôvodné kompetencie. Kompetencie, ktoré prešli na obce a mestá po decentralizácii od štátu ostávajú bez financií. Výdavky na prenesený výkon štátnej správy tvoria asi 1/5, čiže 20%, celkových výdavkov obcí. **Sýkora** upozornil na to, že ak tento objem nebude stabilizovaný, môže rozkolísať celkové rozpočty obcí a miest a môže zásadne ovplyvniť aj zabezpečovanie a výkon originálnych kompetencií.

Švantnerová – Kožiak (2005) uvádzajú, že nový systém financovania obcí nadväzuje na uskutočnený presun kompetencií z orgánov štátnej správy na obce podľa zákona č. 416/2001 Z. z. v rokoch 2002 – 2004 a daňovú reformu v roku 2004. Zmena sa týka predovšetkým financovania originálnych samosprávnych kompetencií. Kompetencie, ktoré obce vykonávajú ako prenesený výkon štátnej moci, sa naďalej financujú účelovými dotáciami zo štátneho rozpočtu.

Prenos kompetencií znamenal tiež nárast výdavkov samospráv, pričom systém financovania miest a obcí sa nezmenil. **Čavojec – Sloboda** (2005) tvrdia, presun kompetencií i financií na obce (a regióny) sa stal tak na základe balíka zákonov, ktoré schválil parlament v septembri 2004. Od 1. januára 2005 sa 70,3 % výnosu dane z príjmov fyzických osôb stáva vlastným príjmom obcí a 23,5 % príjmom vyšších územných celkov a zvyšných 6,2% zostáva v štátnom rozpočte ako rezerva. Ako bolo vyššie uvedené celkový objem výnosu dane, ktorý sa prerozdeľuje, stanovuje § 2 zákona **č. 564/2004 Z. z. o rozpočtovom určení výnosu dane.**

Mikloš (2005) tvrdí, že reforma verejnej správy znamenala zásadnejšiu zmenu vo verejnej tvorbe rozpočtov. To bolo dôležité nielen z hľadiska teoretického, ale aj z hľadiska poriadku a konsolidácie vo verejných financiách, aj z hľadiska vytvárania tlaku na potrebné zmeny, potrebné štrukturálne reformy. Práve vo verejných financiách sa najlepšie odráža, či sú jednotlivé sektory zreformované, či fungujú efektívne alebo nefungujú. Odrážať sa to môže len vtedy, keď verejné financie fungujú na jasných transparentných pravidlách, na tvrdom rozpočtovom obmedzení a na reálnom vykazovaní stavu.

Zavedením fiškálnej decentralizácia sa na nižšie stupne verejnej správy presunuli okrem finančných prostriedkov aj kompetencie, dôsledkom čoho bol nárast vlastných daňových príjmov regiónov a samospráv. Nárastom výberu daní došlo k vykázaniu nižšieho fiškálneho deficitu, čo bolo pre vstup Slovenska do eurozóny pozitívne hodnoteným faktom. Daňovou reformou a reformou verejných financií, dosiahla SR pozitívne výsledky zlepšovaním podnikateľského prostredia, vytvorením priaznivej klímy a stimulov na pritiahnutie priamych zahraničných investícií, ktoré pozitívne prispievajú k rastu potenciálneho produktu krajiny. Ich vplyv sa prejavuje prostredníctvom nárastu kapitálu a celkovej produktivity. Prostredníctvom prílevu priamych zahraničných investícií (PZI) daňová reforma nepriamo podporuje aj kvalitatívne zmeny v ekonomike, rast konkurencieschopnosti a potenciálneho produktu, čo predstavuje jedinú cestu pre

dosahovanie vysokého a stabilného rastu ekonomiky. Daňová reforma prostredníctvom vyšších investícií priniesla zvýšenie potencionálneho produktu v podobe nárastu PZI, tvrdí **Kuzmišin**.

1.2 Financovanie samospráv

Podľa slov **Ciska** (2005) nevyhnutnou súčasťou procesu decentralizácie a modernizácie verejnej správy boli zmeny v jej financovaní. Decentralizácia kompetencií si žiadala aj decentralizáciu verejných financií. Vládou schválený model verejnej správy si vyžadoval zásadnú zmenu vzťahov medzi štátnym rozpočtom a rozpočtami územnej samosprávy, pričom úpravy sa dotkli aj oblastí sústavy daní, daňovej právomoci, zmien v štruktúre rozpočtov, zmien v rozpočtových pravidlách, zmien kritérií pri prerozdeľovaní podielových daní, ale aj zavedenie nového systému finančného vyrovnávania (na princípoch solidarity a motivácie) na celoštátnej úrovni a na úrovni vyšších územných celkov.

Je veľmi dôležité, aby obce disponovali dostatočným objemom prostriedkov pre financovanie svojho rozvoja a aby niesli zodpovednosť za prefinancovanie svojich rozpočtov, konštatuje **Oates** (1999).

Systém financovania by mal rešpektovať objektívnu potrebu zdrojov municipalít, zároveň by však nemal zakladať existenciu neopodstatnených rozdielov medzi nimi. Systém financovania municipalít ovplyvňuje efektívnosť alokácie a redistribúcie, tvrdí **Jílek** (2006).

Podľa **Švantertovej** (1997) je financovanie samosprávnych územných celkov súčasťou verejných financií. Miestny finančný systém treba chápať ako vyváženú, kompaktnú sústavu zdrojov príjmov, prostredníctvom ktorých môžu orgány miestnej samosprávy dosahovať plnenie rozvoja svojho územia.

Dôležitým finančným nástrojom k zabezpečeniu úloh a činnosti jednotlivých úrovní verejnej správy je príslušný verejný rozpočet. Čím je zložitejšia štruktúra verejnej správy, tým je dôležitejšie rozhodnúť o optimálnom priradení príjmov, najmä daňových a financovanie výdavkov jednotlivých rozpočtov v rámci rozpočtovej sústavy, predovšetkým v závislosti na rozdelení zodpovednosti za zaistenie verejných statkov. Ide o stanovenie daňového určenia a optimalizáciu finančných vzťahov medzi rozpočtami, tvrdí **Krnáč** (2005).

Kňazko (2008) konštatuje, že finančné hospodárenie miestnej samosprávy (obce a mestá) je upravené hlavne rozpočtovými pravidlami verejnej správy, na ktoré nadväzuje zákon o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy. Najvýznamnejšou právnou normou, ktorá ovplyvňuje príjmovú základňu rozpočtov miestnej samosprávy, je zákon o rozpočtovom určení výnosu podielovej dane. Obce a mestá v Slovenskej republike majú veľmi obmedzenú schopnosť ovplyvňovať svoje príjmy, keď priamu kontrolu majú približne nad jednou tretinou svojich celkových príjmov. Minimálna je aj väzba municipálnych príjmov na výkonnosť miestnej ekonomiky.

1.2.1 Rozpočet obcí

Rektořík, Šelešovský a kol. (2002) uvádzajú, že zaistenie dostatočných finančných zdrojov je hlavnou úlohou obecných a krajských financií. Jadrom systému municipálnych financií, ktoré predstavujú najnižšiu zložku verejných financií, je rozpočet obce. Obec zaisťuje prostredníctvom svojho rozpočtu tak vlastné činnosti (napr. miestnu dopravu, poriadok, obecnú políciu), ako aj činnosti, ktoré na ňu deleguje štát (napr. školstvo, sociálna starostlivosť, zdravotníctvo a pod.). Obec na svojom území je teda povinná pre svojich občanov zabezpečiť potrebný rozsah a štruktúru verejných statkov a verejných služieb.

Samospráva vykonáva činnosti zverené od štátu za peniaze štátu, to znamená, že ten prispieva samosprávam na výkon týchto činností tak, aby boli riadne realizované. Samosprávy tieto úlohy dostali preto, lebo sa predpokladá, že dokážu v tejto oblasti lepšie a efektívnejšie plniť dané úlohy a poznajú lepšie konkrétnu miestnu problematiku. **Grúň, Pauličková** (2003).

Predpokladom úspešného fungovania každého článku územnej samosprávy sú vlastné príjmy, vlastný rozpočet a primeraná miera sebestačnosti. Je tomu tak i v prípade základného článku územnej samosprávy – obce, konštatuje **Peková** (2004).

Žárska (1996) uvádza, že financovanie obce a zostavovanie rozpočtu sú dve činnosti obce, ktoré jej vyplývajú priamo zo zákona o obecnom zriadení (§7 a §9). Obec si sama zostavuje a schvaľuje rozpočet a podľa neho hospodári.

Berčík (1989) tvrdí, že rozpočty obcí potvrdzujú princíp ekonomickej samostatnosti samosprávy obcí a prostredníctvom nich možno v rámci finančno – rozpočtovej sústavy vyjadriť jej mieru. Obsahujú príjmy a výdavky, v ktorých sú vyjadrené finančné vzťahy

k štátnemu rozpočtu, právnickým osobám a fyzickým osobám pôsobiacim na spravovanom území, ako aj občanom žijúcim na tomto území, vyplývajúce pre obce zo všeobecne záväzných právnych predpisov, všeobecne záväzného nariadenia obce alebo z uzavretých zmluvných vzťahov. Rozpočet je tiež nástroj realizácie finančnej politiky orgánov obce. Rozpočet obce má vytvárať predpoklad na efektívne, cieľavedomé a samostatné fungovanie jej samosprávy.

Peková (1997) tvrdí, že rozpočet obce je nástrojom realizácie koncepcie územnej samosprávy, nástrojom presadzovania lokálnych záujmov a preferencií obyvateľstva, ktoré žije na danom území. Rast významu rozpočtu ako nástroja obecnej politiky v procese demokratizácie verejnej správy a posilnenia postavenia obce ako základného článku územnej samosprávy umožnili aj daňové reformy a zmeny v daňovom určení, zvýšenie podielu daňových príjmov v rozpočtoch obcí a zvýšenie finančnej sebestačnosti obcí.

Podľa **zákona 303/1995 Z. z. o rozpočtových pravidlách** rozpočty miestnych samospráv obsahuje príjmy a výdavky, v ktorých sú vyjadrené finančné vzťahy k štátnemu rozpočtu, právnickým osobám a fyzickým osobám pôsobiacim na spravovanom území, ako aj občanom žijúcim na tomto území, vyplývajúce pre obce zo všeobecne záväzných právnych predpisov, všeobecne záväzného nariadenia obce alebo z uzavretých zmluvných vzťahov. Rozpočet zahŕňa aj finančné vzťahy k štátnemu rozpočtu. Rozpočet je tiež nástroj realizácie finančnej politiky orgánov obce. Rozpočet obce má vytvárať predpoklad na efektívne, cieľavedomé a samostatné fungovanie jej samosprávy

Staroňová a kol. (2006) tvrdia, že na Slovensku sa do roku 2006 používal len jednoročný rozpočet. Už spomínaný nový zákon o rozpočtových pravidlách však zaviedol *viacročné rozpočtovanie* (konkrétne na tri rozpočtové roky). Ide o osobitne dôležitý nástroj pre starostov a obecné zastupiteľstvá, ktorí môžu od roku 2007 lepšie plánovať na celé volebné obdobie a strategickejšie tak riadiť svoju obec. Dôvodom je, že viacročný rozpočet umožňuje jednotlivým rozpočtovým jednotkám lepšie plánovať svoje hospodárenie, a tak efektívne nakladať s rozpočtovými zdrojmi. Ďalší dôvod súvisí aj s motiváciou rozpočtových jednotiek robiť kroky, ktorých kumulatívny úsporný efekt sa prejaví najmä v horizonte dlhšom, ako je horizont rozpočtového roka. Pri jednoročnom rozpočtovaní existuje väčšinou odôvodnená obava, že úspory sa v ďalších rokoch odrazia aj v zníženom rozpočte a rozpočtová jednotka z nich dlhodobejšie nič nezíska.

1.2.2 Členenie a štruktúra rozpočtu

Podľa **Belajovej – Balážovej** (2004) sa bežný rozpočet zostavuje ako bilancia bežných príjmov a bežných výdavkov vzťahujúcich sa k rozpočtovému roku. Ide o príjmové a výdavkové transakcie, ktoré sa pravidelne každoročne opakujú napr. mzdy, platy, sociálne a zdravotné poistenie pracovníkov, nákup krátkodobého vybavenia, náklady na bežné opravy a údržbu a pod. Príjmy a výdavky kapitálového rozpočtu sa zvyčajne týkajú tvorby dlhodobých aktív, to znamená, že majú investičný charakter.

Zdroj: Belajová – Balážová (2004)

Obr. 1 Štruktúra rozpočtu obce

Po skončení rozpočtového roka obec finančne vyrovná svoje hospodárenie vrátane finančných vzťahov k štátnemu rozpočtu a k štátnym fondom. Prebytky hospodárenia rozpočtu koncom roka neprepadávajú a sú zdrojom tvorby mimorozpočtového hospodárenia peňažných fondov. Prípadný schodok vyrovná predovšetkým z rezervy rozpočtu alebo iných fondov. Obec vytvára rezervný fond vo výške určenej obecným zastupiteľstvom, minimálne však vo výške 10 % prebytku hospodárenia príslušného rozpočtového roka.

Obec je povinná viesť účtovníctvo o stave a pohybe majetku, o výnosoch, príjmoch a výdavkoch a o finančných vzťahoch k štátnemu rozpočtu. Výsledky rozpočtového hospodárenia peňažných fondov obsahuje záverečný účet, konštatujú **Belajová - Balážová** (2004).

Podľa **zákona č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy** príjmy rozpočtu obce sú tvorené z:

-
- a) výnosov miestnych daní a poplatkov podľa osobitného predpisu (daň z nehnuteľností, daň za psa, daň za užívanie verejného priestranstva, daň za ubytovanie, daň za predajné automaty, daň za nevýherné hracie prístroje, daň za vjazd a zotrvanie motorového vozidla v historickej časti mesta, daň za likvidáciu komunálneho odpadu, daň za jadrové zariadenie,
 - b) nedaňových príjmov z vlastníctva a z prevodu vlastníctva majetku obce a z činnosti obce a jej rozpočtových organizácií,
 - c) výnosov z finančných prostriedkov obce,
 - d) sankcií za porušenie finančnej disciplíny uložené obcou,
 - e) darov a výnosov dobrovoľných zbierok v prospech obce,
 - f) podielov na daniach v správe štátu podľa osobitného predpisu,
 - g) dotácií zo štátneho rozpočtu na úhradu nákladov preneseného výkonu štátnej správy v súlade so zákonom o štátnom rozpočte na príslušný rozpočtový rok a dotácie zo štátnych fondov,
 - h) ďalších dotácií zo štátneho rozpočtu v súlade so zákonom o štátnom rozpočte na príslušný rozpočtový rok,
 - i) účelových dotácií z rozpočtu vyššieho územného celku alebo z rozpočtu inej obce na realizáciu zmlúv podľa osobitných predpisov,
 - j) prostriedkov z Európskej únie a iných prostriedkov zo zahraničia poskytnuté na konkrétny účel,
 - k) iných príjmov ustanovené osobitnými predpismi.

Obec môže na plnenie svojich úloh použiť aj prostriedky mimorozpočtových peňažných fondov, zisk z podnikateľskej činnosti, návratné zdroje financovania a obeť združené prostriedky. Obec môže vytvárať aj peňažné fondy, uvádzajú **Chlebovcová, Lorencová** (2005).

Pri výkone samosprávnych funkcií hlavnými zdrojmi, ktoré slúžia na ich zabezpečovanie sú daňové príjmy, nedaňové príjmy, úvery a transfery, pričom posledné dva menované plynú do rozpočtu z cudzích zdrojov. Rozhodujúcu časť zdrojov územnej samosprávy by mali tvoriť vlastné príjmy, ktorých rozsah posilňuje ich finančnú autonómiu, konštatuje **Lipták** (1999).

Petrenka a Sobek (1993) uvádzajú, že miestne rozpočty majú po finančnej stránke zabezpečovať úlohy miestnych samosprávnych orgánov, a preto musí tejto požiadavke

vyhovovať aj výdavková stránka miestneho rozpočtu. Preto sa výdavky najčastejšie členia na bežné (neinvestičné) a kapitálové (investičné).

Beňová a kol. (2007) rozdeľujú bežné výdavky nasledovne:

- a) výdavky na normatívne potreby samosprávnych funkcií obce,
- b) výdavky na rozpočtové a príspevkové organizácie zriadené obcou,
- c) výdavky na zaplatenie úrokov a splátok prijatých úverov,
- d) ostatné výdavky – výdavky miestnych rozpočtov, ktorých výšku zväži obecné zastupiteľstvo v závislosti od príjmových zdrojov, získaných na svojom území.

Nový model financovania by mal podľa **Zachara** (2005) prispieť k stabilizácii príjmov územnej samosprávy na dlhšie časové obdobie, k stabilizácii plánovania a rozpočtovania, keďže doteraz sa podiel obcí na výnose republikových daní určoval každoročne arbitrárne – zákonom o štátnom rozpočte na príslušný rok.

1.3 Daňové príjmy miestnych samospráv

Cieľom nového systému financovania samospráv je podľa **Mikloša** (2005) posilnenie daňových príjmov obcí. Kým do roku 2005 predstavovali daňové príjmy malé percento na celkových príjmoch, ich význam pre samosprávy a podiel na celkových príjmoch výrazne vzrástol, keďže sa zaviedol nový spôsob financovania, spomenutý už v predchádzajúcich častiach.

Dane preto považujeme za jeden z najdôležitejších verejných príjmov, pretože predstavujú v súčasnosti až 90% celkových príjmov obcí. Dane zohrávajú v politike a v ekonomike každej obce významné miesto. Každá samospráva preto musí formulovať ciele svojej daňovej politiky a tieto ciele potom premietnuť do konkrétnej daňovej sústavy.

Grúň (2001) uvádza, že dane existujú prakticky od obdobia vzniku organizačných foriem spoločnosti a ich vývoj súvisí s rozvojom štátu a s upevňovaním peňažného hospodárstva. Vývoj daní je odrazom zmien, ktorými prechádzala celá ľudská spoločnosť, odrazom zmien názorov na fungovanie štátu, na hospodárstvo a obchod.

Dane predstavujú v podmienkach trhovej ekonomiky rozhodujúci zdroj príjmov štátneho rozpočtu. Daňová politika je jedným z hlavných nástrojov riadenia a vytvárania zdravého prostredia pre ekonomický rozvoj krajiny. Každá zmena daňových zákonov totiž

priamo vplýva aj na daňovníkov, či už podnikateľské subjekty alebo zamestnancov, konštatuje **Orvinská** (2005).

Aj politici aj ekonómovia sa dlhý čas zaoberajú otázkami, prečo sú dane nevyhnutné, akú úlohu zohrávajú v ekonomickom raste krajiny a pod.

Zubaľová (2003) definuje daň ako povinnú, zákonom určenú neúčelovú a neekvivalentnú platbu, ktorú daňové subjekty platia a odvádzajú v presne určenej výške a v stanovených lehotách do príslušného verejného rozpočtu.

Ručinský (2002) definuje dane a povinné peňažné platby na základe zákona vo vopred ustanovenej výške a s vopred určeným termínom splatnosti, ktoré ustanovuje štát na základe svojho mocenského oprávnenia a ktoré sú príjmom štátu, prípadne obce alebo iného subjektu.

Dufala (2006) konštatuje, že zdaňovanie vedie k zníženiu požiadaviek súkromného sektora a ekonomické zdroje, takže predstavuje neinflačný spôsob financovania verejného sektora. V tom spočíva alokačná úloha daní. Verejný sektor má za úlohu korigovať zlyhanie trhu, pričom práve zdaňovanie predstavuje významnú zložku tohto procesu. Pomocou daní tiež dochádza k prerozdeleniu dôchodkov. To znamená, že okrem jednoduchého vyberania peňazí zdaňovanie môže byť používané k obmedzovaniu spotreby komodít, prinášajúcich negatívne externality, k stabilizácii národného dôchodku a k redistribúcii príjmov a bohatstva.

Dane sa dajú triediť a klasifikovať podľa rôznych kritérií. Asi najznámejšie členenie daní je podľa ich väzby na dôchodok poplatníka, teda na priame a nepriame.

Ako uvádza **Orvinská** (2005), pri priamych daniach je nositeľom daňového bremena osoba, ktorá daň platí a neexistuje predpoklad, že sa daňové zaťaženie bude prenášať na iný subjekt. Tieto dane sú adresné a ovplyvňujú majetkovú a príjmovú situáciu poplatníka.

Medzi priame dane patria :

- daň z príjmov, resp. dôchodková daň (daň fyzickej osoby, daň právnickej osoby)
- majetkové dane : (daň z nehnuteľností , daň z pozemkov, daň zo stavieb, daň z bytov)
- ostatné priame dane - lokálne dane (daň za psa, daň za užívanie verejného priestranstva, daň za ubytovanie, daň za predajné automaty, daň za nevýherné hracie prístroje, daň za vjazd a zotrvanie v historickej časti mesta, daň za

jadrové zariadenie, daň z motorových vozidiel (ukladá vyšší územný celok).

Nepriame dane - uvažujú sa na spotrebu, hradí ich výrobca alebo predajca podľa objemu jeho produkcie alebo podľa objemu predajov.

Podľa **Beňovej** (2007) daňové príjmy tvoria základ príjmovej časti rozpočtov územných samospráv. Ich podiel by mal byť výrazne vyšší v porovnaní s ostatnými príjmovými položkami. Dôvodom je skutočnosť, že sú základom autonómneho postavenia rozpočtov obcí a VÚC a odzrkadľujú mieru právomocí, ktorou disponujú ich výkonné orgány pri ich zavádzaní. Posilnenie postavenia územnej samosprávy z hľadiska jej zodpovednosti pri správe vlastných príjmov a pri poskytovaní služieb občanom, ktoré vychádza zo zámerov reformy, ako aj požiadaviek fiškálnej decentralizácie zvyšujúcej osobnú zodpovednosť volených orgánov samosprávy a lepšiu mobilizáciu zdrojov, sa prejavilo aj v posilnení významu miestnych daní.

Daňové príjmy územných samospráv na Slovensku majú od 1. januára 2005 charakter podielovej dane, miestnych daní a miestneho poplatku.

1.3.1 Podielová daň

V roku 2004 boli obciam poskytnuté časti výnosov troch z „centrálnych“ daní – dane z príjmov fyzických osôb z príjmov zo závislej činnosti, dane z príjmov právnických osôb a cestnej dane, ktoré plnili účel podielových daní.

Od 1. januára 2005 existuje len jedna podielová daň. Návrh dane z príjmov fyzických osôb na podielovú daň ministerstvo odôvodnilo predovšetkým „očakávaným dynamickým rastom jej výnosu v najbližších rokoch, ale aj v strednodobom horizonte“. Významne sa zmenil spôsob delenia podielových peňazí medzi obce, tvrdia **Čavojec – Sloboda** (2005).

Podielová daň je daň, ktorej výnos sa delí najmenej medzi dva subjekty verejnej správy. 70,3 % výnosu dane z príjmov fyzických osôb stáva vlastným príjmom obcí, 23,5 % príjmom vyšších územných celkov a 6,2 % je príjmom štátneho rozpočtu.

Výnos dane z príjmov fyzickej osoby sa rozdelí medzi obce na základe **nariadenia vlády č. 668/2004 Z. z. o rozdeľovaní výnosu dane** nasledovne:

- 1) 23 % podľa počtu obyvateľov obce s trvalým pobytom na území obce k 1. januáru predchádzajúceho kalendárneho roka, z toho 44 percent prepočítaný koeficientom nadmorskej výšky stredú obce,

-
- 2) 32 % podľa počtu obyvateľov obce s trvalým pobytom na území obce k 1. januáru predchádzajúceho kalendárneho roka prepočítaného koeficientom v závislosti od zaradenia obce do veľkostnej kategórie,
 - 3) 40 % podľa počtu žiakov (detí) základných umeleckých škôl a školských zariadení v zriaďovateľskej pôsobnosti obce k 15. septembru predchádzajúceho kalendárneho roka prepočítaného koeficientom základnej umeleckej školy a školského zariadenia,
 - 4) 5 % podľa počtu obyvateľov obce, ktorí dovŕšili vek 62 rokov, s trvalým pobytom na území obce k 1. januáru predchádzajúceho kalendárneho roka.

Toto nariadenie obsahuje aj jednotlivé koeficienty potrebné na výpočet výšky podielu na výnos dane a jednotlivé vzorce, z ktorých sa výnos vypočíta.

1.3.2 Miestne dane a poplatok

Miestne dane definuje **Ústava Slovenskej republiky** ako zdroj príjmov obcí a vyšších územných celkov. Sú povinnou peňažnou platbou, ktorá je stanovená zákonom a špecifikovaná všeobecne záväzným nariadením obce na úhradu ich potrieb bez priameho protiplnenia. Do rozpočtu obce plynie výnos z týchto daní v 100% - nej výške.

Pri miestnych daniach a miestnom poplatku na základe princípu finančnej autonómie štát prideli obci určitú daňovú základňu, ktorá rozhoduje o jej využití, stanovení daňových sadzieb, daňového základu a prípadných oslobodeníach.

V rámci daňovej reformy sa pripravilo zjednotenie niektorých daní a poplatkov. Parlament schválil nový zákon o miestnych daniach. Miestne dane a miestny poplatok teda sú v Slovenskej republike ustanovené **zákonom č. 582/2004 Z. z. o miestnych daniach a miestnom poplatku** za komunálne odpady a drobné stavebné odpady v znení neskorších predpisov, ktorý s účinnosťou od 1. januára 2005 zrušil predchádzajúci zákon č. 544/1990 Zb. o miestnych poplatkoch v znení neskorších predpisov.

Do systému daní bolo zaradených 9 miestnych daní, na ktoré sa „transformovalo“ 7 doterajších miestnych poplatkov a daň z nehnuteľnosti

Marková (2003) považuje daň z nehnuteľnosti za dôležitý prvok sebestačnosti miestnych rozpočtov, predovšetkým vzhľadom k stabilnosti jej výnosu medzi príjmy obcí by mal plynúť výnos z daní, ktoré sú spojené s daným miestom.

Tab. 1 Druhy daní a poplatkov pred a po fiškálnej decentralizácii

do 1.1.2005	od 1.1.2005
Daň z nehnuteľnosti: Daň z pozemkov Daň zo stavieb Daň z bytov a nebytových priestorov	Daň z nehnuteľnosti : Daň z pozemkov Daň zo stavieb Daň z bytov a nebytových priestorov
Miestne poplatky <ul style="list-style-type: none"> - za psa, - za zábavné hracie automaty, - za predajné automaty, - za vjazd motorových vozidiel do historických častí, - za ubytovaciu kapacitu v rekreačných zariadeniach, - z reklamy, - zo vstupného, - za pobyt v kúpeľnom meste, - za užívanie bytu, alebo časti bytu, - za užívanie verejného priestranstva, - za komunálny odpad, - za umiestnenie jadrového zariadenia 	Daň za psa Daň za užívanie verejného priestranstva Daň za ubytovanie Daň za predajné automaty Daň za nevýherné hracie automaty Daň za vjazd a zotrvanie motorového vozidla v historickej časti mesta Daň za jadrové zariadenie Miestny poplatok za komunálne odpady a drobný stavebný odpad

Zdroj: Zachar (2005), vlastné spracovanie

Podľa **Králíka** (2007) najväčším problémom samospráv pri reformách ich financovania je zmena právomocí výberu daní. Samosprávy majú rozdielne názory na riešenie otázky, kto má byť príjemcom daní, kto má byť výbercom od obyvateľov. Samospráva sa bráni úlohe vyberať od obyvateľov dane, ktoré neurčuje, a štát zas viac dôveruje svojim zložkám pri dôslednosti výberu dane. Finančné vzťahy vlády k samospráve, ako aj k obyvateľom samosprávneho a daňového územia, charakterizujú aj jej celkový vzťah k samospráve.

Belica (2009) navrhuje, aby miestna a územná samospráva neboli závislé od priamych dane. Lebo okrem dane z príjmu fyzických osôb ani daň z motorových vozidiel, ktorá je príjmom samosprávnych krajov, chudobnejším regiónom príliš nevynáša. Dôvodom je, že takmer všetky veľké firmy majú svoje centrály v Bratislave a na západnom Slovensku. Takže tam majú zaregistrované aj autá, ale mnohé z nich jazdia po krajoch na strednom a východnom Slovensku. "Derú im cesty, ale dane platia firmy inde," upozorňuje Belica. Tým sa podľa neho regionálne rozdiely nezmenšujú, ale zvyšujú.

Mnohí starostovia a primátori nechcú daňové výpadky nahrádzať zvyšovaním ďalšej dane - z nehnuteľností. Ak by ju zdvihli, sťažili by aj situáciu malým a stredným

podnikateľom. Keďže je kríza, mnohých by to "položilo", čo by samosprávy ešte viac finančne poškodilo.

Obce, mestá a kraje nechcú "vyťahovať" od vlády peniaze. Prehľadnejšie by však bolo, keby ich samospráva dostávala zo štátneho rozpočtu a nie iba z jedného jeho príjmov - priamych daní. "Mal by sa určiť podiel, koľko zo štátneho rozpočtu samospráva každý rok dostane. Keby príjmy štátu rástli, aj samosprávy by mali viac. Keby klesali, menej by dostali aj samosprávy," navrhuje **Belica** (2005). Tento systém by umožnil samosprávam aj lepšie plánovať. Zo štátneho rozpočtu dostávajú peniaze napríklad samosprávy v Česku, Poľsku a v Maďarsku.

1.4 Možnosti samospráv ovplyvňovať daňové príjmy

Obec predstavuje jedinú skupinu, ktorá je tak prirodzená, že všade na svete obyvateľom združeným v nich umožňuje tvoriť si ju podľa seba. Takáto spoločnosť teda existuje medzi všetkými národmi, bez ohľadu na právne predpisy alebo legislatívu. **Tocqueville** (2000).

Bojňanský (2008) tvrdí, že v súvislosti s fiškálnou decentralizáciou sa v roku 2005 zaviedol nový systém financovania obcí, ktorého podstatou je posilnenie finančnej samostatnosti a zodpovednosti územnej samosprávy pri rozhodovaní o použití verejných zdrojov. V súvislosti s procesom fiškálnej decentralizácie sa zaviedli nové predpisy o rozpočtovom určení výnosu dane z príjmov územnej samosprávy, o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a vo väzbe na daňovú reformu sa schválil nový zákon č. 582/2004 Z. z. o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady.

Podľa **zákona č. 582/2004 Z. z. o miestnych daniach a miestnom poplatku** za komunálne odpady a drobné stavebné odpady vlastnými daňovými príjmami obce, ktoré môže obec ukladať a určovať ich výšku, sú tieto taxatívne určené miestne dane:

- 1) daň z nehnuteľností (daň z pozemkov, daň zo stavieb, daň z bytov a nebytových priestorov v bytovom dome),
- 2) daň za psa,
- 3) daň za užívanie verejného priestranstva,
- 4) daň za ubytovanie,
- 5) daň za predajné automaty,

-
- 6) daň za nevýherné hracie prístroje,
 - 7) daň za vjazd a zotrvanie motorového vozidla v historickej časti mesta,
 - 8) daň za jadrové zariadenie.

Výšku dane, okruh osôb, ktoré ju musia zaplatiť, ale aj poskytovanie úľav, to všetko určia predstavitelia obcí vo všeobecno záväzných nariadeniach. Možnosti určiť ľubovoľnú sadzbu daní sa obávajú podnikatelia, pretože úplné uvoľnenie pravidiel na určovanie sadzieb môže vytvárať priestor na korupciu a ovplyvňovanie rozhodovania orgánov miestnych samospráv v prospech jednotlivcov alebo záujmových skupín, uvádza **Cisko** (2005).

Medzi základné daňové náležitosti každej dane stanovené zákonom patrí podľa **Beňovej** (2007) určenie:

- predmetu dane,
- subjektu dane,
- základu dane,
- sadzby dane.

Určenie predmetu dane závisí od druhu dane. Predmetom dane tak môže byť mzda, zisk, majetok, tovar, služba a pod. Predmet dane je definovaný pri každej dani osobitne v príslušnom daňovom zákone.

Subjektom dane je fyzická alebo právnická osoba, ktorá je povinná daň platiť. Daň môže platiť buď osoba, ktorá priamo znáša daňovú povinnosť – daňovník, alebo osoba, ktorá zodpovedá za vypočítanie a odvedenie dane správcovi dane – platiteľ dane.

Základ dane predstavuje základ, z ktorého sa daň vypočítava. V daňových sústavách štátov Európskej únie existujú rôzne prístupy k úprave základu dane, čím sa vytvárajú predpoklady rôzneho daňového zaťaženia subjektov v jednotlivých štátoch.

Sadzba dane určuje výšku samotnej dane. Môže byť stanovená formou:

- pevnej daňovej sadzby (napr. na 1 ha, na 1 m² plochy),
- percentuálnej daňovej sadzby, určená percentom z vyčísleného daňového základu,
- kombinácia pevnej a percentuálnej daňovej sadzby, konštatuje **Beňová** (6).

Podľa **Bojňanského** (2008) majú miestne dane *fakultatívny charakter*, vzhľadom k tomu, že povinnými sa stávajú až ich zavedením vo všeobecnom záväznom nariadení obce. Táto ich charakteristická vlastnosť je konkrétnym prejavom zvýšenia daňových právomocí samospráv ako jedného z cieľov fiškálnej decentralizácie. Znamená to, že

zákon obciam umožňuje nakladať so sadzbami miestnych daní a to rozhodnutie musí byť dané prostredníctvom VZN.

Všeobecne záväzne nariadenie obce (VZN) je všeobecne záväzný právny predpis vydávaný príslušnými orgánmi obce alebo mesta spôsobnosťou na teritóriu obce alebo mesta a príslušnou osobnou pôsobnosťou, tvrdí **Chlebovcová** (2005).

VZN predstavuje právnu normu platnú na území obce, ktorej vydaním správca daní upravuje konkrétne skutočnosti týkajúce sa jednotlivých druhov miestnych daní a poplatku. Obec je oprávnená sama rozhodnúť, ktoré druhy miestnych daní na svojom území zavedie. Miestne dane môže obec zaviesť, zrušiť, zmeniť sadzby, určiť oslobodenia alebo zníženia dane len k 1. januáru zdaňovacieho obdobia, konštatuje **Bojňanský** (2008).

Okrem možnosti ukladania miestnych daní môže obec na svojom území ukladať aj miestny poplatok za komunálne odpady a drobné stavebné odpady, ktoré sú *obligatónnymi poplatkami*. Výnos z týchto miestnych daní a komunálnych poplatkov vrátane výnosov z pokút a sankčných úrokov vzťahujúcich sa k týmto daniam a poplatkom je príjmom rozpočtu obce ako ich správcu.

Prerokúvanie návrhov na vydanie samosprávnych a správnych nariadení obce upravuje rokovací poriadok zastupiteľstva prijatý vo forme všeobecne záväzného nariadenia. Návrhy na prijatie nariadenia môžu podávať poslanci obecného zastupiteľstva alebo obecná rada. Návrh VZN obec zverejňuje jeho vyvesením na úradnej tabuli v obci najmenej 15 dní pred rokovaním obecného zastupiteľstva. Dňom vyvesenia začína plynúť desaťdňová lehota, počas ktorej je umožnené pripomienkovať návrh.

O návrhoch na vydanie VZN obce sa uznáša obecné zastupiteľstvo, ktoré je spôsobilé rokovať a platne sa uznášať ak je prítomná nadpolovičná väčšina všetkých poslancov. Na prijatie VZN je potrebný súhlas trojpäťinovej väčšiny prítomných poslancov. VZN podpisuje starosta a platnosť nadobúda dňom vyvesenia na úradnej tabuli. Účinným sa stáva pätnástym dňom od vyvesenia na úradnej tabuli, uvádza **Chlebovcová** (2005).

Správu miestnych daní, ktoré sú príjmami rozpočtu obce spravovanú obcami upravuje **zákon č. 171/2001** o správe daní a poplatkov a o zmenách v sústave územných finančných orgánov.

Miestna príslušnosť správcu dane sa riadi, ak zákon neustanovuje inak, u právnickej osoby jej sídlom a u fyzickej osoby jej trvalým pobytom, inak miestom, kde sa obvykle zdržuje. Pri daniach, kde predmetom zdanenia je nehnuteľnosť, je miestne príslušný správca dane, v ktorého územnom obvode sa predmetná nehnuteľnosť nachádza.

Daňovníkom je osoba, ktorej príjmy, majetok alebo činnosti priamo podliehajú dani. Podľa zákona za vyrubenie dane sa považuje podané daňové priznanie alebo hlásenie. Za deň vyrubenia dane sa považuje posledný deň lehoty na podanie daňového priznania alebo hlásenia. Ak bolo daňové priznanie alebo hlásenie podané oneskorene, za deň vyrubenia dane sa považuje deň, keď bolo správcovi dane doručené. Toto sa vzťahuje aj na dodatočné daňové priznanie alebo hlásenie s tým, že za deň vyrubenia dane sa považuje deň doručenia daňového priznania alebo hlásenia správcovi dane. Pri paušálnej dani sa za vyrubenie dane považuje doručené potvrdenie o zaplatení paušálnej dane na bežné zdaňovacie obdobie.

Úroveň daní z nehnuteľností v slovenských mestách monitoruje Podnikateľská aliancia Slovenska, ktorej hlavným zámerom je informovať podnikateľov a aj širokú verejnosť o výške sadzby daní v jednotlivých mestách. Tým chce podporiť daňovú konkurenciu, ktorá by bránila neúmernému zvyšovaniu daní na miestnej úrovni, tvrdí **Jakubíková**.

Podľa **zákona č. 582/2004 Z. z.** sa podstatná časť oslobodení od dane z nehnuteľností známej ako povinné oslobodenia z predošlého zákona sa presunula medzi fakultatívne oslobodenia, t.j. obec rozhoduje, či dané kategórie nehnuteľností alebo typy daňovníkov od dane oslobodí alebo nie. Podľa obdobných zásad si miestne samosprávy určujú sadzby miestnych daní.

Podľa **Neubaurovej** (2003) každá zmena v daniach ovplyvní správanie sa ekonomických subjektov. Presun daňovej právomoci pri dani z nehnuteľností znamená zvýšenie príjmov z miestnych rozpočtov hlavne v dôsledku zvýšenej daňovej sadzby. K zvýšeniu príjmov prispelo aj zrušenie plošného uplatňovania sadzby dane, čo viedlo k zníženiu daňových nedoplatkov.

Ako už bolo spomenuté, od januára 2005 fiškálna decentralizácia zvýšila kompetencie samospráv na ovplyvňovanie kvality podnikateľského prostredia tým, že im poskytla viac možností na určovanie vlastných majetkových daní. No od roku 2006 bola zákonom táto výška obmedzená limitmi, z dôvodu aplikácie extrémne vysokých sadzieb u niektorých obcí či miest. Rozdielny prístup miest a obcí pri stanovovaní miestnych daní má rozličný dosah na kvalitu regionálneho podnikateľského prostredia, konštatuje **Lukáčová**.

Od obcí bude závisieť, ako využijú zákonom dané splnomocnenie na určenie, resp. zvýšenie sadzieb týchto daní. **Stanovisko Klubu 500** k vládnemu návrhu zákona o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady

si myslí, že môže nastať nekontrolovateľný nárast daňového zaťaženia podnikateľskej sféry, ktoré môže v konečnom dôsledku v celom rade prípadov pôsobiť až likvidačne na jednotlivé podnikateľské subjekty.

V návrhu zákona sa zdôrazňuje význam všeobecne záväzného nariadenia obce, ktoré má byť určujúce pri uplatňovaní navrhovaných miestnych daní v praxi. Podľa nich je tu riziko politizácie, ako i korupcie verejnej správy. Možnosti politického ovplyvňovania predstaviteľov obcí a vyšších územných celkov z hľadiska výšky daní ako aj z hľadiska platcov daní. Pri neodôvodnenom zvýšení sadzby, by mohla obec poškodiť podnikateľov, zneistiť investičné zámery, alebo dokonca spôsobiť odchod investorov, či už zahraničných alebo domácich zo Slovenska.

Maruchnič a Čunderlík uvádzajú, že z hľadiska objemu finančných prostriedkov najvýznamnejším príjmom samospráv je i tak nesporne podiel na dani z príjmov FO vyberanou aj naďalej štátom. Pri tejto dani môžu obce rozhodovať o použití výnosu, no nie o základ dane, o sadzbe a správe dane, čo naďalej vykonáva štát. Jej špecifický charakter vo vzťahu k ostatným príjmom (vlastným, aj nevlastným), ju radí niekde na pomedzie, čo je vyjadrené v zákone jej zaradením pod finančné vzťahy štátu k rozpočtom obcí hneď popri dotáciách na úhradu preneseného výkonu štátnej správy a ďalších dotácií podľa príslušného zákona o štátnom rozpočte. Štát garantuje jej transfer do samosprávnych celkov podľa zákona č. 564/2004 Z. z. o rozpočtovom určení výnosu dane z príjmov územnej samospráve vyjadrenom ako určitý percentuálny podiel z celkového výnosu tejto dane vybranej štátom.

Po piatich rokoch od zavedenia nového systému financovania obcí, miest a samosprávnych krajov sa ukazuje, aké potrebné je ďalej posilňovať ich finančnú autonómiu napriek tomu, že doposiaľ nevyužívajú ani možnosti, ktoré im poskytuje platná legislatíva. Napríklad zákon o miestnych daniach umožňuje zdaňovať pozemky podľa ich trhovej hodnoty. Mestá a obce sa však aj naďalej držia zákonom odporúčaných úradných cien. Iné je to v prípade stavieb, domov a bytov, ktoré zákon umožňuje zdaňovať iba na základe rozlohy (podlahovej plochy). Je najvyšší čas pripraviť a do praxe uviesť ďalšie mechanizmy, ktoré posilnia vlastné kompetencie a vlastné príjmy samospráv, zmiernia ich závislosť na centrálnej vláde a tým jej znemožnia robiť politiku, ktorú zaplatia obce, mestá a kraje. Potom by nemala toľko možností mrhať verejnými zdrojmi, ako sa tomu deje v súčasnosti, tvrdia **Marušinec a Nižňanský** (2009).

Na záver tejto kapitoly by som dodala, že podľa slov **Šabíkovej** (2010) fiškálnou decentralizáciou došlo na Slovensku k obnoveniu samosprávy na úrovni obcí a v januári 2002 vzniklo osem vyšších územných celkov. Systém samostatného financovania obcí a VÚC sa vytvoril od roku 2005. Cieľom fiškálnej decentralizácie je dosiahnutie transparentného modelu financovania obcí a VÚC.

Nový systém financovania obcí bude mať podľa **Hammerníkovej** (2000) najtvrdší dosah na obyvateľov najväčších miest a najmenších obcí. I keď krajské mestá dostali viac peňazí na výkon originálnych kompetencií v školstve a na opatrovateľskú službu, no prišli o dve tretiny dotácií na mestskú hromadnú dopravu, ktoré si podľa ministerstva financií majú nahradiť najmä zvýšením daní z nehnuteľnosti. Najmenšie obce doplatili na to, že pre nízky počet obyvateľov neposkytujú na svojom území opatrovateľské služby a nemajú ani školy. Zvyšovanie daní nie je pre ne najlepšou cestou dane, keďže veľký podiel ich obyvateľstva často tvoria dôchodcovia alebo nezamestnaní. Samospráva na ich území nie je podľa ministerstva financií efektívna. Riešením je spolupráca medzi susednými obcami. Rozdrobenosť sídiel na Slovensku si zrejme vynúti pokračovanie komunálnej reformy, ktorá môže priniesť spájanie samosprávnych funkcií obcí.

2 Cieľ práce

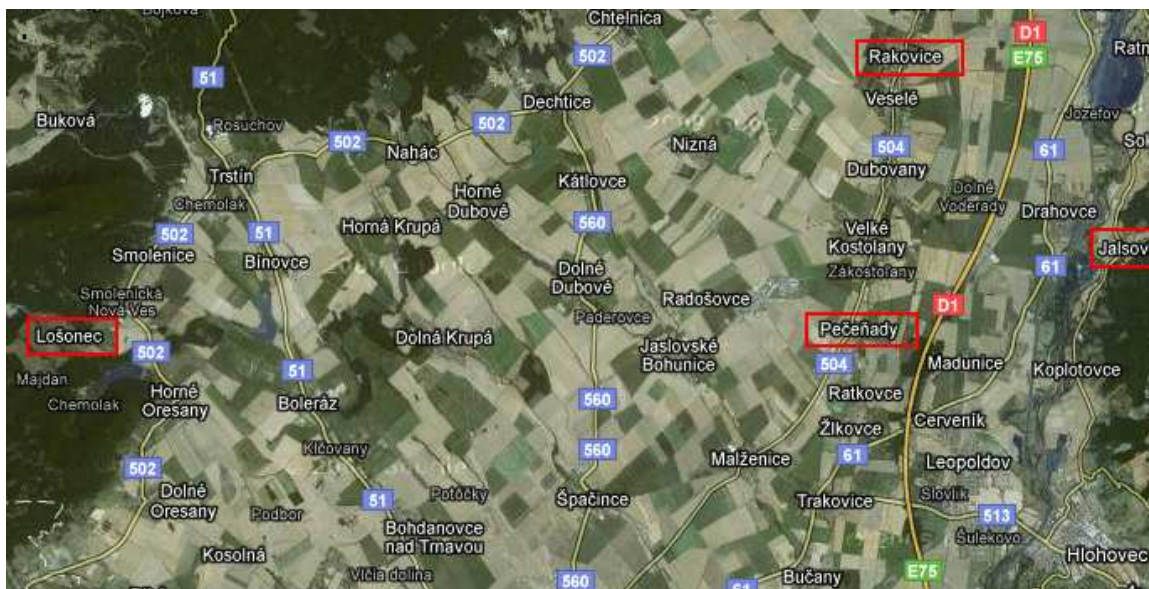
Hlavným cieľom diplomovej práce bolo zhodnotiť prístupy miestnych samospráv k ovplyvňovaniu úrovne miestnych daní. Pre naplnenie hlavného cieľa bolo potrebné splniť jednotlivé parciálne úlohy, ktorými sú:

- zhodnotiť objem a štruktúru celkových príjmov obcí na základe plnení rozpočtov,
- zhodnotiť objem a štruktúru jednotlivých súčastí miestnej dane a miestneho poplatku vyberaných obcami,
- zistiť a zhodnotiť prístupy obcí k narábaniu s miestnymi daňami prostredníctvom všeobecne záväzných nariadení.

3 Metodika práce

3.1 Objekt skúmania

Objektom skúmania boli malé obce Jalšové (477 ob.), Lošonec (537 ob.), Pečeňady (519 ob.) a Rakovice (543 ob.), ktoré spadajú do Trnavského samosprávneho kraja.

Zdroj: Google Earth , vlastné spracovanie

Obr. 2 Mapa vybraných obcí

3.2 Uplatňované metodické postupy

Pre naplnenie hlavného a parciálnych cieľov boli použité nasledovné metodické postupy:

- zisťovali sme zhodnotenie rozvojovej úrovne skúmaných obcí, prostredníctvom demografickej štruktúry, ekonomickej štruktúry, sociálnej a technickej infraštruktúry,
- zhodnotili sme rozpočet obcí (celkový, bežný a kapitálový rozpočet) a ekonomickú silu obcí,
- špecificky sme sa následne zaoberali najmä daňovými príjmami, konkrétne miestnou daňou a jej jednotlivými súčasťami, ich objemom, podielom a štruktúrou (podielové dane, miestne dane a poplatky),
- poukázali sme na vývoj jednotlivých súčastí miestnych daní a identifikovali druhy miestnych daní a poplatkov, ktoré obce vyberali,

-
- zanalyzovali sme prístupy miestnych samospráv k ovplyvňovaniu úrovne miestnych daní, na základe prijatých všeobecne záväzných nariadení obcami,
 - prístupy miestnych samospráv k ovplyvňovaniu úrovne miestnych daní sme sledovali a hodnotili v časovom slede rokov 2006 – 2008,
 - navrhli sme riešenia na základe poznatkov.

3.3 Spôsob získavania údajov

Východiskovým materiálom pri spracovaní diplomovej práce bola teoretická, analytická a faktografická literatúra slovenských a zahraničných autorov, súvisiaca najmä s právnou a ekonomickou stránkou problematiky miestnej samosprávy.

- pre zhodnotenie demografického vývoja boli použité údaje zo štatistického úradu SR a z matričných úradov vybraných obcí,
- k zhodnoteniu ekonomickej štruktúry, sociálnej a technickej infraštruktúry boli použité informácie priamo z obecných úradov a tiež z programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Rakovice,
- pre analýzu celkových príjmov – najmä daňových (v rámci nich miestnych daní a miestnych poplatkov) boli použité plnenia rozpočtov, záverečné účty jednotlivých obcí poskytnuté obecnými úradmi,
- pre zhodnotenie prístupov samospráv k ovplyvňovaniu úrovne miestnych daní boli použité všeobecne záväzné nariadenia týkajúce sa miestnych daní a poplatkov.

3.4 Použité metódy vyhodnotenia a interpretácie výsledkov

Pri spracovaní diplomovej práce boli uplatnené nasledujúce vedecké metódy vyhodnotenia a interpretácie výsledkov:

- metóda analýzy – použitá pri hodnotení úrovne miestnych daní na základe jednotlivých skupín. Vývoj miestnych daní sme hodnotili prostredníctvom nasledovných ukazovateľov:
 - analýza a hodnotenie všetkých súčasti dane z nehnuteľnosti (daň z pozemkov, daň zo stavieb a daň z bytov) v absolútnom (v Sk) a v percentuálnom vyjadrení (v %),
 - analýza a hodnotenie špecifických daní podľa jednotlivých súčastí (daň za psa, daň za užívanie verejného priestranstva, daň za ubytovanie, daň za

-
- predajné automaty, daň za nevýherné hracie prístroje, daň za jadrové zariadenie, miestny poplatok za komunálne odpady a drobné stavebné odpady) v absolútnom (v Sk) a v percentuálnom vyjadrení (v %),
- v absolútnom (v Sk) a percentuálnom (v %) vyjadrení i štruktúra celkových príjmov, v rámci nich bežných príjmov,
- metóda syntézy – predstavuje syntézu poznatkov z analýzy spracovanú v zhrnutiach a záveroch,
 - vedecká abstrakcia – pri spracovaní údajov ako aj pri vlastnej práci, ktorej podstatou bolo abstrahovanie od menej dôležitých informácií, ktoré majú priamy alebo nepriamy vzťah k riešenej problematike,
 - metóda komparácie – bola použitá pri porovnávaní rôznych prístupov jednotlivých obcí pri vyberaní miestnych daní a určovaní sadzieb podľa všeobecne záväzných nariadení.

4 Výsledky práce

4.1 Charakteristika rozvojovej úrovne skúmaných obcí

Napriek tomu, že cieľom diplomovej práce je skúmanie ako miestne samosprávy využívajú zákonom stanovené možnosti spravovania a stanovenia úrovne miestnych daní, sme do obsahu práce začlenili aj stručnú charakteristiku rozvojovej úrovne obcí.

Miestne samosprávy totiž môžu významným spôsobom ovplyvňovať rozvojovú úroveň obcí a kvalitu života jej obyvateľom viacerými spôsobmi. Koordináciou činností všetkých aktérov ekonomického rozvoja, budovaním súčastí technickej a sociálnej infraštruktúry z rozpočtových prostriedkov obce ako aj zabezpečovaním verejno – prospešných služieb, ktoré sa financujú z rozpočtov samospráv.

Rozvojová úroveň obcí je teda priamo previazaná na tvorbu finančných prostriedkov samosprávy a jej hospodárenie.

Tab. 2 Stručná charakteristika obcí

obec	Lokalizácia – kraj	Názov okresu	Počet obyvateľov	Rozloha	Hustota obyvateľov
Jalšové	Trnavský	Hlohovec	477	933, 1 ha	51 ob./km ²
Lošonec	Trnavský	Trnava	537	2370, 9 ha	23 ob./km ²
Pečeňady	Trnavský	Piešťany	519	857,3 ha	63 ob./km ²
Rakovice	Trnavský	Piešťany	543	695,7 ha	78 ob./km ²

Zdroj: Štatistický úrad SR, vlastné spracovanie

Obec Jalšové sa nachádza v Hlohovskom okrese, medzi dedinami Koplotovce a Sokolovce. Prvá písomná zmienka obce je z roku 1352. Kataster obce má výmeru 933 ha s nadmorskou výškou 161 m. n. m. V obci žije v súčasnosti 477 obyvateľov. Hustota obyvateľstva je 51 obyv./km².

Obec Lošonec patrí do Trnavského okresu, s počtom obyvateľov 537 a s najväčšou rozlohou zo skúmaných obcí 2370 ha a hustotou 23 obyv./km². Stred obce je vo výške 263 m n. m., najvyšší bod chotára je vo výške 662 m n. m. Lošonec leží na okraji chránenej krajinskej oblasti Malé Karpaty. Jej hranica dokonca obcou prechádza a chotár obce v nej v značnej miere aj leží. Obec má výbornú polohu a okolie zvyšuje atraktivitu územia. Obec

poskytuje návštevníkom ubytovacie i stravovacie služby. Obec susedí s obcami Smolenice, Horné Orešany, Plavecké Podhradie a Plavecký Mikuláš.

Pečeňady je obec v Piešťanskom okrese, ležiaca v južnej časti Trnavskej pahorkatiny s počtom obyvateľov 519 a hustotou 60 obyv/km². Výmera územia obce je 857,3 ha. Nadmorská výška chotára dosahuje rozpätie 144 – 171 metrov, v strede obce 165 metrov. Prvá písomná zmienka pochádza z roku 1216. Pamiatkami sú klasicistický kaštieľ vystavaný rodinou Užovičovcov – v súčasnosti využívaný ako detský domov a kostol Božského Srdca Ježišovho. Dedina je pravdepodobne najbohatšou obcou na Slovensku v prepočte na obyvateľa. Obec zbohatla vďaka príjmom z dane z nehnuteľností, pretože má vo svojom katastri atómovú elektrárňu V2, ktorá patrí do skupiny jaslovskobohunických elektrární.

Obec Rakovice leží v severnej časti zvlnenej Trnavskej pahorkatiny na styku s považským výbežkom Podunajskej nížiny medzi mestami Vrbové a Trnava. Obec sa nachádza v kraji Trnava, v okrese Piešťany a obklopujú ju obce Borovce a Veselé. Prvá zmienka o obci je z roku 1262. Výmera územia je 695,7 ha. Nadmorská výška v strede obce je 165 m n. m. V obci žije v súčasnosti 543 obyvateľov a hustota je 78 obyv/km². V obci sa nachádza okrem materskej a základnej školy i združená škola poľnohospodárska. Hoci ide o nevelikú obec, ľudia tu môžu využívať niektoré azda skôr malomestské služby, napríklad cukráreň či pizzeriu.

Významnú úlohu pri rozvoji územia má potenciál územia, existujúce rozvojové podmienky, postavenie v osídlení, geografická poloha, taktiež demografický vývoj a ekonomická štruktúra.

4.1.1 Ľudský potenciál

Spomínané obce zaraďujeme podľa počtu obyvateľov k malým obciam, kde za posledné roky nenastali výrazné zmeny vo vývoji počtu obyvateľov. Stabilizovaný prirodzený demografický vývoj má veľký význam pre hospodársky a sociálny rozvoj obce. Obyvateľstvo je faktor, ktorý ovplyvňuje obce z dvoch hľadísk:

- sociálneho pohľadu – t.j. vytvorenie podmienok pre súčasť sociálnej sféry ako aj sociálne väzby medzi obyvateľmi žijúcimi v obci,
- ekonomického pohľadu – kde obyvateľstvo vnímame ako súčasť výrobného procesu i ako spotrebiteľa ovplyvňujúceho rozvoj cez svoj dopyt.

Tab. 3

Ukazovateľ	Rok	Obec			
		Jalšové	Lošonec	Pečeňady	Rakovice
Počet obyvateľov obce	2006	457	534	492	517
	2007	462	537	515	521
	2008	465	545	524	538
Prírodný prírastok obyvateľov	2006	-2	-4	+1	+1
	2007	+1	+2	-2	0
	2008	-3	-6	+1	0
Migračné saldo	2006	-6	+11	+15	-9
	2007	+4	+1	+24	-4
	2008	+2	+14	+12	+17
Index starnutia	2006	190,77	168,60	132,14	104,44
	2007	186,96	171,43	126,14	110,34
	2008	204,62	187,18	148,10	113,64

Zdroj: Štatistický úrad SR, vlastné spracovanie

Obec Jalšové mala k 31.12.2008 461 obyvateľov. Vývoj obyvateľstva je charakterizovaný spomaľovaním reprodukcie, v rokoch 2006 – 2008 sa narodilo 9 detí a zomrelo 13 ľudí. V obci pozorujeme migračné saldo stále na rovnakej úrovni počas rokov 2006 - 2008, keďže za sledované obdobie sa prisťahovalo 18 obyvateľov a odsťahovalo sa tiež 18. V obci je zaznamenaný najvyšší index starnutia, ktorý sa každým rokom zvyšuje. Zvýšený index starnutia negatívne ovplyvňuje ekonomický, hospodársky a taktiež sociálny rozvoj obce a regiónu, keďže sa neúmerne zvyšuje počet produktívneho obyvateľstva k poproduktívnemu obyvateľstvu.

V obci Lošonec bolo zaznamenaných k 31.12.2008 545 obyvateľov. Z vývoja počtu obyvateľov pozorujeme spomalený proces reprodukcie, keďže v sledovaných rokoch sa narodilo 13 detí a zomrelo 21 ľudí. Migračné saldo vykazuje kladné hodnoty, za roky 2006 – 2008 sa do obce prisťahovalo 58 obyvateľov a odsťahovalo sa 32. Obec láka nových obyvateľov svojimi službami, vybavenosťou, infraštruktúrou a strategickou polohou obce v blízkosti CHO Malých Karpát, čo má veľmi pozitívny vplyv na budúci rozvoj celej obce. Index starnutia sa podobne ako vo všetkých obciach počas rokov mierne zvyšuje.

Obec Pečeňady mala k 31.12.2009 519 obyvateľov. Počas rokov 2006 – 2008 zaznamenáva obec priaznivý vývoj obyvateľstva, i keď prírodný prírastok v týchto rokoch predstavuje hodnotu 0. Počas spomínaných rokov sa do obce prihlásilo 75 občanov a odhlásených bolo 24, čo považujeme za pozitívny jav vo vzťahu k rozvoju obce. V okolí obce prichádzajú noví investori a rozvíja sa tu extrémne rýchlo úroveň služieb, noví

obyvatelia majú možnosti na bývanie, na využívanie kvalitných služieb, ktoré sa každým rokom rozširujú. Pomer poproduktívneho obyvateľstva k predproduktívnemu vykazuje index starnutia, ktorý sa z roku 2006 na rok 2007 znížil, no k roku 2008 mierne narástol.

Obec Rakovice zaznamenala k 31.12.2009 543 obyvateľov. Vo vývoji počtu obyvateľov pozorujeme taktiež priaznivý vývoj, keďže dochádza k postupnému zvyšovaniu počtu obyvateľov. Prirodzený prírastok je na úrovni + 1, keďže sa narodilo 15 detí a zomrelo 14. V sledovaných rokoch sa prihlásilo do obce 17 občanov a odhlásilo sa z trvalého bydliska 13. Tento stav môžeme považovať sa priaznivý pre obec, keďže si prilákava svojimi činnosťami a atraktivitou ďalších nových občanov. Index starnutia sa v obci podobne ako u všetkých ostatných zvyšuje pomalým tempom. Tento podobný stav sa nevyvíja len v malých pozorovaných obciach, ale celkovo i na Slovensku.

Podiel predproduktívnej zložky obyvateľstva (menej než 15 rokov) sa neustále v obciach znižuje, čo bude mať v budúcnosti negatívny vplyv na reprodukčný potenciál. Správanie populácií malých obcí sa tak podobá viac na mestské obyvateľstvo, hoci toto nevyplýva z podobnosti životného štýlu, ale práve z rozdielnosti životných podmienok. Niektoré malé obce nie sú práve preto schopné zabezpečiť pre svojich občanov podmienky pre potrebný životný štandard.

4.1.2 Ekonomická štruktúra

Ekonomickú štruktúru vytvárajú podnikateľské subjekty alokované v obci a ich zameranie. Podieľajú sa na tvorbe hrubého domáceho produktu, ponúkajú pracovné príležitosti a s tým súvisiace osobné dôchodky pre obyvateľstvo, prispievajú k rozvoju obce prostredníctvom miestnych daní. Sú teda hlavnou silou ekonomického rozvoja v obci.

Na ekonomickom rozvoji obce sa podieľa i miestna samospráva, predovšetkým vytváraním podmienok pre rozvoj podnikania, ale i priamou podnikateľskou činnosťou.

Tab. 4

Podniky v obci	Obec			
	Jalšové	Lošonec	Pečeňady	Rakovice
Poľnohospodárstvo	1	0	1	1
Priemysel	1	1	1	4
Stavebníctvo	0	0	1	1
Obchod a služby	2	4	2	5
Verejné inštitúcie	1	1	1+detský domov	1
Celkový počet	5	6	7	12

Zdroj: údaje poskytnuté obecnými úradmi, vlastné spracovanie

Podnikateľská aktivita v obci Jalšové je z pomedzi všetkých obcí najslabšia. Z ekonomického hľadiska má najväčší význam rozvoj obce ekonomicky aktívna zložka obyvateľstva, ktorú tvorí 267 obyvateľov obce (57,4 % z celkového počtu obyvateľov).

Celkový počet podnikov v obci je 5, z toho najvýznamnejšie postavenie má spoločnosť Repasu Poľnofarma Jalšové, kde pracuje cca 15 obyvateľov z obce. Je súkromnou spoločnosťou zaoberajúcou sa poľnohospodárskou a stavebnou činnosťou. Dlhoročnou tradíciou firmy je chov a predaj hydiny (brojlerových kurčiat a moriek). Za týmto účelom boli zrekonštruované chovné haly a postavený nízko kapacitný bitúnok, ktorý ako jeden z mála na Slovensku spĺňa prísne kritéria EÚ.

V obci má sídlo i firma Aleg, ktorá sa zaoberá záhradkárskymi potrebami. Medzi podnikateľskými subjektami je zastúpená aj remeselná činnosť a to zámočnícke práce. Obec neregistruje samostatne hospodáriacich roľníkov. V obci sa nachádzajú tiež potraviny a jeden hostinec. Medzi verejné inštitúcie zaraďujeme obecný úrad. Obyvatelia obce Jalšové odchádzajú za prácou do miest v blízkom okolí a to do najmä do Hlohovca, Piešťan a Trnavy.

V obci Lošonec sídli spolu 6 firiem. V primárnom sektore sa tu nenachádza žiaden podnik, obec neregistruje ani samostatne hospodáriacich roľníkov. V priemyselnom odvetví tu má zastúpenie kameňolom Alas Slovakia s.r.o. Táto firma, ktorá sa nachádza v katastri obce Lošonec, ťaží štrk a vyrába prírodné drvené kamenivo na povrchové vrstvy vozoviek s vysokými nárokmi na odolnosť voči šmyku, na výstavbu ciest s vysokými nárokmi na únosnosť podlažia, na asfaltové zmesi a iné. V obci sa nachádzajú 4 obchody, z toho dvoje potraviny, jedna kaviareň a jedno pohostinstvo. Obecný úrad zaraďujeme medzi verejné inštitúcie sídliace v obci. Obyvatelia obce Lošonec dochádzajú za prácou do okolitých miest, najmä do Trnavy a Bratislavy.

V obci Pečeňady nachádzame 7 podnikov. V primárnom sektore tu pôsobí poľnohospodárske – obchodné družstvo, ktoré vyrába a predáva obilniny, strukoviny, olejninu a kukuricu. Taktiež sa tu chová hovädzí dobytok. Obyvatelia, ktorí vlastnia poľnohospodársku pôdu pestujú plodiny a chovajú hospodárske zvieratá a hydinu len pre vlastnú potrebu. V obci má sídlo i samostatný poľnohospodársky roľník. Najväčší zamestnávateľ je atómová elektráreň Jaslovské Bohunice, ktorá sa nachádza v katastri obce. Obyvatelia obce však prevažne cestujú za prácou do blízkej Trnavy, Piešťan a taktiež vzdialenejšej Bratislavy. Obec má jedny potraviny, hostinec a reštauráciu v novo zrekonštruovanom kultúrnom dome. Obecný úrad a detský domov Opora môžeme zaradiť

medzi verejné inštitúcie, nachádzajúce sa v obci. Neustály príchod zahraničných investorov ponúka v tomto regióne dostatok pracovných príležitostí, teda je tu vysoký predpoklad neustáleho znižovania nezamestnanosti príchodom ďalších investorov a vytváraním nových pracovných príležitostí.

V obci Rakovice pôsobia hlavne drobní podnikatelia. Vďaka vhodnej klíme je v obci silne rozvinuté poľnohospodárstvo, ovocinárstvo, ale aj pestovanie okrasných drevín. V týchto oblastiach pracuje viac ako 14 % obyvateľov – najväčším zamestnávateľom je Spoločné poľnohospodárske družstvo Veselé. Zameriava sa najmä na pestovanie obilnín, technických plodín a krmovín a chov moriek a kureniec. Taktiež auto dopravná spoločnosť APEX Mosný zamestnáva veľký počet obyvateľov. Dvaja najväčší zamestnávatelia zamestnávajú spolu cca 60 zamestnancov, ostatní lokálni podnikatelia vytvárajú približne 26 pracovných miest. Obyvatelia pracujú v podnikoch a službách v susedných obciach, resp. dochádzajú denne za prácou do Piešťan, Trnavy alebo Vrbového. V Jadrovej elektrárni Bohunice pracuje cca 20 – 25 osôb.

Na pozemkoch katastra obce Rakovice pôsobia aj spoločnosti SVŠ Veselé a Plantex, s.r.o. Veselé, ktorá sa venuje najmä pestovaniu ovocia a okrasných drevín. V obci nie sú žiadni samostatne hospodáriaci roľníci. Obyvatelia pracujú najmä v priemyselnej výrobe, službách, ale aj v školstve a verejnej správe. Nezamestnaných je asi 9 % občanov Rakovic, pričom obyvatelia pociťujú nedostatok pracovných príležitostí priamo v obci.

Z remeselných služieb sa v obci nachádza súkromné kamenárstvo a výroba náhrobných doplnkov (Magala & Pospíšil, Nerez). Za chýbajúcimi službami sociálneho a obchodného charakteru dochádzajú občania najmä do miest Piešťany a Vrbové.

V budove bývalého spotrebného družstva Jednota prevádzkuje v súčasnosti miestny podnikateľ hostinec, pizzeriu, obchod a cukráreň, v centre obce je novozriadená kaviareň s cukrárňou. Príjmy z činnosti podnikateľských subjektov v podobe daní tvoria dôležitú časť obecného rozpočtu. V obci Rakovice pozorujeme najväčší počet podnikov, čo umožňuje nielen občanov samotnej obce, ale aj z okolitých dedín pracovné príležitosti, tým sa znižuje nezamestnanosť, zvyšujú sa príjmy obyvateľov a tak majú možnosť využívať služby poskytované obcou.

Nezamestnanosť v malých obciach je počas roka ovplyvnená sezónnym charakterom niektorých odvetví typických pre vidiek, či už je to poľnohospodárstvo, lesníctvo, stavebníctvo alebo služby súvisiace s cestovným ruchom.

4.1.3 Sociálna infraštruktúra

Sociálna infraštruktúra je dôležitá najmä pre uspokojovanie potrieb obyvateľstva. Rozmiestňovanie sociálnej infraštruktúry je spojené so štruktúrou osídlenia ako aj s veľkosťou sídel. Pod pojem sociálna infraštruktúra zaraďujeme zariadenia poskytujúce služby obyvateľstvu, ktoré mu zabezpečujú život, rozvoj a oddych. Jej súčasťou sú zariadenia vzdelávacie, stravovacie, kultúrne, športové, administratívne, no aj domový a bytový fond obce.

Tab. 5 Vybavenosť obcí sociálnou infraštruktúrou

obec	Bytový fond		Kultúrne zariadenia		materská škola	základná škola	športové zariadenie	pošta	obchod	zdravotná starostlivosť
	rodinné domy	bytovky	knižnica	kostol + cintorín						
Jalšové	214	2	X		X		X		X	
Lošonec	265	1	X		X		X		X	
Pečeňady	150	7	X		X		X		X	
Rakovice	182	4	X		X	X	X		X	

Zdroj: Údaje poskytnuté obecnými úradmi, vlastné spracovanie, (X – nachádza sa, V – vo výstavbe)

Rozvoj sociálnych služieb v obciach je podmienený blízkosťou póla rozvoja, veľkosťou, počtom jej obyvateľov, aktuálnymi potrebami a najmä finančnými prostriedkami. Ponuka bývania a stav domového a bytového fondu sú kľúčovými faktormi, ktoré vplývajú na rozvoj obce a sú predpokladom naplňania jej obytnej funkcie.

Na území obce Jalšové sa nachádza 214 domov a 2 bytovky, v ktorých je 16 bytov. V budúcnosti obec plánuje vybudovanie tretej bytovky. Materskú školu navštevuje 9 detí. Deti z obce navštevujú základnú školu v susedných obciach a mestách. Najviac v Sokolovciach, v Hlohovci a v Piešťanoch. Súkromný športový klub Poľnofarma Repasu slúži na športové účely občanom i z okolitých obcí.

Z kultúrnych zariadení obec disponuje knižnicou, ktorá sa nachádza v kultúrnom dome, ktorý si však vyžaduje komplexnú rekonštrukciu. Kostol a miestny cintorín sa nachádzajú v obci už od dávnych rokov. Obyvatelia obce navštevujú poštu v Sokolovciach a taktiež za zdravotnú starostlivosťou dochádzajú do blízkych miest.

V obci sa nachádza predajňa potravinárskeho tovaru a pohostinské odbytové stredisko. V obci sú vytvorené spolky – zväz záhradkárov, poľovnícke združenie, zväz Jednota a klub dôchodcov.

V budúcnosti sa plánuje s rekonštrukciou celého kultúrneho domu a vybudovaním parkoviska pred obecným úradom. Väčšina služieb je pre občanov obce dostupná v okresnom meste Hlohovec vzdialenom 11 km. Dostupnosť služieb je teda ovplyvnená dostupnosťou dopravy.

V katastrálnom území obce Lošonec sa nachádza 265 domov a 1 obecná bytovka, v ktorej je 9 bytov. V obci je zriadená materská škola s počtom detí 15. Do základnej školy žiaci dochádzajú do vedľajšej dediny Smolenice. Taktiež v tejto obci využívajú poštové služby. Športové futbalové ihrisko slúži už niekoľko rokov obyvateľom. V polyfunkčnej budove sa nachádzajú potraviny, bar, hostinec a reštaurácia.

Z kultúrnych zariadení obce disponuje kultúrnym domom, miestna knižnica sa nachádza na obecnom úrade. Kostol sa nachádza v centrálnej časti obce a miestny cintorín na okraji obce v smere na Horné Orešany.

Na území obce sa nenachádza zdravotné stredisko. Občania dochádzajú za zdravotnou starostlivosťou do neďalekej obce Smolenice, vzdialenej 5 km od obce. Vzhľadom k tomu, že obec sa nachádza v krásnej prírode, v objatí Malých Karpát začal a rozvíja turistiku a cestovný ruch. Pre záujemcov o turistiku je zriadená Kaviareň u Kováčov, ktorá sa rozšírila aj o ubytovacie služby. Taktiež obec ponúka pre rodiny s deťmi ubytovanie v „Domci Lošonec“. Domček sa nachádza na okraji obce v tichom prostredí pohoria Malých Karpát v spoločnom dvore s rodinným domom. Súčasťou objektu je i posedenie s ohniskom.

V budúcnosti sa v obci plánuje rekonštrukcia domu smútku a nadstavba obecného úradu. Obec sa bude aj naďalej rozvíjať v kategórii vidieckeho sídla s hlavnými funkciami bývania, dobuduje sa infraštruktúra, oživí sa kultúrno-spoločenské dianie, čím sa zlepšia životné podmienky súčasných i nových obyvateľov a stane sa vyhľadávanou lokalitou pre cestovný ruch.

Obec Pečeňady patrí medzi malé obce, no súčasným dianím a vybudovanou nielen sociálnou ale i technickou infraštruktúrou sa zaraďuje medzi najvyspelejšie malé obce. Príjem do rozpočtu obce sa odráža na jej rozvoji. V súčasnosti sa v obci nachádza 150 domov a 2 novo budované bytovky s počtom bytov 16.

Kultúrna činnosť obce sa sústreďuje okolo hlavne kultúrneho domu, ktorý bol zrekonštruovaný v minulom roku (2009) a nachádza sa v ňom reštaurácia i knižnica. Usporadúvajú sa v ňom kultúrne podujatia väčšinou pre deti a mládež, hlavne z príležitostí sviatku dňa matiek, medzinárodného dňa detí, pripomínaním príchodu Mikuláša na mikulášskom večierku. Na privítanie mesiaca máj sa v obci každý rok sa stavia pred kultúrnym domom máj. V rámci kultúrneho podujatia sa nezabúda ani na úctu k starším občanom. Obec každoročne pripravuje kalendár podujatí.

Materskú školu postavila obec tiež v priebehu roka 2009 a v súčasnosti ju navštevuje 21 detí. Základnú školu navštevujú žiaci v susednej obci Veľké Kostoľany. Taktiež v tejto obci obyvatelia využívajú poštu a zdravotné stredisko. Medzi športové zariadenia patrí v obci ihrisko so šatňami. Obchod s potravinami je v obci jeden, no v súčasnosti sa realizuje nadstavba týchto potravín a bude slúžiť ako dom služieb. Medzi súčasné prebiehajúce akcie patrí výstavba Domu dôchodcov, Domu služieb, dažďová kanalizácia, hasičský a poľovný dom a športovo – relaxačné centrum.

Obec Rakovice patrí medzi najstaršie osídlené miesta na Slovensku. Obyvatelia žijú v rodinných domoch a dvoch nenápadných menších bytovkách. V zlom stave sú niektoré domy – asi 10 % tvoria chátrajúce neobývané objekty.

Dnes je obecná knižnica v budove obecného úradu. Aj keď obyvateľom chýba „kultúrny dom“, v ktorom by sa rozvíjali rôzne spolky a aktivity, spoločenský život je tu pomerne pestrý, najmä vďaka zánieteniu niekoľkých jednotlivcov. Spolu s obcou a školami počas roka organizujú Novoročný ohňostroj, Deň matiek, súťaž počas Dňa detí, oslavy Cyrila a Metoda, hody, či oslavy Mikuláša. Spolky v obci – Jednota dôchodcov, Dobrovoľný hasičský zbor a Kolkársky oddiel – sú spolkami v najtradičnejšom zmysle. Svoju činnosť totiž financujú najmä z členských príspevkov a darov.

Materskú školu v súčasnosti navštevuje 30 detí rozčlenených do dvoch tried. Základná škola má počítačovú miestnosť s prístupom na internet a navštevuje ju 137 študentov nielen z obce Rakovice ale aj zo susedných obcí Veselé a Borovce. V areáli parku a v blízkosti renesančnej pamiatky sídli Združená stredná škola poľnohospodárska a v jej blízkosti sa nachádza Domov mládeže.

Obyvatelia majú k dispozícii futbalové ihrisko, tenisový kurt a telocvičňu v areáli základnej školy a kolkáreň. V budove materskej školy sa vybudovala aj posilňovňa pre obyvateľov obce. V súčasnosti majú obyvatelia k dispozícii poštu vo Veselom alebo v Piešťanoch.

V obci sa nachádzajú dve predajne potravín, z toho v jednej je aj predajňa mäsa. Stravovanie poskytuje pizzeria a štýlovo zariadené pohostinské zariadenie s možnosťami organizovania spoločenských podujatí. V centre obce je aj novozriadená cukráreň, ubytovacie služby sa v prípade potreby poskytujú v priestoroch.

Základnú lekársku starostlivosť zabezpečujú v zdravotnom stredisku vo Veselom (najmä preventívne prehliadky a detské poradne) obvodní lekári, ktorí dochádzajú externe. Stále lekárske stredisko je v Piešťanoch a vo Vrbovom. Najbližšia nemocnica je v Piešťanoch. Obec patrí do mikroregiónu Nad Hološkou. Sídlo mikroregiónu je práve v obci Rakovice.

I keď obec Rakovice má z pohľadu zabezpečenia sociálnych služieb a vybudovanej sociálnej infraštruktúry najlepšiu situáciu (keďže má v porovnaní s ostatným obciam zriadenú i základnú školu), Pečeňady sa postupom rokov javia za malú obec s veľmi kvalitnou vybudovanou nielen sociálnou ale aj technickou infraštruktúrou, ktorú nemáme možnosť pozorovať ani v niektorých stredných či veľkých obciach.

4.1.4 Technická infraštruktúra

Komplexne vybudovaná technická infraštruktúra je dôležitým rozvojovým faktorom v každej obci, pretože vytvára podmienky pre rozvoj podnikateľských činností na území obce, rozširuje ponuky pracovných príležitostí, vylepšuje sociálne a ekonomické podmienky obce a tým vplýva i na kvalitu života jej obyvateľov. Nedostatočná úroveň technickej infraštruktúry limituje celkový rozvoj územia.

Vzhľadom k tomu, že sa všetky súčasti technickej infraštruktúry budujú z verejných zdrojov (štátnych, obecných) pre obyvateľstvo ako i pre podnikateľov plynú z nej tzv. aglomeračné efekty v podobe úspor vlastných nákladov, ktoré by museli vynakladať z vlastných prostriedkov na zabezpečenie vody, kúrenia a likvidáciu odpadovej vody.

Tab. 6 Vybavenosť obcí technickou infraštruktúrou

obec	dopravná sieť (cestná)	telekom. sieť (internet)	káblová televízia	vodovod	plyn	ČOV	kanalizácia
Jalšové	X	X		X			
Lošonec	X			X	X		V
Pečeňady	X	X	X	X	X	X	X
Rakovice	X	X	X	X	X	X	X

Zdroj: Štatistický úrad SR, vlastné spracovanie (X – nachádza sa, V – výstavba)

V obci Jalšové sa nachádzajú miestne komunikácie III. triedy v dĺžke 2,3 km a chodníky v dĺžke 1,5 km. Občania využívajú individuálne mikrovlnnú internetovú sieť. Káblovú televíziu nemajú obyvatelia k dispozícii. Obecný vodovod bol vybudovaný v 60 – 70 rokoch, no v súčasnosti si vyžaduje rekonštrukciu, čo je v súčasnosti prioritou obce. Domy sú vykurované tuhým palivom, keďže nedostatok financií v obci zatiaľ neumožnilo vybudovanie plynofikácie. V obci nie je vybudovaná kanalizácia, občania majú vlastné žumpy, resp. septiky. Obec nie je napojená a ani nemá vybudovanú ČOV. Obec Jalšové zo všetkých pozorovaných obcí disponuje najslabšou vybudovanou technickou infraštruktúrou. Príčinou sú nedostatočné financie, neschválené projekty a tiež chýbajúca iniciatíva a podieľanie sa starostu na týchto nedostatkoch obce.

Dopravná sieť v obci Lošonec je tvorená miestnymi komunikáciami v dĺžke 5 km a chodníky sú vybudované v dĺžke 0,7 km. V obci sú 2 autobusové zastávky. Pravidelne tu prechádzajú linky z a do Trnavy, taktiež linka Bratislava – Trstín – Chtelnica a Myjava – Bratislava. Vlak do Lošonca nechodí, najbližšia zastávka je v Smoleniciach.

Na internet sú napojení obyvatelia individuálne, v bytovke je od roku 2004 zriadená wifi. Káblovú televíziu nemajú v obci zriadenú. Na obecný vodovod sú domy napojené od roku 1997. Plynofikácia bola dobudovaná v roku 2006. ČOV je k dispozícii iba obyvateľom bytovky. V súčasnosti je kanalizácia vo výstavbe, je rozrobená na 200 m obce. Podľa financií obce sa bude dokončovať ešte niekoľko rokov. Separovaný zber je zriadený podľa zákona od januára 2010 a obec separuje papier, plasty, sklo a kov.

Dopravnú sieť v obci Pečeňady tvoria miestne komunikácie III. triedy, dĺžka ciest je 2,2 km, z toho betónové tvoria 0,9 km a asfaltové 1,3 km. Chodníky sú vybudované v dĺžke 1,3 km. V súčasnosti prebieha rekonštrukcia miestnych komunikácií.

Obec je napojená na internet spoločnosti T-com a taktiež využíva káblovú televíziu od roku 1997. V 60-70 rokoch sa v obci dobudoval vodovod, napojených je naň 100 % obyvateľov. Výstavba plynofikácie bola dokončená v roku 1997 a v súčasnosti ju využíva takmer 97% obyvateľov, keďže niektoré domy kúria ešte na tuhé palivo. Na kanalizáciu je napojených 92 % všetkých domov. Od roku 1997 je v obci i čistička odpadových vôd. V obci je zavedený separovaný zber papiera, skla, plastov, nebezpečného odpadu, textilu a kovu.

Dopravná sieť v obci Rakovice patrí medzi priemernú, z hľadiska potrieb obyvateľov je postačujúca. V katastri obce nie je žiadna cesta I. triedy, len cesty II. a III. Triedy. Obcou prechádza frekventovaná cesta II/504 zo smeru Trnava – Veľké Kostoľany –

Trebatice. Ostatné cesty v obci sú obecné komunikácie. Dĺžka ciest v obci je 2,8 km a chodníkov 3,2 km. Najbližšia železničná stanica je vo Veľkých Kostol'anoch a pre pravidelnú osobnú dopravu v Piešť'anoch.

V obci je vybudovaná sieť káblovej televízie, na ktorú je napojená prevažná väčšina domácností. Obec má komplexné pokrytie pevnou telefónnou sieťou spoločnosti Slovak Telecom, a.s., ktorá v súčasnosti postačuje aj pre využívanie internetu prostredníctvom telefónneho pripojenia.

Vodovod bol v obci budovaný v roku 1978, dnes je naň pripojených 99% obyvateľov. Kanalizácia bola v obci kompletne dobudovaná v roku 2007, čistička odpadových vôd sa nachádza pre obec v susednej obci Veselé. Na túto čističku sú napojené i ďalšie obce.

Obec je plne plynofikovaná, na plynovod je napojených 96% obyvateľov obce. Obyvatelia teda veľmi nevyužívajú uhlie a neznečisťujú tak ovzdušie.

V obci Rakovice sa nachádza i regulovaná skládka na komunálny odpad, ktorá je v súčasnosti v okrese Piešť'any riadená jediná skládka odpadov na odpad, ktorý nie je nebezpečný. Bola zavedená v roku 2000 z programu Phare a obec je jej 100 % - ným vlastníkom. Získava z nej príjmy do rozpočtu, tým že ju prenajíma iným spoločnostiam. Rakovice zaviedli separovaný zber odpadu, do ktorého sú dnes zapojené všetky domácnosti. V súčasnosti separuje papier, sklo, kovy a plasty.

Obce Rakovice a Pečeňady napriek tomu, že ich zaraďujeme medzi malé obce, majú kompletne vybudovanú technickú infraštruktúru, čo má veľmi pozitívny význam k budúcemu využívaniu rozpočtu. Svoje finančné prostriedky môžu využívať už na skvalitnenie, zvýšenie úrovne sociálnej infraštruktúry, respektívne skvalitnenie technickej infraštruktúry. Obce môžu vďaka zvýšením príjmom zatriktívniť svoje územie poskytovaním kvalitnejších služieb nielen domácim obyvateľom ale aj turistom.

Naopak v obciach Jalšové a Lošonec nie je komplexne vybudovaná technická ani sociálna infraštruktúra a niektoré už existujúce infraštruktúrne zariadenia si vyžadujú zásadnejšie opravy a rekonštrukcie. Obciam chýbajú finančné prostriedky na výstavbu potrebných súčasti infraštruktúry. Príčinou je, že v malých obciach tvoria takmer polovicu rozpočtu výdavky na správu (na chod obecného úradu, platy starostu, miestnych poslancov). Obce majú teda obmedzené kapitálové výdavky, teda nie sú schopné investovať do svojho rozvoja a majú problém financovať ostatné samosprávne funkcie.

Objem a alokácia výdavkov do jednotlivých aktivít je výsledkom riadenia a rozhodovania miestnej samosprávy. Taktiež je tento proces podmienený objemom a štruktúrou príjmov. Výdavkové potreby sú limitované príjmovou základnou. Postavenie samospráv je prezentované objemom a štruktúrou príjmov, ktoré sú dôležité z pohľadu výdavkovej politiky miestnej samosprávy.

V nasledujúcich kapitolách preto uvedieme dôležité fakty o štruktúre príjmov obcí, o ich rozdielnych prístupoch zvyšovania si príjmovej stránky, ktoré majú výrazný vplyv a dopad na budúci rozvoj obce a jej hospodárenie.

4.2 Rozpočet obcí a ekonomická sila obcí

4.2.1 Celkové příjmy obcí

Rozhodující význam pro rozpočtové hospodárenie obce a následné zabezpečovanie jednotlivých úloh má príjmová stránka rozpočtu, ktorá tvorí predpoklad pre naplňovanie výdavkových položiek. Celkové príjmy obcí predstavujú kombináciu bežných príjmov, kapitálových príjmov a finančných operácií.

Tab. 7 Vývoj celkových príjmov obcí (v tis. Sk) a zmena v %

obec	Absolútne vyjadrenie			Zmena v %	
	2006	2007	2008	2006 - 2007	2007 - 2008
Jalšové	4 548	7 734	6 986	70,1	-9,7
Lošonec	5 586	5 345	5 180	-4,3	-3,1
Pečeňady	42 791	57 543	47 109	34,5	-28,6
Rakovice	13 297	29 784	75 636	124	154

Zdroj: Rozpočty, záverečné účty, plnenie rozpočtov obcí, vlastné spracovanie

Z údajov uvedených v tabuľke č. 7 vyplýva skutočnosť, že vo väčšine sledovaných obcí došlo k nárastu celkových príjmov z roku 2006 na rok 2007, i keď v rozdielnom objeme v porovnaní obcí navzájom. Výnimkou je obec Lošonec, kde sme zaznamenali mierny pokles celkových príjmov o 4,3 %, podobne sa tak stalo i z roku 2007 na rok 2008. Tento stav v obci spôsobil pokles bežných príjmov.

Podstatné zvýšenie celkových príjmov bolo zaznamenané z roku 2006 na rok 2007 v obci Jalšové. Na tomto raste sa podieľali hlavne zvýšené výnosy z mimorozpočtových operácií.

Najvýraznejší nárast môžeme sledovať v obci Rakovice, kde z roku 2006 na rok 2007 došlo k nárastu celkových príjmov o 124 % a zmena v ďalšom roku bola o 154 %.

Obec Pečeňady nadobudla po roku 2005 extrémne vysoké príjmy v porovnaní s ostatnými obcami, ktoré môžeme sledovať z údajov v tabuľke. Dôvodom tohto veľkého rozdielu bol extrémny nárast bežných príjmov, konkrétne daňových príjmov po roku 2005

Na spomínanom rozdielnom vývoji v pozorovaných obciach sa podieľajú jednotlivé zložky tvoriace celkové príjmy obcí. Je dôležité preto zanalyzovať štruktúru celkových príjmov v obciach počas rokov 2006 – 2008.

Tab. 8 Štruktúra celkových príjmov obcí v tis. Sk a percentuálny podiel.

Rok 2006	Jalšové		Lošonec		Pečeňady		Rakovice	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
Celkové príjmy - z toho:	4 548	100	5 586	100	42 791	100	13 296	100
Bežné príjmy	4 539	99,8	5 583	99,94	42 612	99,58	13 278	99,86
Kapitálové príjmy	9	0,2	3	0,05	179	0,42	0	0
Mimorozpočtové príjmy (FO)	0	0	0	0	0	0	18	0,14

Zdroj: Rozpočty, záverečné účty, plnenie rozpočtov obcí, vlastné spracovanie

V roku 2006 predstavovali bežné príjmy vo všetkých pozorovaných obciach takmer 100 % - ný podiel na celkových príjmoch obcí, čo bolo výsledkom fiškálnej decentralizácie, posilnenia daňových príjmov po roku 2005. Tento stav sa mierne zmenil v nasledujúcom roku 2007.

Tab. 9 Štruktúra celkových príjmov obcí v tis. Sk a v percentuálnej hodnote.

Rok 2007	Jalšové		Lošonec		Pečeňady		Rakovice	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
Celkové príjmy - z toho:	7 734	100	5 345	100	57 543	100	29 784	100
Bežné príjmy	4 508	58,3	5 345	100	44 866	78	19 028	63,9
Kapitálové príjmy	0	0	0	0	12 678	22	60	0,2
Mimorozpočtové príjmy (FO)	3 225	41,7	0	0	0	0	10 696	35,9

Zdroj: Rozpočty, záverečné účty, plnenie rozpočtov obcí, vlastné spracovanie

V sledovanom roku 2007 podiel bežných príjmov na celkových príjmoch v obci Jalšové výrazne poklesol - o 40 % oproti roku 2006, čo bolo spôsobené zvýšenými výnosmi z mimorozpočtových príjmov, ktoré sa zvýšili z 0 % v roku 2006 na 41,7 % - ný podiel v roku 2007. Obec Lošonec si zachovala pôvodnú štruktúru a podiel na celkových príjmoch.

V obci Pečeňady z roku 2006 na rok 2007 vzrástli celkové príjmy o 34 % z dôvodu rastu kapitálových príjmov – najmä z príjmov z predaja pozemku a fondu národného majetku SR, ktoré predstavovali v roku 2007 podiel 22 % na celkových príjmoch. Obec Rakovice zaznamenala nárast celkových príjmov z roku 2006 na rok 2007 o 124 %, ako to pozorujeme v tabuľke č. 7. Tento nárast bol spôsobený rastom mimorozpočtových príjmov, čo sa v najväčšej miere pričínala dotácia do školstva zo ŠR

Tab. 10 Štruktúra celkových príjmov obcí v tis. Sk a v percentuálnej hodnote.

Rok 2008	Jalšové		Lošonec		Pečeňady		Rakovice	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
Celkové príjmy - z toho:	6 986	100	5 180	100	47 109	100	75 636	100
Bežné príjmy	4 291	61,4	5 180	100	45 793	97,2	19 231	25,4
Kapitálové príjmy	1 433	20,5	0	0	1 316	2,8	43 678	57,7
Mimorozpočtové príjmy (FO)	1 262	18,1	0	0	0	0	12 727	16,8

Zdroj: Rozpočty, záverečné účty, plnenie rozpočtov obcí, vlastné spracovanie

Celkové príjmy v sledovaných obciach sa v roku 2008 výrazne nezmenili oproti predchádzajúcemu roku. V obci Jalšové bol pozorovaný nárast podielu kapitálových príjmov, čo bolo spôsobené zvýšenými dotáciami na bytovky zo štátneho rozpočtu. Iba obec Rakovice zaznamenala extrémny nárast celkových príjmov, o 154 %, čo celkovo činí zmenu o 468,8 % z roku 2006 na rok 2008. Najväčší podiel na tomto raste mali kapitálové príjmy, v roku 2008 predstavovali 57,7 % - ný podiel na celkových príjmoch. Obci boli poskytnuté tuzemské kapitálové granty na budovanie kanalizácie, taktiež prostriedky z Európskeho fondu regionálneho rozvoja, ktoré výrazne zvýšili podiel kapitálových príjmov na celkových príjmoch.

Tvorba a použitie rozpočtu boli od začiatku existencie samospráv vecou samosprávneho rozhodovania a preto vývoj a štruktúru rozpočtu možno hodnotiť ako výsledok samosprávneho rozhodovania. Tento fakt ovplyvňuje i celkovú ekonomickú silu obcí, ktorá charakterizuje ekonomické podmienky samospráv. Na základe celkových príjmov vyjadrených na obyvateľa sme v tab. 11 zanalyzovali objem a vývoj ekonomickej sily v jednotlivých obciach.

Tab. 11 Ekonomická sila obcí

obec	Celkové príjmy na 1 obyvateľa (v tis. Sk)		
	2006	2007	2008
Jalšové	9,8	16,6	15
Lošonec	10,4	10	9,6
Pečeňady	82,5	110,9	89,9
Rakovice	25,6	57,4	145,7

Zdroj: Rozpočty, záverečné účty, plnenie rozpočtov obcí, vlastné spracovanie

Dospeli sme k záveru, že obce s porovnateľnou veľkosťou dosahujú rozdielnu ekonomickú silu obce. Je to spôsobené najmä odlišnou finančnou politikou, ktorú obce uplatňujú.

I keď obec Jalšové zaznamenala v sledovanom období rokov 2006-2007 výrazný nárast príjmov na obyvateľa z 9 800 na 16 600 Sk, keďže sa zvýšili celkové príjmy v spomínaných rokoch, no i tak z pomedzi všetkých pozorovaných obcí patrí spolu s obcou Lošonec medzi tie, ktoré nedisponujú vysokou ekonomickou silou, čo sa odráža i v ich sociálnom a ekonomickom rozvoji obce.

V obci Lošonec v tom istom období došlo k miernemu poklesu celkových príjmov a teda i na obyvateľa boli prisúdených menej príjmov. Tento pokles spôsobil pokles grantov a transferov v rokoch 2006 – 2008, čo sa odzrkadlilo na miernom znížení celkových príjmov.

Na porovnanie obec Pečeňady a Rakovice zaznamenali výrazne zlepšenie ekonomickej sily obce najmä z roku 2006 na rok 2007. V Rakoviciach pozorujeme výrazné zvýšenie i na rok 2008, keďže v tomto roku sa extrémne zvýšili kapitálové príjmy (viď tab. 10). Tieto obce disponujú oveľa vyššími celkovými príjmami do rozpočtu ako predchádzajúce dve, čo ma pozitívny vplyv na rozvoj a využívanie potenciálu obce. Obec Pečeňady sa považuje za jednu z najbohatších obcí v príjmoch na obyvateľa obce. Dôvodom sú extrémne výnosy z dani z nehnuteľnosti získané po roku 2005.

4.2.1.1 Bežné príjmy

Príjmové a výdavkové transakcie, ktoré sa pravidelne každoročne opakujú predstavujú bežný rozpočet. Bežné príjmy obce sú tvorené daňovými príjmami, nedaňovými príjmami, grantmi a transfermi.

Tab. 12 Vývoj bežných príjmov obcí (v tis. Sk) a zmena v %

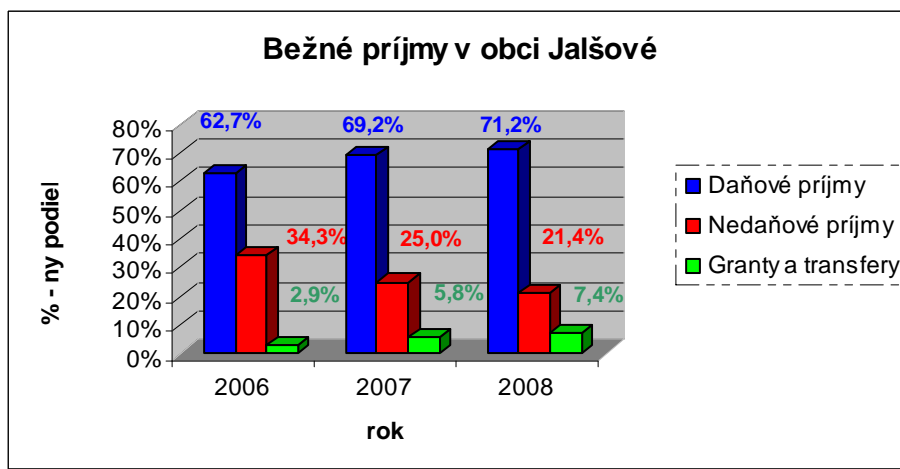
obec	Bežné príjmy			Zmena v %	
	2006	2007	2008	2006 – 2007	2007 – 2008
Jalšové	4 539	4 508	4 291	0,7	-4,8
Lošonec	5 583	5 345	5 180	-4,3	-3,1
Pečeňady	42 612	44 866	45 793	5,3	2,1
Rakovice	13 278	19 028	19 231	43,3	1,1

Zdroj: Rozpočty, záverečné účty, plnenie rozpočtov obcí, vlastné spracovanie

Z vývoja bežných príjmov v jednotlivých obciach v sledovaných obdobiach nepozorujeme extrémne zmeny. Ako môžeme sledovať z tabuľky, v obciach Jalšové a Lošonec došlo k miernemu poklesu bežných príjmov v roku 2008 oproti roku 2006, čo bolo zapríčinené poklesom nedaňových príjmov (v obci Jalšové) a poklesom bežných grantov a transferov (v obci Lošonec).

V obciach Pečeňady a Rakovice sme zaznamenali z roku 2006 na rok 2008 zvýšenie bežných príjmov. Najvýraznejšie zvýšenie môžeme sledovať v obci Rakovice, kde z roku 2006 na rok 2007 vzrástli bežný príjmy o 43 %. Tento nárast bol spôsobený najmä zvýšením daňových príjmov (viď tab. 13) a zvýšenými grantmi a transfermi (viď tab.14). Obec Pečeňady nadobudla v porovnaní s ostatnými obcami extrémne vysoké bežné príjmy, na ktorých sa podieľali najmä výnosy z daňových príjmov.

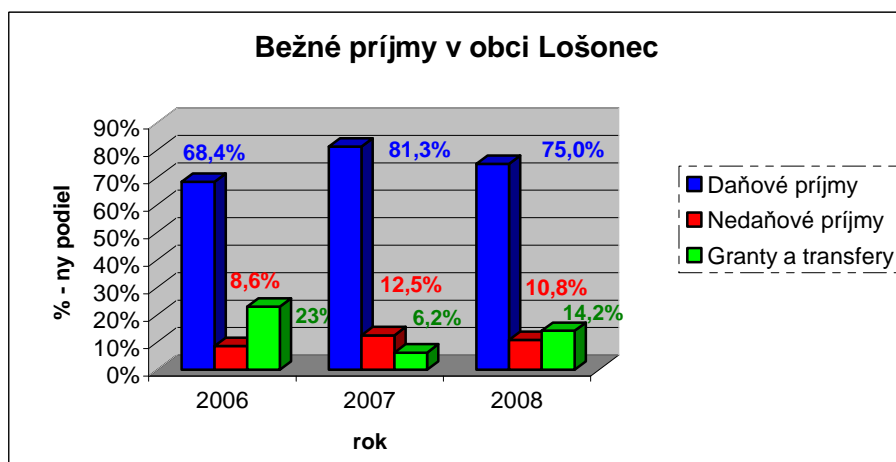
Keďže sa na vývoji bežných príjmov podieľajú jej jednotlivé zložky – daňové príjmy, nedaňové príjmy, granty a transfery, v nasledujúcich obrázkoch budú tieto súčasti a ich podiely zanalyzované.

Zdroj: rozpočty obcí, vlastné spracovanie

Obr. 3

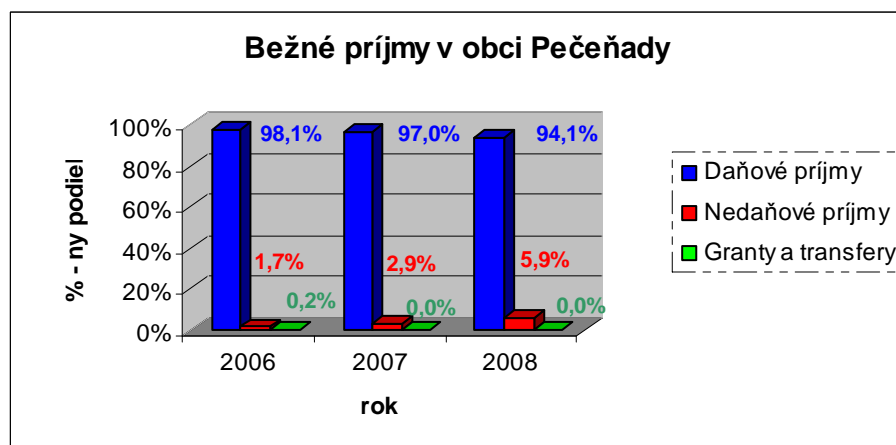
Z vývoja a štruktúry bežných príjmov v obci Jalšové v rokoch 2006 – 2008 nám vyplýva skutočnosť, že najväčší podiel na bežných príjmov predstavovali podobne ako u všetkých ostatných obcí daňové príjmy. V roku 2006 tvorili 62,7 %, v roku 2008 - 69,2 % a zvýšili sa i na rok 2008 - 71,2 %. Dôvodom tohto postupného zvýšenia podielu je rast výnosov z dane z príjmu FO a taktiež dane za špecifické služby. Nedaňové príjmy a ich podiel na bežných príjmov každým rokom postupne klesal.

Zdroj: rozpočty obcí, vlastné spracovanie

Obr. 4

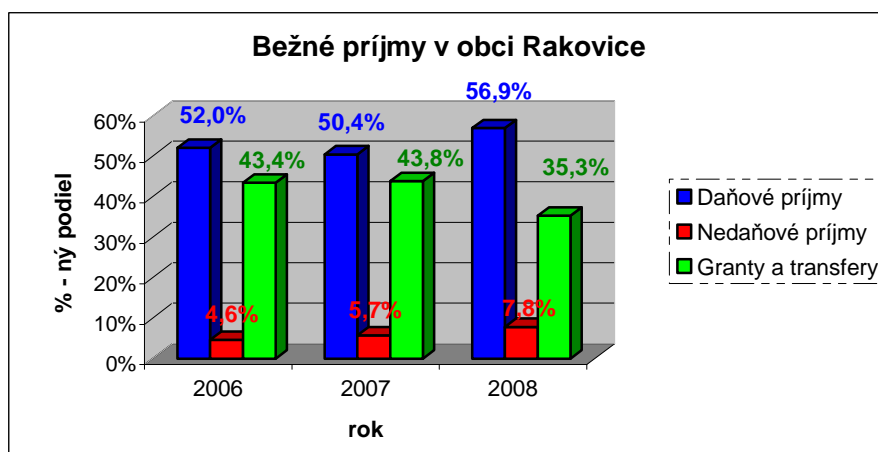
V obci Lošonec sme taktiež zaznamenali výrazný podiel daňových príjmov na celkových bežných príjmoch. V roku 2007 tento podiel predstavoval hodnotu 81 % a na rok 2008 poklesol na úroveň 75 %. Pokles v danom roku spôsobil najmä zníženie príjmov za špecifické miestne dane. Nedaňové príjmy predstavovali v roku 2006 podiel 8,6 %, v ďalších rokoch tento podiel narástol. Granty a transfery v rokoch 2006 tvorili 23 %, v ďalšom roku klesli až na podiel 6,2 %.

Zdroj: rozpočty obcí, vlastné spracovanie

Obr. 5

V štruktúre bežných príjmov v obci Pečeňady zohrávajú najdôležitejšiu úlohu podobne ako u všetkých predchádzajúcich obciach daňové príjmy, ktoré však predstavujú takmer 100 % - ný podiel na bežných príjmoch obce. V rokoch 2006 – 2008 tento podiel mierne klesal a vzrástol nepatrne podiel nedaňových príjmov. Spomínaný výrazný podiel bol výsledkom zvýšených príjmov z dani z nehnuteľnosti.

Zdroj: rozpočty obcí, vlastné spracovanie

Obr. 6

I v obci Rakovice potvrdzujeme fakt, že daňové príjmy predstavujú najväčší podiel na bežných príjmoch, vo výške 52 – 57 %. Popri tejto zložke však pozorujeme i výrazný podiel grantov a transferov, ktorý predstavuje úroveň nad 40 % v rokoch 2006 a 2007, keďže v daných rokoch nastalo zvýšenie príjmov z grantov a transferov (viď tab. 14). Každým rokom sa v obci zvýšili i príjmy z nedaňových príjmov a to sa odzrkadlilo i v podiele na bežných príjmoch.

a) Daňové príjmy

Daňové príjmy predstavujú pre obce z hľadiska prínosu finančných prostriedkov vo vzťahu k celkovým rozpočtovým príjmom, najvýznamnejší zdroj financií. Pozostávajú z dvoch hlavných zložiek:

- z podielových daní, ktorých výber a správa sa uskutočňuje centrálnou prostredníctvom inštitúcií štátu,

- z vlastných daňových príjmov – z miestnych daní a poplatkov, ktorých výber a správu vykonávajú obce autonómne.

Do roku 2005 existovali 3 podielové danie: daň z príjmu právnických osôb, daň z príjmu fyzických osôb a cestná daň. Prostredníctvom sústavy daňových úradov sa rozdelením zo štátneho rozpočtu poskytovali príslušné časti výnosov podielových daní obciam do roku 2005. Príjmy rozpočtov obcí, ktoré im plynuli zo stanovených podielov na výnosoch štátom vyberaných daní, predstavovali v roku 2004 približne 30 % rozpočtových príjmov určených na krytie bežných výdavkov. Dôsledkom nového systému financovania tvoril v roku 2005 podiel daňových príjmov na celkových bežných príjmoch vyše 50 %. V ďalších rokoch sa tento podiel postupne zvyšoval. Tento fakt môžeme potvrdiť i na základe údajov v predchádzajúcich obr. 2 - 5.

Tab. 13 Vývoj daňových príjmov (v tis. Sk) a zmena v %

obec	Daňové príjmy celkom			Zmena v %	
	2006	2007	2008	2006 – 2007	2007 – 2008
Jalšové	2 846	3 119	3 053	9,6	-2,1
Lošonec	3 821	4 345	3 885	13,7	-10,6
Pečeňady	41 807	43 553	43 070	4,2	-1,1
Rakovice	6 903	9 595	10 938	39,0	14,0

Zdroj: Rozpočty, záverečné účty, plnenie rozpočtov obcí, vlastné spracovanie

Z vývoja daňových príjmov pozorujeme, že všetky obce dosiahli z roku 2006 na rok 2008 nárast daňových príjmov. Napriek tomu sú medzi nimi výraznejšie rozdiely. Kým v Pečeňadoch išlo o nárast len o 4 %, v obci Rakovice bola zmena o 39 %. Dôvodom tejto zmeny v obci Rakovice bolo výrazné zvýšenie špecifických miestnych daní.

V obciach Jalšové, Lošonec a Pečeňady sme pozorovali mierny pokles daňových príjmov z roku 2007 na rok 2008, keďže poklesli v tomto roku príjmy z miestnych daní (najmä zo špecifických miestnych daní).

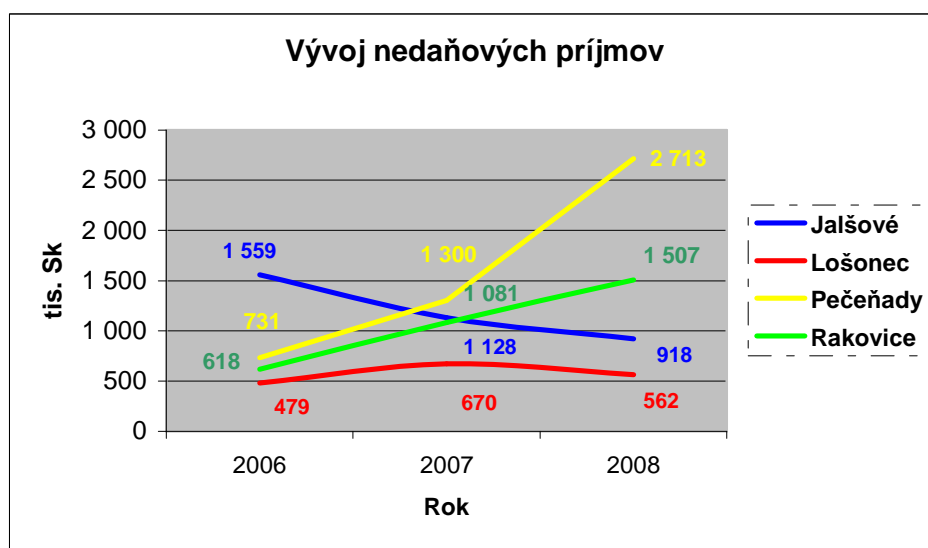
Na porovnanie s ostatnými obcami, obec Pečeňady nadobudla po roku 2005 extrémne daňové príjmy a to najmä zvýšením príjmov z miestnych daní a poplatkov – najmä z dane z nehnuteľností. Dôvodom bolo zvýšenie sadzby dane zo stavieb a tým pádom nárast výnosu z tejto dane. Extrémny nárast zabezpečil výnos dane zo stavieb vyberanej od atómovej elektrárne Jaslovské Bohunice, nachádzajúcej sa v katastri obce.

Štruktúra daňových príjmov – jednotlivé súčasti daňových príjmov, ktoré výrazne ovplyvňujú celkový vývoj daňových príjmov jednotlivých obcí v sledovanom období je rozpracovaná v nasledujúcej časti 4.3. Daňové príjmy obcí.

b) Nedaňové príjmy

Nedaňové príjmy sú príjmy rozpočtov miestnych samospráv, ktoré nemajú daňový charakter s výnimkou transferov a úverov. Tieto druhy príjmov sa využívajú s rôznou intenzitou a v rôznej výške sa podieľajú na vlastných príjmoch.

Tvoria ich štyri základných skupiny príjmov: 1. príjmy z podnikania a vlastníctva majetku – z prenajatých pozemkov, z prenajatých budov, priestorov a objektov, z prenajatých prístrojov, strojov, zariadení, 2. administratívne a iné poplatky – pokuty a penále, poplatky a platby z nepriemyselného predaja a služieb, 3. kapitálové príjmy – úroky z úverov, pôžičiek a vkladov, 4. iné nedaňové príjmy – vrátené neoprávnené použité alebo zadržané prostriedky od neziskových organizácií, od rozpočtových a príspevkových organizácií, od ostatných neziskových právnických osôb, - z výťažkov lotérií a iných podobných hier, z dobropisov a vratky.

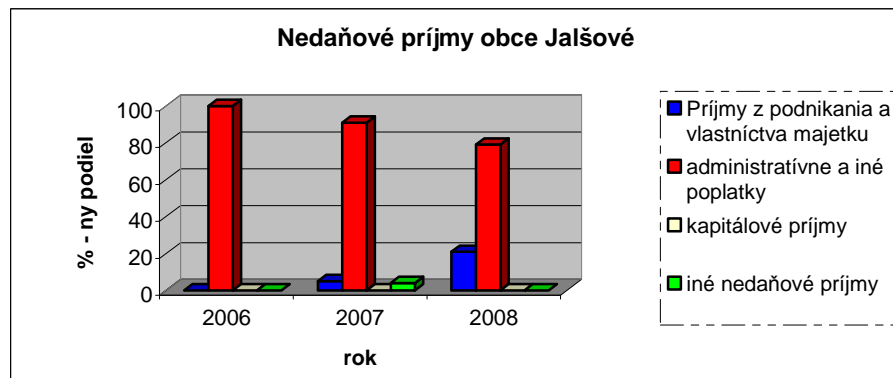
Zdroj: Rozpočty obcí, vlastné spracovanie

Obr. 7

I keď nedaňové príjmy obcí tvoria najmenší podiel na celkových bežných príjmoch, môžeme v ich štruktúre pozorovať zmeny. V obciach Lošonec, Rakovice a Pečeňady

tvorili tieto príjmy maximálne 10 % zo celkových bežných príjmov. Iba v obci Jalšové predstavovali výraznejší podiel od 20 – 40 %.

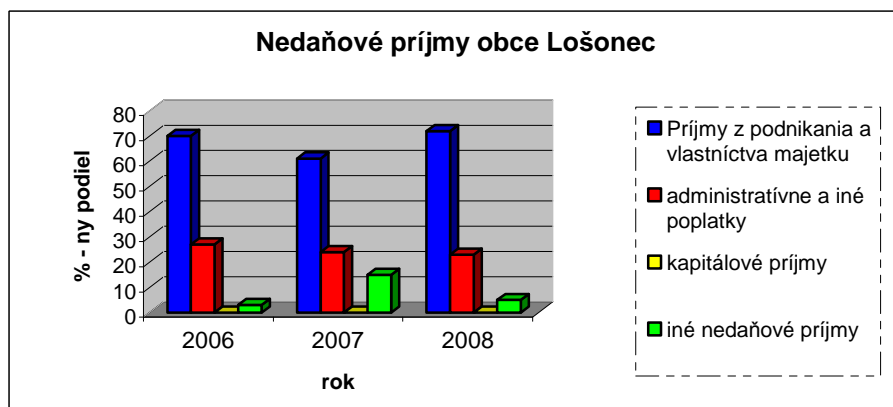
Po preskúmaní záverečných účtov a plnení rozpočtov sme dospeli k záveru, že v každej obci, s výnimkou obce Jalšové, došlo k nárastu nedaňových príjmov z roku 2006 na rok 2008. Najvýraznejšie zvýšenie nastalo v obci Pečeňady, kde v roku 2006 predstavovali nedaňové príjmy hodnotu 731 tis. Sk a k roku 2008 vzrástli až na úroveň 2713 tis. Sk.

Zdroj: rozpočty obcí, vlastné spracovanie

Obr. 8

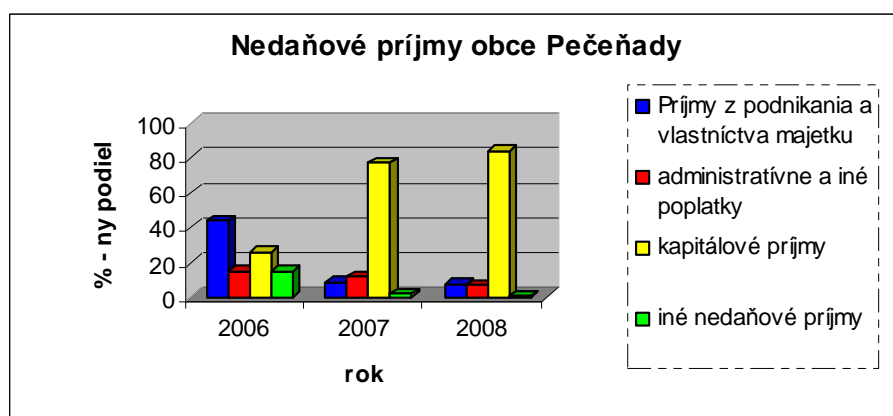
V obci Jalšové sa každým rokom výnosy z nedaňových príjmov znižovali, i keď predstavovali najväčší podiel medzi obcami na bežných príjmoch. Z obr. 7 pozorujeme, že najväčšie zastúpenie na nedaňových príjmoch mali administratívne poplatky, ktoré predstavovali v roku 2006 až 100 % - ný podiel na nedaňových príjmoch, no tento podiel postupne klesal a tým sa znižovali i výnosy. Z roku 2007 na rok 2008 nastal nárast príjmov z podnikania a vlastníctva majetku, konkrétne sa o to podieľali najmä príjmy z poplatkov za jasle, materskú školu a poplatky za odber vody. Nepatrný podiel v roku 2008 tvorili príjmy z vlastníctva majetku – z nájomného dvoch bytoviek v obci.

Zdroj: rozpočty obcí, vlastné spracovanie

Obr. 9

Nedaňové príjmy obce Lošonec boli v rokoch 2006 – 2008 tvorené najmä príjmami z podnikania a vlastníctva majetku, ktoré v roku 2006 predstavovali až 70 % z nedaňových príjmov a túto hodnotu si udržali aj v nasledujúcich rokoch. O tento podiel sa pričínili príjmy z prenajatých budov, priestorov a objektov. Popri nich tvorili menší podiel administratívne a iné poplatky, ktoré predstavovali úroveň 25 %. Z nich najvýraznejší príjem tvorili poplatky a platby z nepriemyselného predaja a služieb. V roku 2007 pozorujeme nárast iných nedaňových príjmov a to konkrétne príjmov z dobropisov.

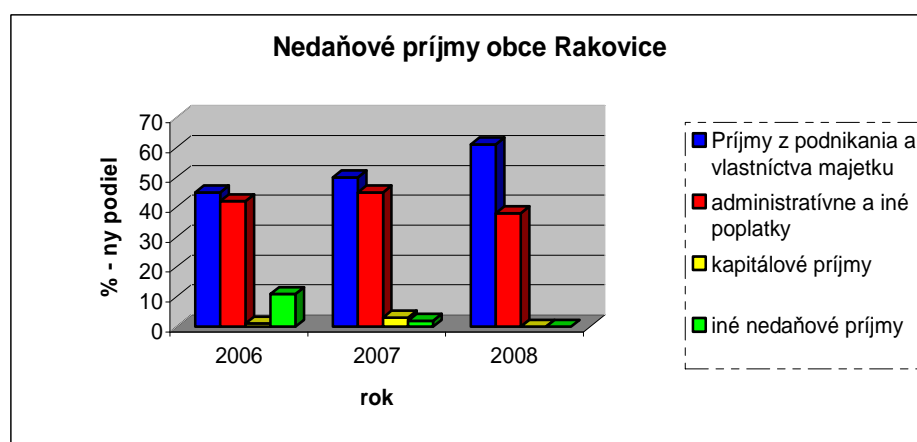
Zdroj: rozpočty obcí, vlastné spracovanie

Obr. 10

V obci Pečeňady ako už bolo spomenuté sa výnosy z nedaňových príjmov každým rokom zvyšovali. Na tomto raste sa podieľali jednotlivé zložky nedaňových príjmov.

Z predchádzajúceho obrázka sledujeme rôznorodosť štruktúry nedaňových príjmov. Kým v roku 2006 predstavovali najväčší podiel príjmy z podnikania a vlastníctva majetku a to takmer 45 %, k roku 2007 a 2008 poklesli až na úroveň 9%.

Naopak z roku 2006 na rok 2007 môžeme pozorovať výrazný nárast podielu kapitálových príjmov. V roku 2006 tvorili iba 26 %, na rok 2007 sa zvýšili na 77 % - ný podiel a dokonca na rok 2008 až na 84 – ný podiel na nedaňových príjmov. Dôvodom boli príjmy z termínových vkladov, ktoré predstavovali hodnotu takmer 1 mil. Sk v roku 2007 a v roku 2008 až vyše 2 mil. Sk.

Zdroj: rozpočty obcí, vlastné spracovanie

Obr. 11

V obci Rakovice sledujeme podobný vývoj ako v obci Pečeňady, keďže sa každým rokom výnosy z nedaňových príjmov postupne zvyšovali. V roku 2006 najvýznamnejšiu časť na nedaňových príjmov predstavovali príjmy z podnikania a vlastníctva majetku, ktoré tvorili podiel 45 % a administratívnymi a inými poplatkami, ktoré činili podiel 42 %. Tieto isté zložky si udržali výrazné zastúpenie na nedaňových príjmov aj v rokoch 2007 a 2008. Z roku 2007 na rok 2008 nastal výraznejší nárast práve prvej spomínanej zložky tým, že sa zvýšili príjmy z prenajatých bytov a nájomné za bytovky.

c) Granty a transfery

Granty (dotácie) predstavujú poskytnutie finančných prostriedkov z verejných rozpočtov bez toho, aby sa očakávala nejaká protihodnota. Granty slúžia najmä na zabezpečenie prevádzkových potrieb obce.

Transfery predstavujú poskytnutie finančných prostriedkov zo štátneho rozpočtu alebo iných verejných zdrojov bez zodpovedajúceho spätného poskytnutia protihodnoty. Do tejto skupiny príjmov obcí patria predovšetkým transfery zo štátneho rozpočtu, z účelových programov jednotlivých ministerstiev a zo štátnych fondov.

V období pred fiškálnou decentralizáciou boli obce financované najmä transfermi zo štátneho rozpočtu (podiel na štátnych daniach, účelové dotácie). V tom období predstavovali transfery významnú časť príjmov obcí, čo bolo dôsledkom decentralizácie kompetencií. Proces decentralizácie obsahoval aj zmenu v oblasti financovania územnej samosprávy, ktorá posilnila vlastné príjmy obcí práve na úkor transferov. Od 1. 1. 2005 sú naďalej financované dotáciami len kompetencie preneseného výkonu štátnej správy na samosprávu prostredníctvom príslušnej rozpočtovej kapitoly. Týka sa to oblasti matrík, stavebného poriadku a školstva.

Tab. 14 Vývoj bežných grantov a transferov (v tis. Sk) a zmena v %

obec	Bežné granty a transfery			Zmena v %	
	2006	2007	2008	2006 – 2007	2007 – 2008
Jalšové	133	261	320	96,2	22,6
Lošonec	1 282	330	733	-74,3	122,1
Pečeňady	71	13	10	-81,7	-23,1
Rakovice	5 757	8 338	6 786	44,8	-18,6

Zdroj: Rozpočty, záverečné účty, plnenie rozpočtov obcí, vlastné spracovanie

Podľa údajov uvedených v obr. 2 - 5 bežné granty a transfery rovnako ako nedaňové príjmy nepredstavovali vysoký podiel na celkových bežných príjmoch. Iba v obci Rakovice tvorili bežné granty a transfery vysoké príjmy, v roku 2006 sa pre obec vyčíslili v hodnote 5 757 tis. Sk, v nasledujúcom roku sa zvýšili o takmer 1, 5 mil. Sk. Tieto hodnoty tvorili podiel 35 – 45 % na celkových bežných príjmoch.

Z vývoja bežných grantov a transferov môžeme skonštatovať, že iba v obciach Jalšové a Rakovice sledujeme stály nárast príjmov z grantov a transferov, i keď v rozdielnom objeme. Naopak v rozpočtoch obcí Lošonec a Pečeňady sa výnosy z týchto príjmov každoročne znižovali, keďže transfery zo štátneho rozpočtu do obcí každoročne poklesli.

Tab. 15 Štruktúra grantov a transferov (v tis. Sk) a v podiele (%).

obec	rok	Granty		Tranfery		Spolu
		Abs.	v %	Abs.	v %	Abs. hodnota
Jalšové	2006	0	0	133	100 %	133
	2007	0	0	261	100 %	261
	2008	0	0	342	100 %	342
Lošonec	2006	926,5	72%	355,7	28 %	1 282
	2007	202,3	61%	128	39 %	330,3
	2008	714	97 %	18,9	3%	732,9
Pečeňady	2006	0	0	71	100%	71
	2007	0	0	13	100%	13
	2008	0	0	10	100%	10
Rakovice	2006	0	0	5757	100%	5757
	2007	0	0	8331	100%	8338
	2008	0	0	6786	100%	6786

Zdroj: Rozpočty, záverečné účty, plnenie rozpočtov obcí, vlastné spracovanie

Z tabuľky štruktúry grantov a transferov pozorujeme, že v obciach Jalšové, Pečeňady a Rakovice sa celkovo na grantoch a transferov podieľali iba transfery, ktoré predstavovali 100 % - ný podiel, čo znamená, že spomenuté obce nezískali peňažné prostriedky z verejných rozpočtov na zabezpečenie svojich prevádzkových potrieb.

V rozpočte obce Jalšové pozorujeme zvýšenie transferov z roku 2006 na rok 2007 o 96,2 %. Do obce Jalšové plynuli v roku 2006 transfery zo štátneho rozpočtu na voľby, na stavebný úrad, na rodinné prídavky, na register obyvateľov a taktiež z prostriedkov EÚ – z Európskeho sociálneho fondu. V roku 2007 sa k spomínaným transferom pričlenili i finančné prostriedky z Európskeho fondu regionálneho rozvoja na výstavbu bytoviek.

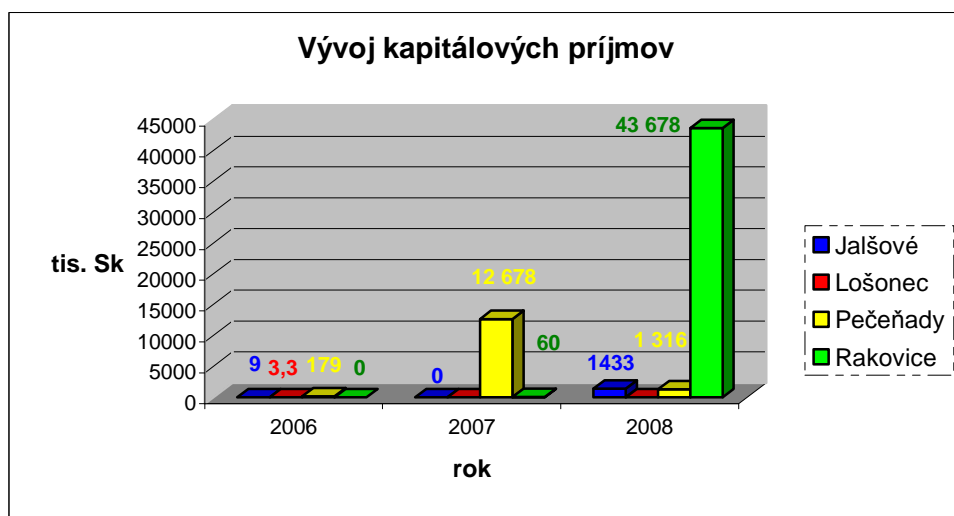
V obci Rakovice predstavujú transfery najvyšší podiel (zo všetkých spomínaných obcí) na celkových bežných príjmoch – v roku 2006 a 2007 – 43 %. Tento podiel mierne klesol v roku 2008, kedy predstavovali transfery 35 % bežných príjmov. Z roku 2006 na rok 2007 došlo k zvýšeniu transferov o 2, 5 mil. Sk, čo činí zvýšenie o 44, 8 %. Tieto transfery zo štátneho rozpočtu boli určené najmä na prenesené kompetencie – na základnú školu, konkrétne transfer na haváriu základnej školy s materskou školou.

Percentuálne najvýraznejší pokles o 81,7 % bežných grantov a transferov v roku 2007 oproti roku 2006 nastal v obci Pečeňady. Taktiež obec Lošonec zaznamenala výrazný pokles grantov a transferov o 74,3 % z roku 2006 na rok 2007.

Práve obec Lošonec ako jediná zo spomínaných získala najmä v rokoch 2006 a 2008 granty na zabezpečenie prevádzkových potrieb obce. Transfery obec použila na rekonštrukciu obecného úradu, na voľby, na cestnú dopravu a pozemné komunikácie, na životné prostredie, na stravu pre deti v materskej škole.

4.2.1.2 Kapitálové príjmy

Kapitálové príjmy plynú do rozpočtov z predaja základných kapitálových aktív, z predaja hmotných a mobilizačných rezerv. Taktiež k nim zaraďujeme príjmy z predaja obecných aktív, príjmy z pozemkov a nehmotných aktív, príjmy z realizácie finančného majetku, príjmy z konkurzu, likvidácia a exekúcie. Táto forma získania finančných prostriedkov sa obciam v niektorých prípadoch javí ako jedinečný zdroj pre doplnenie príjmov do svojich rozpočtov nevyhnutných na plnenie samosprávnych funkcií. Iba niektoré sledované obce si doplnili z týchto príjmov svoje rozpočty, ako to môžeme sledovať v nasledujúcej tabuľke.

Zdroj: rozpočty obcí, záverečné účty obcí, vlastné spracovanie

Obr. 12

Z obr. 12 konštatujeme, že kapitálové príjmy v roku 2006 predstavovali minimálne výnosy pre pozorované obce.

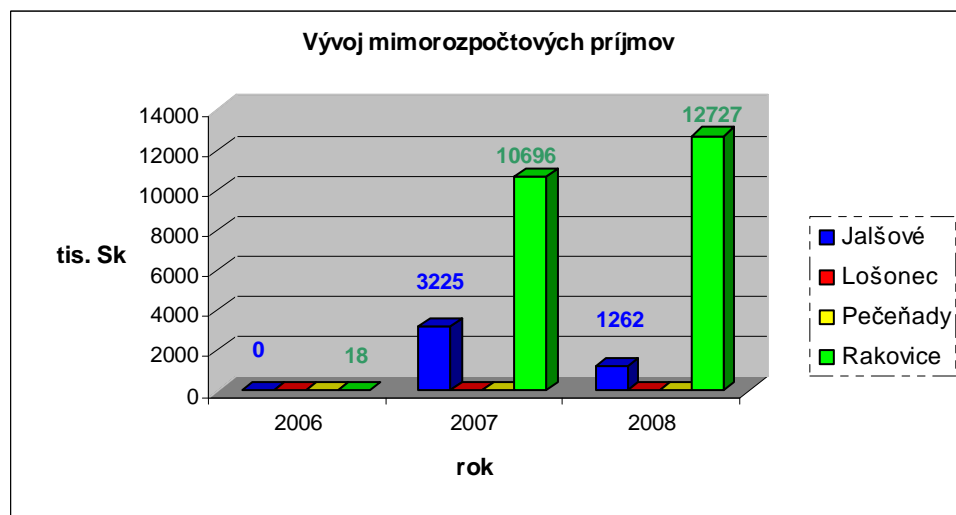
I keď v obci Pečeňady kapitálové príjmy v danom roku tvorili najvyšší podiel z pomedzi ostatných obcí a to 0,42 % podiel na celkových príjmoch, ktorý bol tvorený vďaka príjmu z predaja kapitálových aktív a menšej miere z predaja pozemkov V nasledujúcom roku kapitálové príjmy v obci vzrástli, čomu pripisujeme i zvýšenie podielu na úroveň 22 % (vid'. tab. 9). Tento podiel tvorili príjmy z predaja pozemkov a z Fondu národného majetku SR. V . K roku 2008 tieto príjmy výrazne poklesli z dôvodu značného zníženia príjmu z predaja kapitálových aktív.

V roku 2008 príjmy do rozpočtu plynuli i v obci Jalšové. Získala kapitálové príjmy z prevodu prostriedkov z peňažných fondov a v roku 2008 dotácie vo výške takmer 1, 5 mil. Sk na bytovky zo štátneho rozpočtu, ktoré predstavovali 20,5 % - ný podiel na celkových príjmoch obce.

Obec Rakovice v roku 2007 získala kapitálové príjmy z predaja pozemkov, ktoré predstavovali nepatrný 0,2 % - ný podiel na celkových príjmoch. Z roku 2007 na rok 2008 nastala výrazná zmena, zvýšenie kapitálových príjmov až na 57,7 % - ný podiel. Na tomto raste sa podieľali tuzemské kapitálové granty, prostriedky z EÚ – z európskeho fondu regionálneho rozvoja a príjmy z predaja pozemkov.

4.2.1.3 Mimorozpočtové príjmy – finančné operácie

Súčasťou rozpočtu obce sú aj finančné operácie, ktorými sa vykonávajú prevody z mimorozpočtových peňažných fondov obce a realizujú sa návratné zdroje financovania a ich splácanie. Za finančné operácie sa považujú aj poskytnuté pôžičky a návratné finančné výpomoci z rozpočtu mesta a ich splátky, vystavené a prijaté zmenky, predaj a obstaranie majetkových účastí. Mimorozpočtové príjmy predstavujú taktiež príjmy pochádzajúce z prebytkov starších rozpočtov, predovšetkým z predaja obecného majetku. Aké výnosy získali obce z týchto príjmov nám poukazuje nasledujúci obrázok.

Zdroj: rozpočty obcí, záverečné účty obcí, vlastné spracovanie

Obr. 13

Podobne ako u kapitálových príjmoch, tak aj u mimorozpočtových príjmoch sledujeme v pozorovaných obciach nízke podiely na celkových príjmoch (vid' tab. 8 – 10).

Obce Lošonec a Pečeňady v sledovanom období rokov 2006 - 2008 nedisponovali finančnými operáciami. Ich podiel na celkových príjmoch predstavoval hodnotu 0%.

V obci Jalšové v roku 2006 sme taktiež nezaznamenali príjmy z finančných operácií. V roku 2007 sa tento stav výrazne zmenil a finančné operácie už tvorili 41,7 % - ný podiel na celkových príjmoch, čo bolo spôsobené dotáciami na bytovky zo štátneho fondu rozvoja bývania a dlhodobými úvermi – úvermi na byty. Z roku 2007 na rok 2008 poklesli úvery na byty a tým sa znížili príjmy z finančných operácií.

I keď finančné operácie v obci Rakovice v roku 2006 predstavovali malé percento 0,14 % z celkových príjmov, z roku 2006 na rok 2007 vzrástli tieto príjmy a tvorili 35,9 % - ný podiel. Príjmy vo výške takmer 11 mil. Sk boli tvorené najmä dotáciami poskytnutými zo štátneho rozpočtu (úver zo ŠFRB – bytovky) a nevyčerpanými prostriedkami z roku 2006. Z roku 2008 výnosy ešte vzrástli o takmer 1,1 mil. Sk, no nastal pokles podielu na 16,8 % z celkových príjmov, keďže v danom roku sa výrazne zvýšili kapitálové príjmy.

Na záver tejto kapitoly môžeme dodať, že celkový objem finančných prostriedkov, ktorými obce disponujú je veľmi diferencovaný a je ovplyvnený viacerými faktormi a to

najmä veľkosťou katastrálneho územia a počtom obyvateľov, kvalitou a profesionalitou volených a výkonných predstaviteľov a úrovňou ich manažérskych schopností, schopnosťou samospráv získať finančné prostriedky z ďalších zdrojov a taktiež schopnosťou finančného manažmentu využívať disponibilné finančné prostriedky.

Súčasná úroveň finančnej sily neumožňuje rozhodujúcej väčšine obcí zabezpečiť originálne a prenesené kompetencie na požadovanej úrovni, i keď niektoré malé obce ako napríklad Pečeňady a Rakovice dosahujú porovnateľnú ekonomickú silu so strednými i veľkými obcami, ale podobne ako u väčšiny malých obcí takmer polovica príjmovej časti ich rozpočtu ide na zabezpečenie činnosti obecných úradov.

V situácií malých obcí je dôležité klásť dôraz na možnosti ovplyvňovania si úrovne príjmovej časti rozpočtu. Táto možnosť je pre obce daná prostredníctvom zmeny financovania, ktorá priniesla obciam efektívne si spravovanie vlastných príjmov.

Obec vykonáva úkony súvisiace s hospodárením s majetkom obce, zostavovaním a schvaľovaním rozpočtu a záverečného účtu, správou daní a poplatkov a mnohých ďalších činností. Pri zabezpečovaní týchto úloh nevyhnutne potrebuje zdroje, z ktorých môže realizovať investičnú činnosť, správu miestnych komunikácií a verejných budov, verejnoprospešné služby, ochranu životného prostredia, zriaďovanie rozpočtových a príspevkových organizácií, zabezpečovať verejný poriadok.

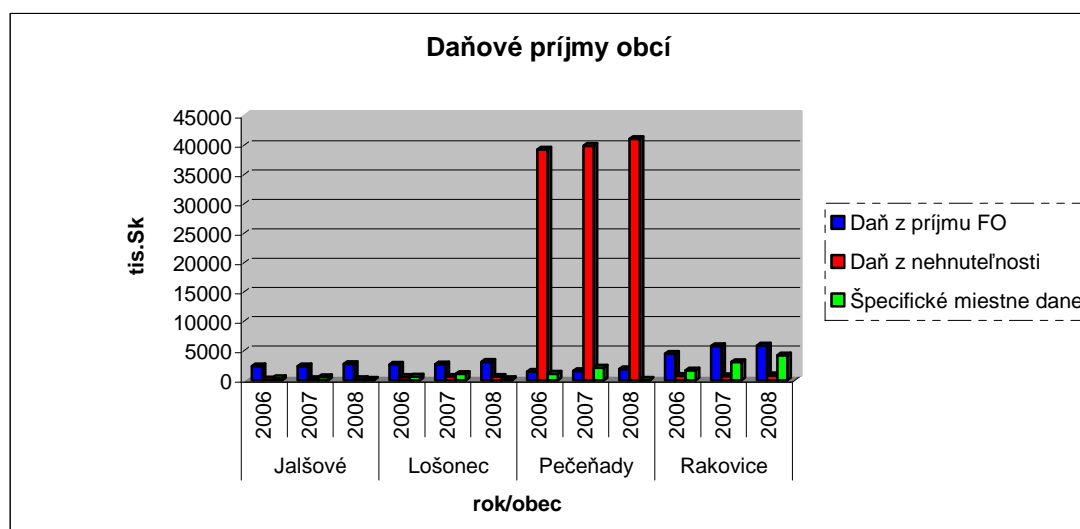
Práve daňové príjmy sú tou zložkou obecných rozpočtov, ktoré umožňujú uskutočňovanie týchto investičných a neinvestičných činností. Už spomínaná fiškálna decentralizácia umožnila obciam narábať s daňovými príjmami, ktoré budeme v nasledujúcich častiach podrobne analyzovať.

4.3 Daňové príjmy obcí

Ako už bolo spomenuté, zmena financovania pomohla obciam posilniť si vlastné príjmy na realizáciu svojich potrieb. V tejto časti na budeme zaoberať práve zložkami daňových príjmov – najmä miestnymi daňami, prostredníctvom ktorých majú samosprávy možnosť si ovplyvňovať výšku príjmov.

Daňové príjmy predstavujú pre obce dôležitý zdroj príjmov. K 1. 1. 2005 boli preklasifikované miestne poplatky na miestne dane. Poplatok zostáva len jeden – za komunálne odpady a drobné stavebné odpady. Po roku 2005 sa podiel daňových príjmov na celkových postupne zvyšoval. Daňové príjmy tvoria podielové dane a miestne dane (daň z nehnuteľnosti a špecifické miestne dane).

Celkový vývoj daňových príjmov sme analyzovali v kapitole 4.2 a) daňové príjmy. V nasledujúcom grafe pozorujeme štruktúru a vývoj jednotlivých súčasti, ktoré vo výraznej miere ovplyvňovali vývoj daňových príjmov v malých obciach.

Zdroj: rozpočty obcí, vlastné spracovanie

Obr. 14

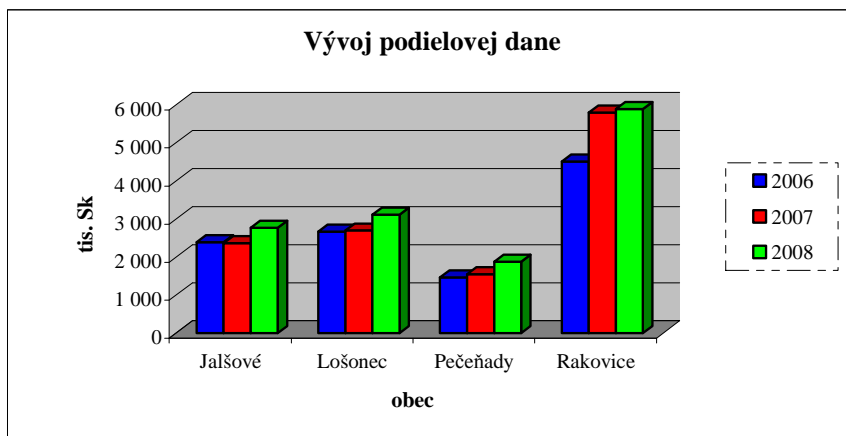
Zo štruktúry daňových príjmov môžeme potvrdiť fakt, že najdôležitejšiu časť, respektívne najvyššie príjmy malé obce získavajú prostredníctvom dane z príjmu FO. Vo všetkých prípadoch daň z príjmu FO presahuje až 60 %-ný podiel na daňových príjmoch, podľa údajov v prílohe 1. Iba obec Pečeňady je výnimkou. V tejto obci sa najviac podieľajú na daňových príjmoch príjmy z dane z nehnuteľnosti, ktoré predstavujú

extrémne vysoké hodnoty oproti ostatným obciam. V nasledujúcich častiach bude tento fakt vysvetlený.

V obci Rakovice pozorujeme popri dani z príjmu FO i zvýšenie výnosu zo špecifických miestnych daní. V roku 2008 tento podiel predstavoval 38,4 %, čo zapríčinilo zvýšenie príjmov zo špecifických miestnych daní, konkrétne z miestneho poplatku za komunálne odpady a drobný stavebný odpad.

4.3.1 Podielová daň

Zmena spôsobu financovania miestnej samosprávy od 1.1.2005 sa pozitívne prejavila v obecných príjmoch na výnose z dane z príjmov fyzických osôb, ktorá sa stala jedinou podielovou daňou. Štát sa vzdáva takmer celého výnosu z tejto dane v prospech územných samospráv. Obciam tak od roku 2005 prináleží z tejto dane až 70,3 % podľa jednotlivých kritérií, ktoré obciam prispeli k zlepšeniu si finančnej situácie.

Zdroj: rozpočty obcí, vlastné spracovanie

Obr. 15

Z obr. 15 môžeme potvrdiť fakt, že fiškálnou decentralizáciou sa posilnili príjmy obcí z podielovej dane – z príjmu FO. V každej pozorovanej obci sledujeme priaznivý stav vývoja. I keď všetky obce sú porovnateľné počtom obyvateľov, príjmy z podielovej dane sú rozdielne. Jedným z kritérií pre rozdeľovanie podielovej dane je počet žiakov navštevujúcich školské zariadenia. Práve toto kritérium predstavuje najvyššiu váhu (40 %) pri rozdeľovaní príjmov, čo sa odzrkadlilo i v príjmoch do rozpočtov obcí. Obec Rakovice nadobudla najvyššie výnosy z príjmu FO, keďže sa v obci nachádza nielen základná

a materská škola ale i stredná poľnohospodárska škola. Naopak v obci Pečeňady sa nenachádzalo do roku 2008 žiadne školské stredisko (ani materská škola), čomu sa odzrkadlili i výnosy z podielovej dane.

4.3.2 Miestne dane

Miestne dane sú súčasťou daňových príjmov, resp. bežných príjmov rozpočtu obce. Sú to dane uplatňované na území obce, ktoré majú fakultatívny charakter. Miestne dane, plynú do miestnych rozpočtov a sú zákonom stanovené. Výlučne obec rozhoduje o tom, ktoré dane sa budú na jej území vyberať a taktiež určuje aj ich sadzby. Príjmy obce z miestnych daní sú tvorené daňou z nehnuteľností, daňami za špecifické služby a radí sa k nim aj miestny poplatok za komunálne odpady a drobné stavebné odpady.

Na výšku miestnych daní vplývajú faktory ako veľkosť katastrálneho územia, počet obyvateľov a s nimi súvisiaci domový a bytový fond, prírodné podmienky, ktoré sa prenášajú do základu dane (cena pôdy), prístupy k správe daní a iné. Práve rozdielnosť zastúpenia týchto faktorov v jednotlivých obciach sa odzrkadľuje na príjmoch z miestnych daní, ako to vystihuje nasledujúca tabuľka.

Tab. 16

Obec	Rok	Miestne dane celkom		Daň z nehnuteľnosti		Špecifické miestne dane	
		v tis. Sk	% - ny podiel na celkových príjmoch	v tis. Sk	% - ny podiel na miestnych daniach	v tis. Sk	% - ny podiel na miestnych daniach
Jalšové	2006	458	10,1	120	26,2	338	73,8
	2007	758	9,8	219	28,9	539	71,1
	2008	282	4,0	171	60,6	111	39,4
Lošonec	2006	1158	20,7	556	48,0	602	52,0
	2007	1647	30,8	565	34,3	1082	65,7
	2008	763	14,7	574	75,2	189	24,8
Pečeňady	2006	40 343	94,3	39 243	97,3	1100	2,7
	2007	42 002	73,0	39 874	94,9	2128	5,1
	2008	41 178	87,4	41 110	99,8	68	0,2
Rakovice	2006	2403	30,8	740	30,8	1663	69,2
	2007	3794	12,7	696	18,3	3098	81,7
	2008	5051	6,7	832	16,5	4219	83,5

Zdroj: rozpočty obcí, plnenie rozpočtu, vlastné spracovanie

Z tabuľky pozorujeme, že miestne dane v jednotlivých obciach predstavovali rôznu výšku príjmov ako aj percentuálne podiely na celkových príjmoch. V obciach Jalšové, Lošonec a Rakovice predstavujú miestne dane v rokoch 2006 – 2008 percentuálny podiel nižší ako 30 % na celkových príjmoch.

V obci Jalšové najväčší podiel miestnych daní zaznamenali v roku 2006 – 10 % a v nasledujúcich rokoch tento podiel klesal. Pokles miestnych daní bol spôsobený výrazným poklesom špecifických miestnych daní z roku 2007 na rok 2008. Taktiež podobný vývoj miestnych daní a ich podiel sledujeme v obci Lošonec, kde dochádza k poklesu podielu miestnych daní na celkových príjmoch. Dôvodom je tiež zvýšenie príjmu z podielovej dane v obciach, no najmä zníženie príjmov zo špecifických miestnych daní (konkrétne daň za jadrové zariadenia).

Miestne dane v obci Pečeňady predstavovali najväčší podiel zo všetkých obcí na celkových príjmoch. V roku 2006 predstavovali úroveň až 94,3 %. I keď vo vývoji miestnych daní pozorujeme nárast z roku 2006 na rok 2007, podiel na celkových príjmoch poklesol, keďže sa výrazne zvýšili celkové príjmy. Z roku 2007 na rok 2008 poklesli miestne dane o takmer 1 mil. Sk, no podiel sa mierne zvýšil, čo bolo spôsobené poklesom celkových príjmov v danom roku a zvýšenými príjmami z podielovej dane. Na extrémnom podiele sa pričínili hlavne príjmy z dane z nehnuteľnosti, ktoré tvorili až 99,8 % na miestnych daniach.

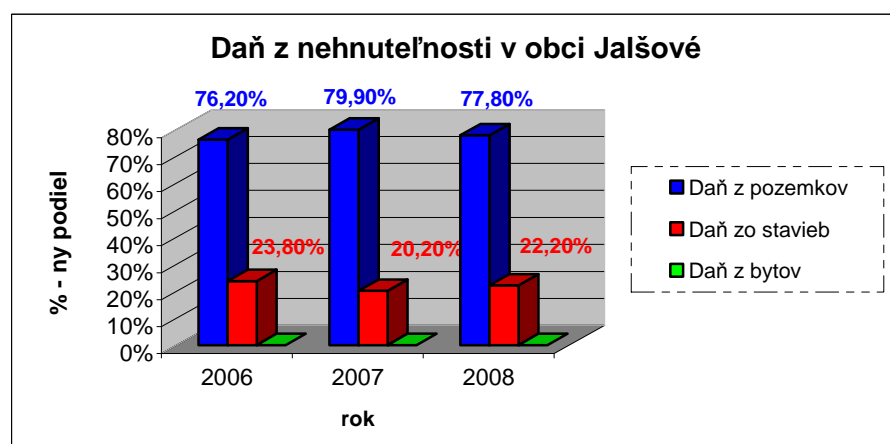
V obci Rakovice pozorujeme počas všetkých troch rokov 2006 – 2008 ako u jedinej obce nárast príjmov z miestnych daní, keďže pokles príjmov za dani za jadrové zariadenia vykompenzoval a zvýšil príjem z dani za miestny poplatok. V ostatných obciach došlo k nárastu príjmov iba z roku 2006 na rok 2007, no k roku 2008 nastal pokles týchto príjmov, čo bolo spôsobené už spomínaným výrazným poklesom výnosov z dane za jadrové zariadenia. V roku 2008 predstavovali miestne dane v obci Rakovice iba nepatrný 6,7 % ný podiel na celkových príjmoch, keďže v tomto rok sa výrazne zvýšili kapitálové príjmy.

4.3.2.1 Daň z nehnuteľností

I keď daň z nehnuteľnosti sa považuje za najdôležitejšiu časť príjmov obcí z miestnych daní, keďže sa vyrubuje podľa výmery pozemkov, stavieb a bytov nachádzajúcich sa na jej území, v prípade skúmaných obcí tento fakt nemôžeme potvrdiť

(viď tab. 16). (Výnimkou je obec Pečeňady, kde výnosy z dane z nehnuteľnosti predstavujú extrémne vysoké príjmy a podiely na miestnych daniach). Dôvodom je poznatok, že obce a ich možnosti pri ovplyvňovaní si príjmov sú podmienené prírodnými podmienkami, rozlohou územia, počtom obyvateľov a najmä samotným samosprávnym rozhodnutím. Výnimkou z pomedzi malých obcí sú Pečeňady,

Keďže fiškálna decentralizácia rozviazala ruky obciam a majú od roku 2005 možnosť narábať so všetkými zložkami tejto dane, v nasledujúcich obrázkoch pozorujeme rozdielnu štruktúru a jej jednotlivé podiely na dani z nehnuteľnosti.

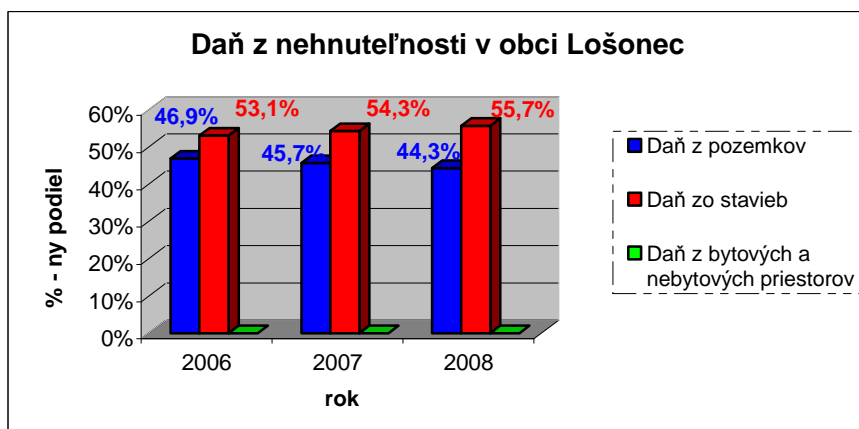
Zdroj: rozpočty obcí, vlastné spracovanie

Obr. 16

V obci Jalšové sa príjmy z dane z nehnuteľnosti počas rokov 2006 a 2007 zvyšovali (viď tab. 16) a tvorili 27 % - ný podiel na miestnych daniach. V roku 2008 tento podiel výrazne narástol až na úroveň 60 %, i keď príjmy z dane z nehnuteľnosti výrazne poklesli. Príčinou tohto stavu bol fakt, že v danom roku extrémne poklesli príjmy zo špecifických miestnych daní, konkrétne daň za jadrové zariadenia a tým sa znížil i podiel na miestnych daniach.

Z obr. 16 pozorujeme v obci Jalšové v sledovanom období iba 2 zložky tvoriace daň z nehnuteľnosti. Najväčší podiel tvorí daň z pozemkov, ktorá v roku 2006 predstavuje 76 % - ný podiel na dani z nehnuteľnosti a k roku 2007 vzrástol až na podiel takmer 80% , čo je najväčší z pomedzi pozorovaných obcí. Obec má dosť veľkú výmeru katastra 933 ha, čo je výrazný faktor vplývajúci na daň z pozemkov. Okrem toho sa v katastri obce

rozprestiera veľa poľnohospodárskej pôdy, na ktorej obrábajú pôdu rôzne poľnohospodárske družstvá, a tým sa zvyšujú príjmy z dane z pozemkov.

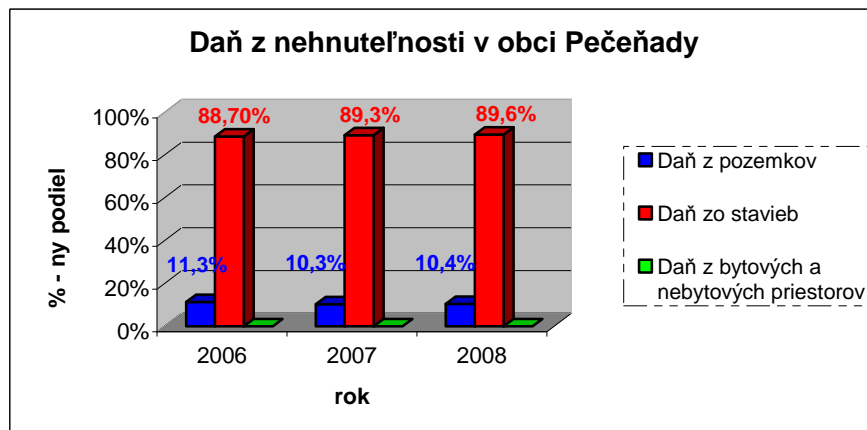
Zdroj: rozpočty obcí, vlastné spracovanie

Obr. 17

Príjmy z dane z nehnuteľnosti v obci Lošonec sa každým rokom postupne zvyšovali (viď tab. 16), no percentuálne podiely sa menili. Kým v roku 2006 tvorili dane z nehnuteľnosti 48 % - ný podiel na miestnych daniach. K roku 2007 tento podiel poklesol na úroveň 34 % a na rok 2008 vzrástol až na 75 % - ný podiel. Tento nárast spôsobil pokles príjmov zo špecifických daní.

Najväčší podiel na dani z nehnuteľnosti tvorili dane zo stavieb, ktoré dosahovali úroveň nad 50%, keďže v obci sa nachádzajú rekreačné chaty a rodinné domy využívané na rekreačné účely.

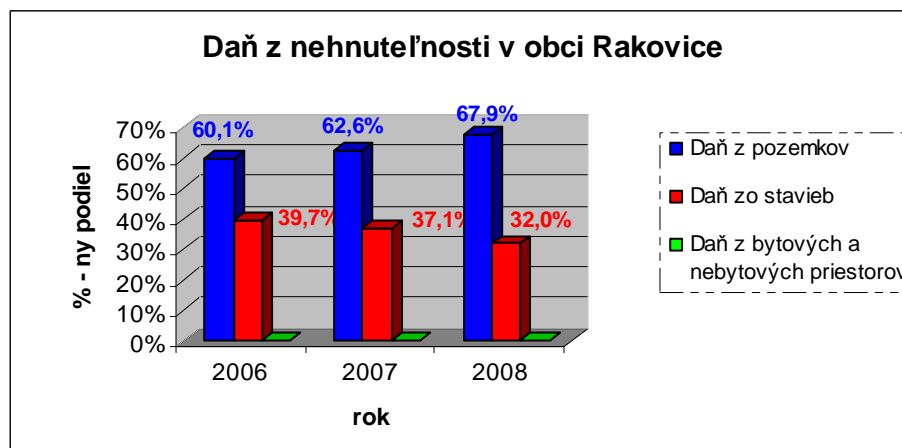
Popri dani zo stavieb predstavovala daň zo pozemkov taktiež vysoký podiel, ktorý sa v roku 2006 dostal na úroveň 47 %. Hlavným dôvodom je najväčšia výmera katastra obce z pomedzi všetkých pozorovaných. Obec má rozlohu 2 370 ha, čo pozitívne vplýva na príjmy z dane z pozemkov.

Zdroj: rozpočty obcí, vlastné spracovanie

Obr. 18

Ako už bolo spomenuté, daň z nehnuteľnosti predstavuje ako u jedinej z pozorovaných obcí výrazné vysoké príjmy. V obci dosahujú príjmy takmer 100 % - ný podiel na miestnych daniach. Obec je príkladom možnosti ovplyvňovať výšku príjmov z dane z nehnuteľnosti, po roku 2005 získala obec extrémne vysoké príjmy a v rokoch 2006 – 2008 si tieto príjmy (39 – 41 mil. Sk) udržiava na základe VZN daného obcou. Daň zo stavieb predstavuje 90 %- ný podiel na dani z nehnuteľnosti. Keďže v katastri obce sa nachádza stavba JE Jaslovské Bohunice, podľa VZN č. 3/2006 a č.2/2007 o miestnych daniach a poplatkoch si obec určila vysoké sadzby na priemyselné stavby (500 Sk/m²) – stavby slúžiace energetike a tým vyrubila správcovi a vlastníkovi stavby JE zvýšené dane.

Zdroj: rozpočty obcí, vlastné spracovanie

Obr. 19

Daň z pozemkov a daň zo stavieb sú podobne ako u všetkých ostatných obciach, i v obci Rakovice základnými zložkami tvoriace príjmy z dani z nehnuteľnosti. V rokoch 2006 – 2008 pozorujeme nárast príjmov z dani z pozemkov, ktorá predstavuje i najväčší podiel na dani z nehnuteľnosti. V katastri obce sa nachádza veľa poľnohospodárskej pôdy, najmä ornej, ktorú obrábajú družstvá z okolitých obcí – z Veselého, Trebatíc a tým obec podľa VZN č. 1/2006 vyrubuje sadzby jednotlivým daňovníkom podľa členenia a hodnoty pozemkov.

Zhrnutie:

- *v rámci miestnych daní obce Pečeňady nastala mimoriadna situácia, kde podiel miestnych daní v roku 2006 predstavoval až úroveň 94,3 % na celkových príjmoch a k roku 2008 klesol na 87,4 %, keďže v danom roku poklesli celkové príjmy a zvýšili sa príjmy z podielovej dane. Výsledkom extrémne vysokého podielu sú zvýšené príjmy z miestnych daní - najmä dane z nehnuteľnosti.*
- *i keď najväčší podiel na daňových príjmoch predstavujú príjmy z podielových daní v obciach (s výnimkou obce Pečeňady), daň z nehnuteľnosti je stále dôležitým príjmom obcí do rozpočtov popri príjmoch z špecifických miestnych daní,*
- *celkový objem príjmov z dane z nehnuteľnosti podľa prílohy 5 a 6 v sledovaných malých obciach v rokoch 2006 – 2008 vzrástol,*
- *extrémne významnú úlohu zohráva daň z nehnuteľnosti v obci Pečeňady, keďže predstavuje počas rokov 2006 – 2008 podiel nad 90 % na daňových príjmoch, o ktorý sa pričínili hlavne dane zo stavieb, keďže v katastri obce sa nachádzajú JE Jaslovské Bohunice, obec si zvýšila extrémne sadzby práve z tejto dane,*
- *daň zo stavieb zohráva významnú úlohu i v obci Lošonec, kde tvorí najväčší percentuálny podiel na dani z nehnuteľnosti, keďže sú v obci vybudované ubytovacie zariadenia,*
- *daň z pozemkov predstavovala najväčší podiel na dani z nehnuteľnosti v obciach Jalšové a Rakovice – dôvodom bola hlavne veľká výmera ornej pôdy obrábaná družstvami,*
- *vo všetkých pozorovaných obciach je minimálne, respektívne žiadne zastúpenie podielu dani z bytových a nebytových priestorov,*

4.3.2.2 Špecifické miestne dane

Podobne ako pri dani z nehnuteľnosti, tak i pri špecifických miestnych daniach majú obce možnosť ovplyvňovať svojimi rozhodnutiami výšku príjmov špecifických daní do rozpočtov obce. Aká štruktúra a objem vyberaných daní za roky 2006 – 2008 bola v jednotlivých obciach, vyjadruje nasledovná tabuľka. Výnosy zo špecifických miestnych daní podľa tab. 16 predstavovali vo väčšine obcí výrazné zastúpenie na celkových miestnych daniach.

Tab. 17 Štruktúra špecifických miestnych daní a poplatku v obciach v tis. Sk

Špecifické dane	Jalšové			Lošonec			Pečeňady			Rakovice		
	2006	2007	2008	2006	2007	2008	2006	2007	2008	2006	2007	2008
Daň za psa	4,6	5,2	4,9	8,8	10,3	8	8,8	8,6	8,7	13,9	13,7	12,8
Daň za užívanie verejného priestranstva	-	-	-	4,6	6,4	11,1	2,9	3,2	-	4,9	5,9	-
Daň za ubytovanie	-	-	-	4,4	6,8	2,4	-	-	-	-	-	-
Daň za predajné automaty	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Daň za nevýherné hracie prístroje	45	45	45	-	-	-	1,5	-	-	47	47	0,04
Daň za vjazd a zotrvanie mot. vozidla v historickej časti mesta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Daň za jadrové zariadenie	186,6	373,2	-	474,2	948,4	-	1028,7	2057,5	-	278,3	556,6	-
Miestny poplatok za KO a DSO	102	115,6	105,8	109,6	110,4	167,1	58,4	58,8	59,2	1 319	2 475	4205,8

Zdroj: Rozpočty, záverečné účty, plnenie rozpočtov obcí, vlastné spracovanie

Špecifické miestne dane tvorili podľa údajov v tab. 16 v obci Jalšové v roku 2006 73 % - ný podiel na miestnych daniach, v roku 2008 tento podiel tvoril iba 40%. Obec si počas rokov 2006 – 2008 si uplatnila vyberanie dane za psa a dane za nevýherné hracie prístroje. Pri dani za jadrové zariadenie nastala situácia, keď prvé dva roky obec vyberala

túto daň, no v roku 2008 príjmy z tejto dane neplynuli do rozpočtov obcí, čoho dôsledok bol spomínaný percentuálny pokles podielu (viď vysvetlenie v poslednom odstavci).

Miestny poplatok za komunálne odpady a drobné stavebné odpady, keďže je povinný, bol vyberaný obcou vo všetkých troch rokoch.

V obci Lošonec pozorujeme taktiež zmenu v podieloch špecifických miestnych daní na celkových miestnych daniach. Kým v rokoch 2006 a 2007 špecifické miestne dane tvorili 50-65 % - ný podiel, v roku 2008 došlo k poklesu podielu až na úroveň 24 %. Príjem do rozpočtov v rokoch 2006 – 2008 tvoril príjem z dane za psa, z dane za užívanie verejného priestranstva, kde sa príjmy zvyšovali počas rokov z dôvodu celoročne odstavených kolotočov na území obce. Príjem z dane za ubytovanie sa z roku 2007 na rok 2008 výrazne znížil, dôvodom bolo zrušenie 1 ubytovania, ktoré vlastnil SPP ako podnikovú chatu a predal ju súkromnej osobe. Pri dani za jadrové zariadenie nastala tá istá situácia ako v predchádzajúcej obci, čo zapríčinilo výrazné zníženie spomínaného podielu. Príjem do rozpočtu obce z miestneho poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady sa v roku 2008 zvýšil oproti predchádzajúcim, keďže si obec všeobecne záväzným nariadením zvýšila sadzbu za miestny poplatok. (viď tabuľku č. 23).

Špecifické miestne dane v obci Pečeňady tvorili v rokoch 2006 – 2008 nepatrné percento na celkových miestnych daniach. Obec si uplatnila v daných rokoch možnosť vyberania týchto daní: daň za psa, daň za užívanie verejného priestranstva, s výnimkou roku 2008, kedy si túto daň zaúčtovali ako službu občanom pod položkou 221 004 ostatné poplatky. Daň za nevýherné hracie automaty vyberala obec iba v roku 2006. V príjmoch dani za jadrové zariadenia pozorujeme z roku 2006 na rok 2007 výrazný nárast, podobne ako u ostatných obcí. V roku 2008 sa príjmy z tejto dane už nestali súčasťou rozpočtu. Počas spomínaných rokov obec vyberala i daň za miestny poplatok za komunálne odpady a drobný stavebný odpad.

V obci Rakovice tvorili špecifické miestne dane najväčší podiel zo všetkých obcí, 70 – 80 % na celkových miestnych daniach. Spôsobili to najmä príjmy z miestneho poplatku za komunálne odpady a drobný stavebný odpad, ktoré sa počas sledovaných rokov výrazne zvyšovali. Dôvodom bolo podľa zákona č. 17/2004 Z. z. vypočítaný poplatok za uloženie odpadu na skládke odpadov. Každým rokom sa tento poplatok podľa množstva uloženého odpadu stával príjmom rozpočtu obce.

V rokoch 2006 – 2008 príjem do rozpočtu obce tiež dopĺňali príjmy z týchto špecifických miestnych daní: z dane za psa, z dane z užívanie verejného priestranstva,

ktorú obec nevymáhala v roku 2008, keďže si ju zaúčtovala do položky poplatky za služby občanov. Daň za nevýherné hracie automaty a daň za jadrové zariadenie (okrem roku 2008) predstavovali taktiež príjem do obecného rozpočtu. V roku 2008 nastal ten istý prípad ako v ostatných sledovaných obciach.

Príčinou poklesu príjmov za jadrové zariadenia vo všetkých pozorovaných obciach v rokoch v roku 2008 je fakt, že sa JE Jaslovské Bohunice v roku 2006 rozdelili na dva samostatné bloky V1 a V2 s odlišnými prevádzkovateľmi a to štátnu spoločnosť Jadrová a vyrad'ovacia spoločnosť, a.s. (Javys) a pološtátne Slovenské elektrárne, a.s. (SE). Tým pádom podľa zákona obce vyrubili daň obidvom daňovníkom a v roku 2007 sa im zdvojnásobili príjmy z tejto dane. Obce teda dostali daň v plnej výške tak za blok V1 ako aj blok V2. Spor obcí so SE a Javys spôsobila novela zákona o miestnych daniach, podľa ktorej v prípade viacerých daňovníkov v jednej oblasti platí každý z nich len pomernú časť dane. Pomerná časť za jadrové zariadenia sa určila ako podiel dane pripadajúci na jednotlivých daňovníkov. Preto nastal nedoplatok dane za jadrové zariadenie v roku 2008, keďže sa daňovníci odvolali a daň v tom roku nezaplatili.

No v nasledujúcom roku 2009 sa v rozpočtoch obcí, v príjmovej časti objavili doplatky za predchádzajúci rok, čím teda nemôžeme považovať fakt a vysvetlenie, že daňové príjmy – v rámci nich špecifické miestne dane poklesli z roku 2007 na rok 2008 za objektívne, keďže sa medzera, resp. znížené príjmy z miestnych daní v roku 2008 kompenzovali v nasledujúcom roku.

Zhrnutie:

- i keď vo všetkých pozorovaných obciach v rokoch 2006 – 2007 došlo k nárastu objemu špecifických miestnych daní, celkovo k roku 2008 pozorujeme pokles týchto príjmov. Výnimkou je obec Rakovice, kde pozorujeme postupný nárast objemu počas rokov 2006 – 2008,
- spomínaný pokles finančných prostriedkov bol spôsobený výrazným nedoplatkom za daň za jadrové zariadenia vo všetkých obciach,
- najvýznamnejšiu úlohu mali špecifické miestne dane v obci Rakovice, keďže predstavovali najväčší podiel na daňových príjmoch, a to 24 % v roku 2006 a až 38,6 % v roku 2008,
- naopak menej významným príjmom tvorili tieto dane pre obec Pečeňady, iba 0,2-

-
- 4,9 % na daňových príjmoch,
- najväčší podiel špecifických miestnych daní na celkových miestnych daniach bol zaznamenaný v obci Jalšové (40 – 74 %) a v obci Rakovice (70 – 84%),
 - výnos z dane za užívanie verejného priestranstva sa stal príjmom do rozpočtu všetkých obcí okrem Jalšového,
 - vyberanie dane za ubytovanie si uplatnila iba obec Lošonec, keďže sa v nej nachádza ubytovacie zariadenie,
 - vyberanie dane za nevýherné hracie si obecné zastupiteľstvo schválilo v obciach Jalšové a Rakovice.

Výška príjmov z miestnych daní je ovplyvnená nielen veľkosťou katastrálneho územia, počtom obyvateľov, prírodnými podmienkami no veľkú úlohu zohráva i schopnosť narábania obcí s daňami. V kvalite a efektívite spravovania miestnych daní sa odráža príjmová stránka obcí.

V nasledujúcej časti sa budeme zaoberať nášmu kľúčovému cieľu a to prístupmi jednotlivých samospráv k ovplyvňovaniu úrovne miestnych daní.

4.4 Prístupy miestnych samospráv k ovplyvňovaniu úrovne miestnych daní

Miestna samospráva disponuje rôznymi prístupmi ako si obce môžu ovplyvniť úroveň miestnych daní. Už spomínaná fiškálna decentralizácia rozviazala ruky obciam a poskytla im možnosť narábať s miestnymi daňami. Miestne dane sa stávajú povinnými až ich zavedením vo všeobecnom záväznom nariadení obce. Zákon obciam umožňuje nakladať so sadzbami miestnych daní a to rozhodnutie musí byť dané prostredníctvom VZN. Obec je teda oprávnená sama rozhodnúť, ktoré druhy miestnych daní na svojom území zavedie. Miestne dane môže obec zaviesť, zrušiť, zmeniť sadzby, určiť oslobodenia alebo zníženia dane len k 1. januáru zdaňovacieho obdobia. V prípade špecifickej miestnej dani - dani za jadrové zariadenia sa daň vyrubí správcovi dane do 31. januára zdaňovacieho roka za predchádzajúci kalendárny rok.

4.4.1 Daň z nehnuteľnosti

Výška výnosu dane z nehnuteľnosti vybraných obcí je závislá od troch faktorov, a to od skladby pôdneho fondu obce, výšky základu dane a nastavených sadzieb v obci. Daň z pozemkov, daň zo stavieb a daň z bytov ako súčasť dane z nehnuteľnosti majú obce právo vyberať, zvyšovať, respektívne znižovať ich sadzbu a tým spôsobom ovplyvňovať výšku príjmov samosprávy podľa svojich potrieb. Ako sa jednotlivé obce postavili k stanoveniu sadzieb v rámci jednotlivých súčastí dani z nehnuteľnosti, analyzujeme v nasledujúcich častiach.

4.4.1.1 Daň z pozemkov

Predmetom dane z pozemkov sú pozemky na území Slovenskej republiky v členení: a) orná pôda, chmeľnice, vinice, ovocné sady, b) trvalé trávne porasty, c) záhrady, d) lesné pozemky, na ktorých sú hospodárske lesy, e) rybníky s chovom rýb a ostatné hospodársky využívané vodné plochy, f) zastavané plochy a nádvoria, g) stavebné pozemky, h) ostatné plochy.

Základom dane z pozemkov je hodnota pozemku. Hodnota pozemku v obciach závisí od polohy obce, nadmorskej výšky ako aj od jej prírodných podmienok. Príjmy dane z pozemkov sa odvíjajú najmä od využitia pôdneho fondu, výšky základu dane a od obcou stanovených sadzieb dane.

Ročná sadzba dane z pozemkov podľa zákona je 0,25 %. Tento normatív majú obce právo zvyšovať, znižovať, respektíve nemeniť.

Kým pri výnose dani z príjmov FO existuje vyrovnávací mechanizmus pre obce, pri dani z pozemkov táto možnosť pre obce s nižším základom dane a teda nižšou bonitou pôdy neexistuje. Jedinou možnosťou ako ovplyvniť príjmy rozpočtov obcí v oblasti dane z pozemkov je regulovanie sadzieb dane z nehnuteľnosti, kde v súčasnosti neexistuje horná hranica tejto sadzby.

Tab. 18

Roky 2006 - 2008	Jalšové		Lošonec		Pečeňady		Normatív – podľa zákona č. 582/2004 Z. z.
	Základ dane	Sadzba dane	Základ dane	Sadzba dane	Základ dane	Sadzba dane	
orná pôda, chmeľnice, vinice, ovocné sady	13,02Sk/m ²	0,43 %	8,36 Sk/m ²	0,25 %	21,56Sk/m ²	0,25 %	0,25 % zo základu dane
trvalé trávne porasty	5,66 Sk/m ²	0,25 %	1,82Sk/m ²				
záhrady	40 Sk/m ²	0,35 %	40 Sk/m ²				
lesné pozemky	40 Sk/m ²	0,25 %	40 Sk/m ²				
zastavané plochy a nádvoría	40 Sk/m ²	0,35 %	40 Sk/m ²				
stavebné pozemky	400 Sk/m ²	0,25 %	400 Sk/m ²				
ostatné plochy okrem stavebných pozemkov	40 Sk/m ²	0,25 %	40 Sk/m ²				

Zdroj: všeobecne záväzné nariadenia vybraných obcí, vlastné spracovanie

Z analýz VZN vybraných obcí zistujeme fakt, že obce Lošonec a Pečeňady si nielen počas rokov 2006 – 2008 nemenili sadzby daní z pozemkov, ale dokonca si ani neuplatnili možnosť zvýšenia jednotlivých sadzieb.

V prípade obce Jalšové sledujeme zvýšenie sadzby pri ornej pôde, záhradách a zastavaných plochách, no sadzbu obecné zastupiteľstvo počas sledovaných rokov taktiež

nemenilo. Jedinou obcou, u ktorej došlo počas rokov k zmene a dokonca k zvyšovaniu sadziieb je obec Rakovice, čo môžeme pozorovať v nasledujúcej tab. 19.

Tab. 19

Obec Rakovice	Základ dane	Sadzba dane			Normatív
	2006 - 2008	2006	2007	2008	
orná pôda, chmeľnice, vinice, ovocné sady	21,45 Sk/m ²	0,30%	0,30%	0,40%	0,25 % zo základu dane
trvalé trávne porasty	2,84 Sk/m ²	0,45%	0,45%	0,45%	
záhrady	40 Sk/m ²	0,25%	0,25%	0,25%	
lesné pozemky	40 Sk/m ²	-	-		
zastavané plochy a nádvoría	40 Sk/m ²	0,25%	0,25%	0,25%	
stavebné pozemky	400 Sk/m ²	0,25%	0,25%	0,25%	
ostatné plochy okrem stavebných pozemkov	40 Sk/m ²	0,25%	0,25%	0,25%	

Zdroj: všeobecne záväzné nariadenia vybraných obcí, vlastné spracovanie

Výnosy z dane z pozemkov predstavovali v obci Jalšové najväčší podiel, 76 – 80 % na dani z nehnuteľností. Počas rokov 2006 – 2008 sa príjmy v obci z dane z pozemkov zvýšili z 91 tis. Sk v roku 2006 na 133 tis. Sk v roku 2008 (podľa údajov z prílohy 1). Práve z dane z pozemkov si obec stanovila najvyššiu sadzbu 0,43 % zo základu dane 13,02 Sk/m², keďže sa v jej katastri nachádza vysoké percento zastúpenia ornej pôdy, chmeľníc a ovocných sádov. Základ dane pri trvalých trávnych porastov je 5,66 Sk/m², čo je z pomedzi všetkých obcí najvyšší. Z hľadiska bonity ide o pôdy veľmi produkčné, o čom svedčí aj ich relatívne vysoká trhovú cenu.

Z spracovaných informácií zo všeobecne záväzných nariadení obce Jalšové, platných na roky 2006 – 2008, ktoré sa počas týchto rokov nemenili zisťujeme fakt, že si obec zvýšila taktiež sadzbu dane zo záhrad a zo zastavaných plôch a nádvorí o 0,10 % zo základu dane.

Výnosy z dane z pozemkov v obci Lošonec postupne počas rokov 2006 – 2008 mierne klesali. Predstavovali však popri dane zo stavieb taktiež výrazný podiel na dani z nehnuteľností a to 47 % v roku 2006, no k roku 2008 podiel poklesol na úroveň 44%.

Obec Lošonec si vo všeobecnom záväznom nariadení č. 3/2005 platnom na roky 2006 a 2007 stanovila základ dane ako hodnotu pozemkov v m² a hodnoty pôdy za 1m² uvedenej v prílohe č. 1 a č. 2 zákona 582/2004 Z. z. o miestnych daniach.

Základ dane pre vyrubovanie dane z pozemkov je v tejto obci podstatne nižší a predstavuje hodnotu 8,36 Sk/m² pre ornú pôdu a 1,82 Sk/m² pre trvalé trávne porasty.

Tieto hodnoty sú z pomedzi všetkých obcí najnižšie, keďže obec sa nachádza v úpätí CHO Malých Karpát a podmienky na pestovanie na poľnohospodárskej pôde nie sú priaznivé.

Sadzbu dane z pozemkov si obecné zastupiteľstvo nezvýšilo, zostalo nemenné, podľa normatívu a to 0,25 % zo základu dane.

V obci Pečeňady podľa VZN č. 3/2006 č. 2/2007 platných na roky 2006 – 2008 o dani z nehnuteľnosti je ročná sadzba dane z pozemkov pre všetky druhy pozemkov 0,25% zo základu dane a z pozemkov funkčne spojených so stavbou jadrového zariadenia 25 % zo základu dane. Obecné zastupiteľstvo počas rokov 2006 – 2008 neschválilo žiadne zmeny týkajúce sa zmeny sadzby dane. Základ dane z ornej pôdy je v obci najvyšší a to 21,56 Sk/m². Orná pôda pokrýva 89,2% z celkového územia a podľa bonity sa zaraďuje medzi tie kvalitnejšie, s vyšším základom dane.

V obci Rakovice pozorujeme v rokoch 2006 – 2008 mierny nárast príjmov z dani z pozemkov, ktorý bol spôsobený najmä zvýšenými výnosmi z roku 2007 na rok 2008.

Vo všeobecných záväzných nariadeniach obce nastali ako u jedinej zo štyroch obcí zmeny počas rokov 2006 – 2008. Prvá spomínaná zmena je v sadzbe dane za ornú pôdu. Obec si navýšila sadzby daní z ornej pôdy v rokoch 2006 a 2007 o 0,05 % oproti normatívu a dokonca v roku 2008 o 0,15 %, čím sa zvýšili príjmy do rozpočtu. Práve táto zložka dani z pozemkov predstavuje najviac zdaňovanú časť, hodnota ornej pôdy je pomerne vysoká – 21,45 Sk/m², keďže jej produkčný potenciál sa považuje za kvalitný.

Zvýšenie sadzby o 0,20 % oproti normatívu si obec uplatnila pri dani za trvalé trávne porasty, ktoré sú v obci.

4.4.1.2 Daň zo stavieb

Predmetom dane zo stavieb sú stavby na území Slovenskej republiky v členení: a) stavby na bývanie, b) stavby na pôdohospodársku produkciu, skleníky, stavby pre vodné hospodárstvo, c) stavby rekreačných a záhradkárskych chát a domčekov na individuálnu rekreáciu, d) samostatne stojace garáže a samostatné stavby hromadných garáží, e) priemyselné stavby, stavby slúžiace energetike, stavby slúžiace stavebníctvu, f) stavby na

ostatné podnikanie a na zárobkovú činnosť, skladovanie, g) ostatné stavby neuvedené v písmenách a) až f).

Základom dane zo stavieb je výmera zastavanej plochy v m². Ročná sadzba dane zo stavieb podľa zákona je 1 Sk za každý aj začatý m² zastavanej plochy. Správca dane môže všeobecne záväzným nariadením podľa miestnych podmienok v obci alebo jej jednotlivých časti, alebo v jednotlivom katastrálnom území určiť rôzne sadzby dane pre jednotlivé druhy sadzieb. Takto určená ročná sadzba dane zo stavieb pri stavbách nesmie presiahnuť 40-násobok najnižšej ročnej sadzby dane zo stavieb určenej správcom dane vo VZN.

Do 31.12.2004 bola základná sadzba za stavby na bývanie a stavby na poľnohospodársku výrobu 1,00 Sk/m². Za rekreačné a záhradné chaty a ostatné stavby bola sadzba 3,00 Sk/m². Základná sadzba za samostatne stojace garáže bola 4,00 Sk/m², za priemyselné stavby 5,00 Sk/m², za stavby na podnikateľskú činnosť, skladovanie a administratívne priestory 10,00 Sk/m². Od začiatku roku 2005 si tieto sadzby začali obce upravovať sami. Ako sa k tomu postavili samosprávy, pozorujeme v nasledujúcej tabuľkách.

Tab. 20

Roky 2006 - 2008	Sadzba dane				Normatív
	Jalšové	Lošonec	Pečeňady	Rakovice	
stavby na bývanie	1,-Sk	1,-Sk	12,50,- Sk	1,20,- Sk	1 Sk za každý aj začatý m ² zastavanej plochy
stavby na pôdohospodársku produkciu, skleníky, stavby pre vodné hospodárstvo	1,-Sk	2,-Sk	12,50,- Sk	2,- Sk	
stavby rekreačných a záhradkárskych chát a domčekov na individuálnu rekreáciu	3,-Sk	10,-Sk	12,50,- Sk	5,- Sk	
samostatne stojace garáže	4,-Sk	4,-Sk	12,50,- Sk	5,- Sk	
priemyselné stavby, stavby slúžiace energetike, stavby slúžiace stavebníctvu	5,-Sl	10,-Sk	500,-Sk	15,-Sk	
na ostatné podnikanie a na zárobkovú činnosť, skladovanie	10, -Sk	35, -Sk	25, -Sk	15, -Sk	
ostatné stavby	-	6,-Sk	150,-Sk	5,-Sk	

Zdroj: všeobecne záväzné nariadenia vybraných obcí, vlastné spracovanie

Zo VZN o dani z nehnuteľnosti jednotlivých obcí sme zistili, že si obce (okrem obce Jalšové) uplatnili možnosť zvýšenia si sadzieb, no ani u jednej obce nenastala zmena sadzby počas rokov 2006 – 2008.

Výnosy z dane zo stavieb v obci Jalšové majú stúpajúcu tendenciu počas sledovaných rokov (viď prílohu 1). I keď z roku 2007 na rok 2008 došlo k miernemu poklesu týchto príjmov, podiel dane zo stavieb na dani z nehnuteľnosti tvorí v obci 22%.

Obec Jalšové si stanovila z pomedzi všetkých ostatných obcí najnižšie sadzby daní, respektívne ponechala pôvodné z pred roku 2005. No príjmy sa počas rokov zvyšovali, v roku 2006 predstavovali hodnotu 28,5 tis. Sk a v roku 2008 38 tis. Sk. Tento stav bol výsledkom zvýšených výnosov zo stavieb na ostatné podnikanie a zárobkovú činnosť, keďže jediným výrazným príjmom z daní zo stavieb, sú výnosy zo spoločnosti Repasu, zaoberajúcou sa poľnohospodárskou a stavebnou činnosťou. Celkovo však hodnotíme výšku stanovenia sadziieb v obci Jalšové za najnižšiu i z toho dôvodu, že sa v obci nenachádza dostatočné množstvo záhradkárskech a rekreačných chat, priemyselných stavieb, stavieb na ostatné podnikanie, ktoré by obci platili dane a prinášali tak zvýšené príjmy.

V obci Lošonec pozorujeme postupný nárast výnosov z dane zo stavieb počas rokov 2006 – 2008. Príjmy z dane zo stavieb tvorili najväčší podiel na dani z nehnuteľnosti 53 – 56 %. Obec si stanovila najvyššiu sadzbu pri dani za ostatné podnikanie a na zárobkovú činnosť v hodnote 35,-Sk, keďže obec poskytuje miestne budovy podnikateľom na podnikanie alebo inú zárobkovú činnosť. Tým, že sa obec stáva postupom času turistickou obcou na okraji CHO Malé Karpaty, sú vybudované na jej území rekreačné a záhradkárske chaty. Obec si vo svojom VZN určila za tieto stavby vyššie sadzby – 10,-Sk a tým sa jej zvýšili výnosy z tejto dane. Taktiež ročná sadzba na priemyselné stavby, stavby slúžiace energetike predstavovala hodnotu 10,-Sk.

V obci Pečeňady daň zo stavieb predstavuje najvýznamnejšiu zložku z pomedzi všetkých daní. V rokoch 2006 – 2008 sa výnosy z tejto dane postupne zvyšovali vo výške 34 803 tis. Sk v roku 2006 až na hodnotu 36 830 tis. Sk. Podiel tejto dane na dani z nehnuteľnosti činí 88 – 90 %. Dôvodom týchto zvýšených príjmov je fakt, že si obec stanovila vo svojom VZN o dani z nehnuteľnosti vysokú sadzbu - 500,-Sk na m² za stavby slúžiace energetike. V katastri obce sa nachádzajú JE Jaslovské Bohunice, ktoré dávajú obce možnosť si na tomto základe zvýšiť sadzby dane. Obec Pečeňady si stanovila v porovnaní s ostatnými obcami najvyššie sadzby pri všetkých zložkách dani zo stavieb, ako to môžeme pozorovať v tab. 20.

Výnosy z dane zo stavieb v obci Rakovice majú počas rokov 2006 – 2008 klesajúcu tendenciu. Kým v roku 2006 predstavovali príjmy z dane zo stavieb hodnotu 294 tis. Sk,

v roku 2008 to už bolo 266 tis. Sk. Podiel tejto dani na dani z nehnuteľnosti tiež klesal počas rokov z úrovne 40% na 32 %. Príčinou bolo postupné zvýšenie podielu dane z pozemkov. Sadzby dane sa podľa VZN obce počas rokov 2006 – 2008 nemenili a obec si stanovila v porovnaní s obcami Jalšové a Lošonec pomerne podobné nízke sadzby daní.

Z pomedzi nich najvyššiu sadzbu dane predstavovali stavby na priemyselné podnikanie a ostatné podnikanie vo výške 15,-Sk na m².

4.4.1.3 Daň z bytových a nebytových priestorov

Predmetom dane z bytov v bytovom dome, v ktorom aspoň jeden byt alebo nebytový priestor nadobudli do vlastníctva fyzické osoby alebo právnické osoby, sú byty a nebytové priestory. Základom dane z bytov je výmera podlahovej plochy bytu alebo nebytového priestoru v m².

Ročná sadzba dane z bytov podľa zákona je 1 Sk za každý aj začatý m² podlahovej plochy bytu a nebytového priestoru. Ročnú sadzbu z bytov za byt alebo nebytový priestor môže správca dane (t.j. obec) všeobecne záväzným nariadením podľa miestnych poplatkov v obci v jej katastrálnom území znížiť alebo zvýšiť. Takto stanovená sadzba dane za byt nesmie presiahnuť 40 – násobok najnižšej ročnej sadzby dane z bytov za byt ustanovenej vo VZN.

Tab. 21

Obec	Roky 2006 - 2008	
	Normatív	Sadzba dane
Jalšové	1 Sk za každý aj začatý m ² podlahovej plochy bytu a nebytového priestoru	-
Lošonec		1,- Sk
Pečeňady		12,50,- Sk
Rakovice		2,-Sk

Zdroj: všeobecne záväzné nariadenia vybraných obcí, vlastné spracovanie

Výnos z dani z bytových a nebytových priestorov predstavuje v obciach Pečeňady a Rakovice počas rokov 2006 – 2008 minimálny percentuálny podiel na dani z nehnuteľnosti.

Príjmy z bytov nie sú zaznamenané v rozpočtoch obcí Jalšové a Lošonec, i keď obec Lošonec si stanovila sadzbu ako určuje zákon – 1,-Sk na m². Dôvodom je, že v obciach neboli v daných rokoch vybudované bytové domy.

Najvyššiu sadzbu má obec Pečeňady s hodnotou 12,50 Sk na m². Výnosy z tejto dane v obci boli zaznamenané v minimálnom podiele (0,02 %) na daňových príjmoch, vo výške 11,2 tis. Sk v roku 2006 a k roku 2008 vzrástli na 17,2 tis. Sk. Toto zvýšenie môžeme pripísať odkupovaniu bytov do súkromného vlastníctva obyvateľov obce.

Obec Rakovice si stanovila vo VZN sadzbu dane z bytov v hodnote 2 Sk na m². Výnosy z tejto dane boli každoročne zaznamenané, a to vo výške 1,1 tis. Sk počas rokov 2006 – 2008.

Zo štruktúry dani z nehnuteľnosti vybraných obcí možno zhrnúť, že výška daní z pozemkov je závislá od rozlohy obce, daň zo stavieb do určitej miery od počtu obyvateľov a intenzity zástavby a daň z bytov od počtu bytových a nebytových priestorov nachádzajúcich sa v obci.

Zhrnutie:

- z predchádzajúcich tabuliek sledujeme, že obce sú pri uplatňovaní sadzieb daní menej jednotné, no jednotné sú pri zmenách počas rokov 2006 - 2008, keďže nenastali žiadne zmeny vo VZN obcí, výnimkou je obec Rakovice,
- zvýšenie sadzby pri dani z pozemkov si uplatnili iba obce Jalšové a Rakovice,
- najmä skutočnosť, že základ dane z pozemkov je stanovený v každej obci inak sa prejavuje na výške príjmov obcí, pričom obce lokalizované v horších podmienkach s nižším potenciálom pôdy (obec Lošonec a Pečeňady) nevyužívajú možnosť stanovania vyššej sadzby, čím prichádzajú o značné prostriedky do rozpočtu obce,
- najvyššiu sadzbu sa ornú pôdu stanovila obec Jalšové (0,43 % zo základu dane) a najnižšiu obec Pečeňady (0,25 % zo základu dane),
- obec Jalšové si určila najvyššiu sadzbu i pri záhradách a zastavaných plochách a nádvoriach (0,35 % zo základu dane),
- najvyššiu sadzbu pri trvale trávnych porastoch sme zaznamenali v obci Rakovice (0,45 % zo základu dane),
- kým v obci Jalšové sa pri dani zo stavieb pohybovali sumy vo výške 1,- Sk až 10,- Sk na každý a začatý m², čiže zostali bez zmeny, v obci Lošonec to boli o niečo vyššie sadzby a v Pečeňadoch tieto sadzby predstavovali sumu od 12,50,-Sk na m² pri stavbách za bývanie až k sume 500,-Sk za priemyselné stavby, čo postavilo obec do pozície najvyšších príjmov vyberaných z dani z nehnuteľnosti.

4.4.2 Špecifické miestne dane

Tak ako si môžu obce ovplyvňovať výšku príjmov z dane z nehnuteľnosti, podobne to platí aj pri špecifických miestnych daniach a poplatku. Prehľad predmetu, základu a sadzby dane uvádzame v prílohe č. 3. Sadzbu dane si obec určuje sama vo všetkých špecifických daniach s výnimkou dane za jadrové zariadenie a poplatok za komunálny odpad a drobné stavebné odpady, ktorých sadzby sú stanovené v zákone č. 582/ 2004 Z. z.

Tab. 22 zobrazuje prehľad miestnych daní a ich sadzieb, ktoré si obce určili vo svojich všeobecných záväzných nariadeniach.

Tab. 22

Špecifické miestne dane	Sadzba – normatív – určí si obec v Sk (okrem daní za jadrové zariadenie)											
	Jalšové			Lošonec			Pečeňady			Rakovice		
	2006	2007	2008	2006	2007	2008	2006	2007	2008	2006	2007	2008
Daň za psa	50 ,-Sk za psa			100,-Sk za psa			100,- Sk za psa			150,-Sk za psa chovného v rodinnom dome, 500,-Sk za psa chovaného v bytovom dome, 150,-Sk za každého iného psa		
Daň za užívanie verejného priestranstva				15,-Sk za každý aj začatý m ²			5 – 50,- Sk za každý aj začatý m ²			1- 25,- Sk za každý aj začatý m ²		
Daň za ubytovanie				15,-Sk na osobu a prenocovanie						10,- Sk na osobu a prenocovanie		
Daň za predajné automaty						1000,-Sk				2.000,- Sk 10.000,- Sk ak skladba tovaru obsahuje alkohol a cigarety.		
Daň za nevýherné hracie prístroje	1000,- Sk za jeden nevýherný hrací prístroj a kalendárny rok			25 000,-Sk za 1 nevýherný hrací automat			1000,-Sk za 1 nevýherný hrací automat			5.000,- Sk za elektronický hrací prístroj na počítačové hry 2.000,-Sk za mechanický hrací prístroj – biliard, stolný futbal, šípky atď		
Daň za vjazd a zotrvanie motorového vozidla v historickej časti mesta												
Daň za jadrové zariadenie	0,02 ,-Sk za m ²			0,02 Sk za m ²			0,12 Sk/m ²			0,04 Sk/m ²		

Zdroj: všeobecne záväzná nariadenia vybraných obcí, vlastné spracovanie

4.4.2.1 Daň za psa

Obec Jalšové si vo VZN č. 6/2005 platnom na roky 2006, 2007, 2008 určila sadzbu z dane za psa 50,-Sk, ktorá je však medzi všetkými pozorovanými obcami najnižšia. Obec teda získala i najnižšie príjmy z dane za psa.

Obce Lošonec a Pečeňady si stanovili a nemenili počas rokov sadzbu z dane za psa, ktorá predstavovala hodnotu 100,-Sk. V obci Lošonec sa príjmy sa z roku 2006 na rok 2007 zvýšili o 1,5 tis. Sk, čo pripisujeme zvyšovaniu počtu psov v obci, no k roku 2008 príjmy poklesli 2,3 tis. Sk, dôsledkom nezodpovedného prístupu obyvateľov, ktorí nenahlásili vlastníctvo svojich štvornohých rodinných príslušníkov na obecnom úrade. Výnosy z dane zo psa v obci Pečeňady mali mierne klesajúcu tendenciu.

V porovnaní s ostatnými obcami si stanovila obec Rakovice rôzne sadzby pri dani za psa v členení na psa v rodinnom dome v hodnote 150 Sk za jedného psa a v bytovom dome, za ktorého si vyrubila sadzbu 500 Sk. Táto sadzba sú najvyššia z pomedzi všetkých obcí, čo sa odzrkadlilo i vo výške príjmov, ktoré sú v porovnaní ostatnými obcami najvyššie (viď tab. 17).

4.4.2.2 Daň za užívanie verejného priestranstva

Predmetom dane je to, za čo sa daň platí – za osobitné užívanie verejného priestranstva. Verejné priestranstvo sú verejnosti prístupné pozemky vo vlastníctve obce. Verejným priestranstvom na účely zákona o miestnych daniach nie sú pozemky, ktoré obec prenajala.

Osobitným užívaním verejného priestranstva sa rozumie umiestnenie zariadenia slúžiaceho na poskytovanie služieb, umiestnenie stavebného zariadenia, predajného zariadenia, zariadenia cirkusu, zariadenia lunaparku a iných atrakcií, umiestnenie skládky, trvalé parkovanie vozidla mimo stráženého parkoviska a podobne.

Obec Jalšové si túto daň podľa VZN nevyrubuje. Dôvodom je jednak rozhodnutie zastupiteľstva túto daň nevyberať, ako aj fakt, že využitie verejného priestranstva na iné účely, ako napríklad predajné (ambulantný predaj, umiestnenie prenosných stánkov) je nižšie ako vo väčších obciach. Aby frekvencia využitia nebolo ešte nižšia, obec túto daň nevyberá.

V obci Lošonec predstavuje sadzba z dane za užívanie verejného priestranstva hodnotu 15,-Sk na každý začatý m². Príjmy z dane v roku 2008 predstavovali najvyššie z pomedzi pozorovaných obcí, keďže celoročne boli na území obce odstavené kolotoče.

Vo VZN obce Pečeňady môžeme vidieť zmeny v porovnaní s inými obcami, kde pri dani za užívanie verejného priestranstva si obec Pečeňady určila jednotlivé sumy v členení podľa využitia verejného priestranstva.

- a) 25,- Sk za umiestnenie zariadenia, slúžiaceho na poskytovanie služieb a predajného zariadenia
- b) 5,- Sk za umiestnenie stavebného zariadenia
- c) 50,- Sk za umiestnenie zariadenia cirkusu, lunaparku, a iných atrakcií
- d) 10,- Sk za umiestnenie skládky
- e) 10,- Sk za vrak motorového vozidla.

Sadzba dane za dočasné parkovanie motorového vozidla je za každú aj začatú hodinu a jedno parkovacie miesto nasledovná:

- a) 5,- Sk za osobné motorové vozidlo
- b) 7,- Sk za nákladné motorové vozidlo

c) 10,- Sk za autobus. Výnosy z dane za užívanie verejného priestranstva sú i napriek stanoveným sadzbám minimálne. V roku 2006 predstavovali 2,9 tis. Sk a v roku 2007 3,2 tis. Sk

V obci Rakovice predstavujú sú sadzby za užívanie verejného priestranstva taktiež rozčlenené:

- a) 20,- Sk za umiestnenie zariadenia, slúžiaceho na poskytovanie služieb a predajného zariadenia
- b) 5,- Sk za umiestnenie stavebného zariadenia
- c) 25,- Sk za umiestnenie zariadenia cirkusu, lunaparku, a iných atrakcií
- d) 10,- Sk za umiestnenie skládky
- e) 1,- Sk za trvalé parkovanie vozidla mimo stráženého parkoviska
- f) 10,- Sk za vrak motorového vozidla.

Príjmy z dane za užívanie verejného priestranstva sa odzrkadlili i v obci Rakovice iba počas rokov 2006 a 2007, podobne ako u obci Pečeňady. V nasledujúcom roku sa výnosy

z dane zaúčtovali pod položku služby občanov, čo znamená, že sa v bežnom účte vyskytli v časti nedaňové príjmy .

4.4.2.3 Daň za ubytovanie

Výnos sadzby za ubytovanie je podmienený najmä atraktívnosťou obce pre turistov. Sadzby dane za ubytovanie si stanovili iba obec Lošonec (15,-Sk na osobu a prenocovanie), v katastri obce sa nachádza ubytovacie zariadenie, keďže sa obec stáva vyhľadávanou turistickou obcou a obec Rakovice (10,-Sk na osobu a prenocovanie), ktorá ponúka ubytovanie v Domove mládeže – Strednej združenej poľnohospodárskej školy. V ostatných malých obciach nie sú prevádzkované žiadne ubytovacie zariadenia.

4.4.2.4 Daň za predajné automaty

Iba obce Lošonec a Rakovice si uplatnili možnosť vyberanie dane za predajné automaty, no príjmy obce počas sledovaných rokov neevidovali. Obec Lošonec si nastolila iba v roku 2008 sadzbu 1000,-Sk za predajný automat. V obci Rakovice v roku 2006 sadzba predstavovala hodnotu 2.000,- Sk a 10.000,- Sk ak skladba tovaru obsahuje alkohol a cigarety. V nasledujúcich rokoch zastupiteľstvo neodsúhlasilo vyberanie spomínanej dane.

4.4.2.5 Daň za nevýherné hracie automaty

V obci Jalšové sadzba dani sa nevýherné hracie automaty predstavuje najnižšiu sumu z pomedzi obcí – 1000,-Sk. Výška sadzby zostala nezmenená počas rokov 2006 – 2008.

Zmenu vo VZN počas sledovaných rokov pozorujeme v obci Lošonec pri vyberaní dane za nevýherné hracie automaty, kde v rokoch 2006 a 2007 sadzba z tejto dane predstavovala 25 000,-Sk za jeden nevýherný hrací prístroj a kalendárny rok. Po dohode obecného zastupiteľstva si v roku 2008 obec znížila sadzbu na 1000,-Sk za jeden nevýherný hrací prístroj a kalendárny rok.

Obec Pečeňady si na stanovila sadzbu 5.000,- Sk za elektronický hrací prístroj na počítačové hry a 2.500,- Sk za mechanické prístroje - biliard, stolný futbal, šípky atď. Podobnú sadzbu si určila i obec Rakovice, i keď o 500 ,-Sk menšiu pri mechanických prístrojoch.

4.4.2.6 Daň za vjazd motorového vozidla v historickej časti mesta

Ani jedna z malých obcí si vyberanie tejto dane neuplatnila.

4.4.2.7 Daň za jadrové zariadenie

Pri vyberaní dani za jadrové zariadenie sa obce musia riadiť sadzbou zo zákona, ktorá sa stanovuje podľa vzdialenosti od jadrového zariadenia. Daňovníkom je držiteľ povolenia na uvádzanie jadrového zariadenia do prevádzky a povolenia na prevádzku jadrového zariadenia. Základom dane je výmera zastavaného územia obce v m², ktoré sa nachádza v oblasti ohrozenia jadrového zariadenia. Pre obce, ktorých katastrálne územie v m² sa nachádza v pásme Jaslovských Bohuníc do 5 km platí sadzba 0,12 Sk za m², nad 5 km do 10 km - 0,04 Sk za m² a nad 10 km do 30 km - 0,02 Sk za m².

V obci Jalšové a Lošonec sadzba daní za jadrové zariadenie predstavuje hodnotu 0,02 Sk za m², keďže sa nachádzajú v treťom pásme od JE. Príjmy z dane sú však rozdielne, keďže výmera územia obce, nachádzajúceho sa v oblasti ohrozenia pre obec Jalšové predstavuje 9 330 644 m² a v obci Lošonec je 23 709 076 m².

Obec Pečeňady sa nachádzajú v pásme najbližšie k Jaslovským Bohuniciam – do 5 km. Sadzba dane za jadrové zariadenia je preto najvyššia a daná zákonom, vo výške 0,12 Sk/m². Výmera katastrálneho územia nachádzajúceho sa v oblasti ohrozenia je 8 572 770 m². Aj obec Rakovice je miestne príslušnou pre správu dane za jadrové zariadenie, keďže sa nachádza v pásme do 5 – 10 km od JE. Výmera územia obce ktoré prináleží zdaneniu je 6 956 945 m² a sadzba je daná zákonom vo výške 0,04 Sk/m².

4.4.2.8 Miestny poplatok za komunálny odpad a drobné stavebné odpady

Miestny poplatok za komunálne odpady a drobné stavebné odpady určuje každá obec vo všeobecnom záväznom nariadení. Tento poplatok sa platí za komunálne odpady, ktoré vznikajú na území obce. Poplatok platí:

- a) fyzická osoba, ktorá nie je podnikateľom a v obci má trvalý pobyt, alebo prechodný pobyt,
- b) právnická osoba, ktorá je oprávnená užívať alebo užíva nehnuteľnosť nachádzajúcu sa na území obce na iný účel ako podnikanie,
- c) podnikateľ, ktorý užíva nehnuteľnosť na podnikateľské účely.

Obce sú povinné ukladať tento poplatok a sama obec rozhoduje o výške sadzby. Ako k tomu pristúpili vybrané obce, sledujeme v nasledujúcej tabuľke.

Tab. 23

Obec	Sadzby			Normatív
	2006	2007	2008	
Jalšové	0,685 Sk za osobu a kalendárny deň = 250,-Sk na osobu a kalendárny rok pre FO a PO, ktoré podnikajú – 1000,-Sk za každú smetnú nádobu za kalendárny rok			0,10 Sk – 1,60 Sk/1 liter alebo dm³ alebo 0,20 Sk – 5 Sk/1 kg = 73 Sk – 1825 Sk na 1 kg a kalendárny rok 0,20 Sk – 3,30 Sk/1 na osobu a kalendárny deň = 73 Sk – 1205 Sk na osobu a kalendárny rok , ak nie je v obci zavedený množstvový zber
Lošonec	Pre rodinné domy – 100,-Sk na osobu a kalendárny rok		Pre rodinné domy – 200,-Sk na osobu a kalendárny rok Pre rekreačné chaty a chalupy – 250,-Sk na osobu a kalendárny rok Pre PO a FO-podnikateľov – 600,-Sk za zamestnanca a kalendárny rok	
			Pre rekreačné chaty a chalupy – 300,-Sk na osobu a kalendárny rok Pre PO a FO-podnikateľov – 800,-Sk za zamestnanca a kalendárny rok	
Pečeňady	u FO - 0,20 Sk na osobu a kalendárny deň = 73 Sk na osobu a kalendárny rok u PO - 0,794 Sk na osobu , kalendárny deň a ukazovateľ dennej produkcie = 290 Sk na osobu a kalendárny rok			
Rakovice	0,55 Sk za osobu a kalendárny deň pre FO, ak v obci nie je zavedený množstvový zber = 200,-Sk na osobu a kalendárny rok, pre podnikateľov a PO s povinnosťou umiestnenia smetných nádob je stanovená sadzba v závislostiach od objemu smetnej nádoby: - 30,-Sk/110 l nádoba/ 1 vývoz - 60,-Sk/240 l nádoba/ 1 vývoz 200 Sk/rok za jednu nádobu 110 l – FO – majitelia a užívatelia nehnuteľností nachádzajúcich sa na území obce slúžiacich na prechodné ubytovanie -chaty a záhradné domčeky			

Zdroj: všeobecné záväzné nariadenia obcí, vlastné spracovanie

Obec Jalšové nadobudla pomerne vysoké príjmy za vyrubovanie miestneho poplatku (viď tab.17). Obec si stanovila sadzbu 0,685 Sk za osobu na kalendárny deň, čím si oproti normatívu zo zákona zvýšila sadzbu. Táto sadzba sa počas rokov nemenila, no výnosy sa zvyšovali, čo bolo spôsobené dôsledným vyberaním daní a zvyšovaním produkovaného odpadu, za ktorý FO a PO musia platiť.

Príjmy z miestneho poplatku v obci Lošonec boli porovnateľné s obcou Jalšové. Obecné zastupiteľstvo v Lošonci počas sledovaných rokov navrhlo zmeny vo VZN o miestnych daniach a miestnom poplatku. Kým v roku 2006 a 2007 si stanovilo sadzby 100,-Sk na osobu a kalendárny rok, 250,-Sk pre rekreačné chaty a pre PO 600,-Sk na kalendárny rok, V roku 2008 si zvýšila sadzby o 100,-Sk na osobu a kalendárny rok o 50,-Sk pre rekreačné chaty a o 200,-Sk pre PO. Dôvodom bol fakt, že obec dopláca veľké peniaze, skládky sú drahé a ľudia produkujú stále viac odpadu.

Príjmy z miestneho poplatku sú v obci Pečeňady zo všetkých pozorovaných najnižšie, čo je dôsledkom stanovenia si najnižšej sadzby, respektívne ponechania si najnižšej hranice zo zákona, za miestny poplatok 73 Sk na osobu a kalendárny rok, u FO je to suma 290 Sk za osobu a kalendárny rok.

Príjmy z miestneho poplatku predstavujú v obci Rakovice najvyššie hodnoty, ktoré boli zaznamenané z pomedzi všetkých obcí. (viď tab. 17). Tento fakt môžeme odôvodniť tým, že si obec nielen stanovila sadzbu 200 Sk za miestny poplatok na osobu a kalendárny rok a pre PO a FO bola sadzba stanovená v závislosti od objemu smetnej nádoby, ale výnosy boli doplnené i na základe vypočítaného poplatku podľa zákona č. 17/2004 za uloženie odpadu na skládke.

Zhrnutie:

- obec Jalšové si stanovila najnižší počet vyberaných daní – iba tri (daň za psa, daň za nevýherné hracie automaty, daň za jadrové zariadenie) + povinnú daň za miestny poplatok, z ktorých výnosy predstavujú i najnižšie príjmy do rozpočtu z pomedzi ostatných obcí,
- sadzby jednotlivých špecifických miestnych daní sa v obciach počas troch rokov 2006 – 2008 výrazne nemenili, iba v obci Lošonec nastali zmeny: znížila sa výrazne sadzba za daň za nevýherné hracie automaty na základe rozhodnutia poslancov a tiež zmena nastala pri miestnom poplatku za komunálny odpad a drobný stavebný odpad, kde došlo k zvýšeniu sadzby,
- príjmy do rozpočtu obce Pečeňady plynuli z týchto špecifických daní: daň za psa, za užívanie verejného priestranstva (od 5 – 25 Sk za m²) , daň za jadrové zariadenie (0,12 Sk/m²) – výnosy z ktorej boli najvyššie z pomedzi všetkých obcí, keďže sa JE nachádzajú najbližšie, respektívne v katastri obce, daň za miestny poplatok – príjmy z neho boli z pomedzi obcí najnižšie, keďže si stanovili najnižšiu

sadzbu,

- obec Rakovice si v najväčšej miere uplatnila vyberanie špecifických miestnych daní a tiež si stanovila rôzne sadzby za daň za psa, ktoré u ostatných VZN jednotlivých obcí nepozorujeme.

Prístup miestnych samospráv k ovplyvňovaniu úrovne miestnych daní môžeme hodnotiť veľmi pozitívne v obciach Pečeňady a Rakovice, keďže si vo svojich VZN schválených obcou vyrubili sadzby z viacerých daní i oproti normatívu si efektívne zvýšili, čo im prinieslo zvýšené výnosy z miestnych daní a tým príjmy do rozpočtov. Najviac príjmov zo špecifických miestnych daní sme zaznamenali v obci Rakovice, keďže sa do obce dostávajú zvýšené príjmy za miestny poplatok.

Obce Jalšové a Lošonec považujeme v smere uplatnenia si možnosti zvýšiť príjmy za menej aktívne, i keď obec Lošonec získala pomerne vysoké príjmy za daň z nehnuteľnosti. Samozrejme schopnosť samosprávy ovplyvňovať úroveň miestnych daní je ovplyvnená najmä miestnym manažmentom, polohou obce k zdrojom príjmom. Prinášajúce prístupy umožňujú obciam spravovať svoje miestne dane podľa jednotlivých potrieb samospráv a budúceho rozvoja obce.

Obce financujú výkon originálnych kompetencií daňovými príjmami, čiže miestnymi daňami a miestnym poplatkom za komunálne odpady a drobné stavebné odpady. Taktiež prostredníctvom týchto príjmov sa zabezpečujú rozvojové aktivity samosprávy, výnosy sú použité na financovanie bežnej činnosti v obciach. Je preto dôležité pre obce naďalej používať tieto finančné prostriedky z výnosov miestnych daní a poplatku ako jeden zo zdrojov financovania rozvojových aktivít obcí a rozvoja infraštruktúry. Obce by sa však mali väčšou mierou uchádzať o finančné prostriedky z Európskej únie vypracovaním kvalitných projektov, keďže sa prikladá dôležitosť a taktiež finančná náročnosť budovania technickej infraštruktúry.

5 Návrh na využitie poznatkov

V diplomovej práci sa zaoberáme príjmami z miestnych daní, možnosťou obcí ovplyvňovať výšku týchto daní prostredníctvom všeobecných záväzných nariadení daných obcami. V snahe poskytnúť pohľad na prístupy miestnych samospráv v malých obciach pri stanovení si výšky príjmov z miestnych daní vznikla téma diplomovej práce.

Keďže obce sú správcami miestnych daní, majú možnosť ovplyvňovať miestnu daňovú politiku a vytvárať si tak podmienky a lepšie zázemie pre efektívnejšie fungovanie miestnej samosprávy. Obecné zastupiteľstvá pri schvaľovaní VZN by sa mali zamýšľať nad tým, ako čo najefektívnejšie narábať s miestnymi daňami, aké dane vyrubovať a aké sadzby im určovať, aby im prinášali čo najväčší príjem, ale zároveň by tak nezaťažili občanov. Daň je efektívna vtedy, ak je neutrálna z pohľadu dopadu na rozhodovanie daňovníka. Inak môže vzniknúť nebezpečenstvo, že bohatšie vrstvy obyvateľstva budú emigrovať do samospráv, kde sú služby na rovnakej úrovni, ale s nižšími nákladmi.

Na základe zistených výsledkov sme navrhli opatrenia, ktoré by mohli mať pozitívny vplyv na vývoj miestnych daní a tým na príjmy do rozpočtu v budúcnosti:

Obec Jalšové disponuje najnižšími príjmami zo všetkých sledovaných obcí. I počet miestnych daní vyberaných obcou je najnižší. Obci by som odporučila:

- zvýšiť si sadzbu (podobne ako to spravila pri ornej pôde) pri trvalých trávnych porastov, keďže pôda v danej oblasti patrí medzi tie s vyšším produkčným potenciálom,
- zvýšiť sadzbu dane za psa na 100 Sk, obec vyberá sadzbu 50 Sk ročne za jedného psa,
- vyrubovať daň za užívanie verejného priestranstva, aspoň stanoviť sadzbu za umiestnenie cirkusového zariadenia,

Obec Lošonec patrí zo spomínaných štyroch obcí k obciam s nižšími daňovými príjmami. Obec ako jediná si uplatňuje vyberanie dane za ubytovanie, čo je v poriadku, keďže sa nachádza v turistickej oblasti Malých Karpát. Obci by som navrhla niektoré zmeny v sadzbách miestnych daní:

- zvýšiť si sadzbu pri pre poľnohospodársku pôdu – ornú pôdu a trvalé trávne porasty,

-
- zvýšiť sadzbu za stavby na bývanie a stavby na pôdohospodársku produkciu,
 - rozčleniť a zvýšiť sadzbu dani za užívanie verejného priestranstva,
 - lepšie rozpracovať VZN o dani z nehnuteľnosti, keďže sú v ňom chýbajúce informácie o základe dane z pozemkov. Daňovníci na území obce sa musia preto riadiť zákonom č 582/2004 Z. z. o miestnych daniach, kde sú základy dane z pozemkov obce Jalšové uvedené.

Obec Pečeňady je obcou s najvyššími príjmami (s extrémnymi) z pomedzi všetkých pozorovaných malých obcí. Výška celkových daňových príjmov predstavuje až 13 – 14 násobok príjmov obcí Jalšové a Lošonec. Obec je najvyspelejšou, veľmi efektívne si spravuje miestne dane, vyrubovaním a zvyšovaním tých, ktoré sú v záujme samosprávy a občanov. Medzi moje návrhy pre obec by boli spočívali v:

- lepšom rozpracovaní VZN o dani z nehnuteľnosti, keďže sú v ňom (podobne ako u obci Lošonec) chýbajúce informácie o základe dane z pozemkov. Daňovníci na území obce sa musia preto riadiť zákonom č 582/2004 Z. z. o miestnych daniach, kde sú základy dane z pozemkov obce Pečeňady uvedené,
- prehodnotení vysokej sadzby za predajné automaty a nevýherné hracie automaty,
- zvýšení sadzby za miestny poplatok.

V obci Rakovice priniesli daňové príjmy vysoké výnosy, až dvojnásobok príjmov obce Jalšové, či Lošonec v rokoch 2006 – 2008, no najvyššie práve z daní špecifických, kde si efektívne zvýšila sadzby za psa, za užívanie verejného priestranstva a najmä vysoké výnosy získala za miestny poplatok. Obec si zvýšila efektívne i sadzby z poľnohospodárskej pôdy, čo veľmi pozitívne ovplyvnilo príjmy z pozemkov. Obci by som akurát navrhla:

- zvýšiť si sadzbu na bývanie a pôdohospodársku produkciu.

Obce Jalšové, Pečeňady a Rakovice nie sú veľmi vyhľadávanými strediskami cestovného ruchu, preto by sa mali snažiť tieto obce zatriktívniť svoje územie, keďže potenciál sa v nich nachádza, dbať na propagáciu a tým si prilákať nových obyvateľov,

poskytnúť im lepšie lacnejšie stavebné pozemky, rôzne zľavy na daniach a poplatkoch. V konečnom dôsledku by sa tieto výdaje vrátili do rozpočtu obce prostredníctvom vyššieho podielu na dani z príjmov FO.

Správa daní je náročná a vyžaduje si vysokú odbornosť. Je dôležité, aby obce venovali i zvýšenú pozornosť vzdelávaniu a zvyšovaniu odbornosti pracovníčok obecných úradov, ktoré majú rôznorodú a rozsiahlu agendu. Taktiež daň a sadzba dane by mali byť zrejme a jasné každému daňovníkovi. Sadzby daní by nemali byť vyššie ako obyvatelia dokážu zaplatiť. K efektívite vyberania miestnych daní by prispela i účinnejšia daňová kontrola obcami v správe daní.

Záver

V súvislosti s fiškálnou decentralizáciou sa v roku 2005 zaviedol nový systém financovania obcí, ktorého podstatou bolo posilnenie finančnej samostatnosti a zodpovednosti územnej samosprávy pri rozhodovaní o použití verejných zdrojov. Došlo teda k posilneniu vlastných daňových príjmov obcí vyberaním miestnych daní.

Miestne dane sa stali dôležitou a stabilnou zložkou rozpočtov obcí. Povinnými sa stávajú až ich zavedením vo všeobecnom záväznom nariadení obce. Táto ich vlastnosť – fakultatívnosť je konkrétnym prejavom zvýšenia daňových právomocí samospráv. Znamená to, že zákon obciam umožňuje nakladať so sadzbami miestnych daní a to rozhodnutie musí byť dané prostredníctvom VZN. Výnos z miestnych daní a komunálneho odpadu je príjmom rozpočtu obce ako ich správcu.

Cieľom diplomovej práce bolo zhodnotiť prístupy miestnych samospráv pri vyberaní miestnych daní počas rokov 2006 až 2008. Objektom práce boli malé obce Jalšové, Lošonec, Pečeňady a Rakovice, spadajúce do Trnavského samosprávneho kraja.

K dosiahnutiu hlavného cieľa sme sa najskôr snažili zanalyzovať parciálne ciele a to cez objem a skladbu celkových príjmov, zložených z bežných príjmov, kapitálových príjmov a mimorozpočtových príjmov. Z týchto analýz vyplývajú nasledujúce skutočnosti:

- každoročná výška celkových príjmov obcí závisí od jej štruktúry, v roku 2006 bežné príjmy predstavovali takmer 100 % vo všetkých sledovaných obciach. V roku 2007 a 2008 najväčší podiel predstavovali v obciach Lošonec (100 %) a Pečeňady (78 %),
- do veľkej miery výška celkových príjmov závisí aj od výšky kapitálových príjmov ako je to v prípade obce Rakovice, najmä v roku 2008, kde tieto príjmy predstavovali výšku až 57,7 % z celkových príjmov, keďže sa na tomto raste podieľali tuzemské kapitálové granty, prostriedky z EÚ – z európskeho fondu regionálneho rozvoja a príjmy z predaja pozemkov,
- obce získavajú príjmy z grantov a úverov a ich výška závisí od skutočnosti, či sa obec o ne uchádzajú a aká je ich úspešnosť. Z mimorozpočtových príjmov nadobudli najmä v roku 2007 príjmy obce Jalšové (41,7 % - ný podiel na celkových príjmoch) a Rakovice (35,9 % - ný podiel na celkových príjmoch),

Výška bežných príjmov a ich zmena závisí v obciach od štruktúry bežných príjmov, to znamená od výšky daňových príjmov, nedaňových a grantov a transferov. Najvyšší podiel vo všetkých sledovaných obciach v rokoch 2006 – 2008 na bežných príjmoch predstavovali daňové príjmy, ktoré sa stali po roku 2005 najdôležitejším zdrojom príjmov.

- podľa obr. 2 – 5 v obci Jalšové predstavovali daňové príjmy na celkových príjmoch podiel 62 – 71 %, v obci Lošonec 68 – 75 %, v obci Pečeňady 94 – 98 % a v obci Rakovice 50 – 57 %,
- významnú časť príjmov tvorili v obci Jalšové aj nedaňové príjmy 20 – 34 % (v ostatných obciach max. 10 %), kde ich výnosy obec ovplyvňuje hlavne využívaním obecného majetku - jaslí, materskej školy a tiež sa príjmy zvýšili z poplatkov za odber vody,
- príjmy z bežných grantov a transferov tvorili vysoký podiel na celkových príjmoch iba v obci Rakovice a to až 43 – 44 % v rokoch 2006 a 2007, transfery zo štátneho rozpočtu boli určené najmä na prenesené kompetencie – na základnú školu, konkrétne transfer na haváriu základnej školy s materskou školou.

V časti daňové príjmy (v členení na podielové dane a miestne dane) a ovplyvňovanie úrovne miestnych daní sme sa konkrétne zamerali na štruktúru a výšku vyberania jednotlivých miestnych daní v rokoch 2006 - 2008. Z tejto analýzy vyplynuli nasledovné závery:

- najvyšší podiel na daňových príjmoch vo všetkých obciach (s výnimkou obce Pečeňady) predstavovala podielová daň, ktorá bola posilnená fiškálnou decentralizáciou v roku 2005 a obce tak získali zvýšené príjmy na základe kritérií stanovených podľa zákona,
- daň z príjmu FO v obci Jalšové tvorila podiel na daňových príjmoch vo výške 75 – 91 %, v obci Lošonec 62 – 80 %, v obci Pečeňady iba 3,5 – 4,4 %, v obci Rakovice 54 – 65 %,
- najväčšiu váhu na daňových príjmoch mali miestne dane v obci Pečeňady (96,5 %), tento podiel spôsobili príjmy z dane z nehnuteľnosti, ktorá tvorila takmer 100 % na miestnych daniach, keďže obce získali extrémne príjmy a to vo výške až 41 110 tis. Sk v roku 2008 z dani z nehnuteľnosti, na ktorej sa pričínili výnosy z dane zo stavieb (36 830 tis. Sk – 85,5 % na dani z nehnuteľnosti), keďže sa v katastri obce nachádzajú JE Jaslovské Bohunice,

-
- na dani z nehnuteľnosti predstavuje najvyšší podiel daň z pozemkov v obciach Jalšové (76 – 80 %) a Rakovice (60 – 68 %), v ktorej sa odráža ako výška základu dane, rozloha a štruktúra pôdneho fondu tak i nastavenia daňových sadzieb obcí,
 - špecifické miestne dane tvoria na miestnych daniach u všetkých malých obcí (s výnimkou obce Pečeňady) výrazný podiel najmä v rokoch 2006 – 2007, v obci Jalšové cca 70%, v obci Lošonec 50 – 60 %, v obci Rakovice 70 – 80 % (viď tabuľku č. 16). No v roku 2008 sa tento podiel výrazne znížil príčinou zníženia - nedoplatkov príjmov za jadrové zariadenia (vysvetlené v časti 4.3.2.2), iba obec Rakovice si udržala podiel a to výrazným zvýšením príjmov za miestnych poplatok.
 - z analýzy vývoja špecifických miestnych daní sme zistili, že najväčší nárast príjmov počas rokov 2006 – 2008 v sledovaných rokoch evidovala obec Rakovice (viď tabuľku č. 18). Nárast zaznamenali i obce Jalšové, Lošonec a Pečeňady, no v z roku 2007 na rok 2008 došlo k poklesu príjmov z týchto daní.

V rámci špecifických miestnych daní si obce uplatňujú fakultatívnosť výberu daní, kým niektoré obce si vyberajú iba pár miestnych daní, iné naopak a zavádzajú si viac miestnych daní. Na miestne dane vplývajú faktory ako veľkosť katastrálneho územia, počet obyvateľov, prírodné podmienky, ktoré sa prenášajú do základu dane. Na základe týchto podmienok a samotnej daňovej politiky sa obce rozhodujú o stanovení výšky sadzieb. Poplatky za komunálne odpady sú povinným poplatkom, ktorý si obec musí zaviesť vo svojom VZN. Ich výška je však rôzna, závisí od nákladov obce na skládky odpadov, od politiky obce, či náklady preniesie na občanov, alebo bude zneškodňovanie odpadov dotovať.

Na kolísavom a nerovnakom vývoji daní sa podieľali jednotlivé miestne dane, v rámci ktorých sme analyzovali všeobecne záväzné nariadenia obcí a sledovali sme zmeny, ktoré obce uskutočnili vo výške sadzieb.

Z analýz sme dospeli k záverom:

- *pri dani z pozemkov* si uplatnila zmenu sadzby obec Jalšové a to zvýšením si sadzby dane z pozemkov – v členení orná pôda (zvýšenie o 18 % zo základu dane oproti normatívu), záhrady a zastavané plochy a nádvoria (zvýšenie o 10 %),
- - obec Rakovice si zvýšila sadzby – orná pôda (o 0,05 % v roku 2006 – 2007, o 0,15 % v roku 2008) a sadzbu dane pri trvale trávnych porastov (zvýšenie o 0,20

-
- %), keďže v danom území je produkčný potenciál pôdy dost' vysoký a teda z neho sa odvíja i základ dane z pozemkov, ktorý predstavuje pri ornej pôde 21,45 Sk/m², čo je najvyššia hodnota z pomedzi všetkých sledovaných obcí,
- obec Lošonec si neuplatnila možnosť zvýšenia si sadzby z daní z pozemkov, keďže podľa VZN obce si stanovili sadzby podľa zákona 582/2004 Z. z. o miestnych daniach a poplatkoch, čo predstavuje sadzbu dane 0,25 % zo základu dane,
 - v obci Pečeňady si taktiež nezvýšila sadzby daní, ročná sadzba dane z pozemkov pre všetky druhy pozemkov 0,25 % zo základu dane, no z pozemkov funkčne spojených so stavbou jadrového zariadenia je 25 % zo základu dane,
- *pri dani zo stavieb* si celkovo najvyššie sadzby stanovila obec Pečeňady – najmä pri priemyselných stavbách slúžiacich energetike až na hodnotu 500 Sk za m² (z dôvodu JE Jaslovské Bohunice nachádzajúcich sa v katastri obce), obec Pečeňady si taktiež stanovila najvyššie sadzby pri všetkých ostatných stavbách vo výške 12,50 Sk na m² a za stavby na ostatné podnikanie 25 Sk za m²,
- najvyššiu sadzbu pri dani na ostatné podnikanie a na zárobkovú činnosť si stanovila obec Lošonec vo výške 35 Sk (z dôvodu existencie kaviarne v obci),
- *v rámci špecifických miestnych daní* nepozorujeme vo VZN obcí počas rokov 2006 – 2008 žiadne výrazne zmeny, obce si počas týchto rokov zachovali stále rovnakú štruktúru výberu miestnych daní, iba v niektorých prípadoch nastali zmeny vo výbere daní a výške sadzieb,
- vyberanie *dane za psa* si uplatnili všetky obce, no s rozdielmi vo výške sadzby, kým obec Jalšové vyberala z psa 50 Sk, obec Lošonec a Pečeňady 100 Sk a v Rakoviciach bola stanovená sadzba 150 Sk za psa v rodinnom dome a 500 Sk v bytovom dome,
- *daň za užívanie verejného priestranstva* si vyrubili obce Lošonec, Pečeňady a Rakovice v rozdielnej výške sadzby, kým v Lošonci to bola hodnota 15 Sk za m², v Pečeňadoch od 5 – 50 Sk za m² a v Rakoviciach od 1 – 25 Sk za m²,
- *daň za ubytovanie* bola vyberaná v obci Lošonec so sadzbou 15 Sk na osobu a prenocovanie a v obci Rakovice vo výške 10 Sk za osobu a prenocovanie,
- *daň za predajné automaty* vyberala iba obec Rakovice v roku 2006,
- *dane za nevýherné hracie automaty* - plynuli do rozpočtov všetkých obcí, najvyššiu sadzbu si stanovila obec Lošonec v rokoch 2006 – 2007 a to vo výške 25 000 Sk(v
-

roku 2008 táto hodnota poklesla na výšku 1000 Sk), 1000 Sk si stanovila i obec Jalšové počas troch rokov ju nemenila, obec Pečeňady si tiež nemenili sadzbu a ponechali si ju na hodnote 2 500 Sk za hrací prístroj a 5 000 za elektronický hrací prístroj, podobne ako obec Rakovice,

- *daň za vjazd a zotrvanie motorového vozidla v historickej časti mesta* – túto daň si malé obce nevyrubili,
- *daň za jadrové zariadenie* a jej sadzba je stanovená zákonom, takže obce nemajú právo si ju meniť a jej výška závisí od vzdialenosti obce od jadrového zariadenia,
- *miestny poplatok za komunálne odpady a drobné stavebné odpady* je povinný pre všetky obce, no majú možnosť si so sadzbou narábať. Kým obec Jalšové si uplatnila vyberanie 250 Sk na osobu a rok, pre podnikateľov 1000 Sk za smetnú nádobu, obec Lošonec v rokoch 2006 – 2007 si stanovila sadzbu 100 Sk na osobu a rok, 250 Sk pre rekreačné chaty na rok a pre podnikateľov 600 Sk na rok, tieto sadzby si zvýšila v roku 2008 o 100 Sk pre osoby na rok, o 50 Sk pre chaty na rok a o 200 Sk pre podnikateľov, obec Pečeňady si stanovila najnižšiu sadzbu počas troch rokov a to 73 Sk pre osobu na rok a 290 Sk u PO na rok, v obci Rakovice – plynuli najvyššie príjmy z miestneho poplatku – v obci sa nachádza skládka odpadov - stanovené sadzby: 200 Sk na rok pre FO, pre chaty 200 Sk na rok, pre PO v závislosti od veľkosti smetnej nádoby

Výsledkom práce je zistenie, že si obce stanovili sadzby dane na základe svojej daňovej politiky obce, rozvojovej úrovne a svojich potrieb. Každá obec má zavedenú inú výšku a formu vyrubovania miestnych daní. I keď obce Jalšové, Lošonec, Pečeňady a Rakovice zaradujeme medzi malé obce, niektoré z nich si aktívnou politikou a činnosťou samosprávy priaznivo ovplyvňujú úroveň a výšku miestnych daní. Je to najmä v prípade obce Pečeňady, ktorá po roku 2005 nadobudla extrémne príjmy, tým že využila možnosť stanovenia si sadzieb miestnych daní a to hlavne z dane zo stavieb. Fakt, že sa v katastri obce nachádza JE Jaslovské Bohunice prispel k výraznému nárastu finančných prostriedkov.

Získané príjmy z jednotlivých druhov miestnych daní a miestnych poplatkov sa obce snažia využiť na rozvoj svojho územia a zvýšenie životnej úrovne svojich obyvateľov. Realizujú sa v nich rôzne kultúrne, spoločenské a športové podujatia, zvyšuje sa kvalita životného prostredia, realizujú sa rozvojové projekty týkajúce sa rekonštrukcie

a modernizácie technickej a sociálnej infraštruktúry a mnohé ďalšie činnosti prispievajúce k celkovému rozvoju obcí, ako to môžeme sledovať najmä v obciach Pečeňady a Rakovice.

Naopak v obciach Jalšové a Lošonec sú príjmy z miestnych daní príliš nízke na to, aby mohli pokryť všetky potreby obce. Najmä obec Jalšové má slabú ekonomickú základňu. Nenachádzajú sa v nej takmer žiadne veľké alebo stredné podniky, ktoré by platili miestne dane a tým prinášali príjmy do rozpočtu. Obec Jalšové má problém z rozpočtov pokryť základné potreby obce, nie to ešte rozvojové investície, ktoré by priniesli väčšie príjmy. Prístup obce k ovplyvňovaniu úrovne miestnych daní poukazuje na to, že si obec uplatnila možnosť výberu iba troch špecifických daní, čo je najnižší počet z pomedzi všetkých ostatných a počas troch rokov tieto dane ani sadzby nemenila. Priaznivo hodnotíme prístup pri zvýšení si sadzby pri dani z pozemkov.

V obci Lošonec nastali ako u jedinej zo sledovaných malých obcí zmeny v sadzbách miestnych daní počas rokov 2006 – 2008, vyplýva nám z toho fakt, že sa obecné zastupiteľstvo aktívne zaoberá potrebami obce. Zmeny nastali pri dani za nevýherné hracie automaty a pri sadzbe miestneho poplatku. Obec sa pri dani z pozemkov riadi sadzbami stanovenými podľa zákona, čo znamená, že si obec neuplatnila možnosť zvýšenia si príjmov prostredníctvom tejto dane, i keď to obecné zastupiteľstvo mohlo uskutočniť, keďže v obci vidíme potenciál na rozvoj do budúcnosti, keďže sa postupom času stáva vyhľadávanou turistickou obcou v krásnom prostredí Malých Karpát.

Problémom malých obcí je nižšia hustota obyvateľstva, vyššia nezamestnanosť, starnúce obyvateľstvo. Tieto a iné faktory ovplyvňujú miestnu samosprávu k tomu, že obce nezvyšujú sadzby miestnych daní, čo má dopad na rozpočtové príjmy. Taktiež tendencia nezvyšovania daní pre podnikateľov a obyvateľov v obci sa samosprávam javí ako priaznivá, keďže sa obávajú zaťaženia obyvateľov a samotných podnikateľov, ktorí by v tom prípade hľadali iné možnosti a presúvali sa do iných miest s nižšími sadzbami.

Zmena, ktorá by dopomohla k vylepšeniu situácie malých obcí by sa mala uskutočniť prostredníctvom volených predstaviteľov miestnej samosprávy, prejavením ich záujmu o celkový rozvoj vlastného územia formou pritiahnutia investícií, skvalitnením infraštruktúry, dostupnosťou územia, informovanosťou občanov, vytvorením lepších podmienok na bývanie a tým prilákanie nových mladých rodín. Výhodiskom by bolo i riešenie realizovať rozvoj v spolupráci so spádovým mestom, resp. združením sa s inou obcou. Predstavitelia obcí by mali venovať i väčšiu pozornosť na oblasť tvorby projektov

na rozvoj obcí v spolupráci s verejným sektorom. Čerpanie prostriedkov z európskych fondov by mohlo obciam zlepšiť finančnú stránku a skvalitniť život obyvateľom na území.

Pri celkovom pohľade na vývoj miestnych daní a daňových príjmov obcí môžeme konštatovať, že reforma verejnej správy a v rámci nej fiškálna decentralizácia prebehla na Slovensku úspešne a splnila hlavné ciele, ktoré sledovala, a to posilnenie autonómnosti a finančnej nezávislosti samosprávy od štátu. Pre obce boli teda vytvorené podmienky na dosiahnutie svojich cieľov s ohľadom na priority, ktoré prinášajú obyvateľstvu zlepšenie životných podmienok.

Zoznam použitej literatúry

1. BALKO, L. 2006. *Základy verejných financií*. 1. vyd. Trenčín: Trenčianska univerzita Alexandra Dubčeka, 2006. 26 s. ISBN 80-8075-131-5.
2. BEBLAVÝ, M. – ŠVEC, P. 2001. *Transparentnosť verejných financií* [online]. Bratislava: Róbert Vico, 2001. [cit. 2009-12-28]. Dostupné na: <http://http://backup.transparency.sk/studie/030807_.tran.PDF>. ISBN 80-89041-18-3.
3. BELAJOVÁ, A. – BALÁŽOVÁ, E. 2004. *Ekonomika a manažment územnej samosprávy*. Nitra: SPU v Nitre, 2004. 184 s. ISBN 80-8069-007-3.
4. BELICA, M. 2005. Vyššie práva i zodpovednosť samospráv. In *Hospodárske noviny* [online], 2005. [cit. 2009-11-26]. Dostupné na: <http://hnonline.sk/2-22783025-u01750_detail-ca>.
5. BELICA, M. 2009. Samosprávy navrhujú zmeniť ich financovanie. In *Hospodárske noviny* [online], 2009. [cit. 2010-02-08]. Dostupné na: <<http://hnonline.sk/ekonomika/c1-37830810-samospravy-navrhuju-zmenit-ich-financovanie>>.
6. BEŇOVÁ, E. a kol. 2007. *Financie a mena*. 2 vyd. Bratislava: Iura Edition, 2007. 82 s. ISBN 978-80-8078-142-2.
7. BERČÍK, P. 1989. *Financovanie miestnych samospráv v Slovenskej republike*. Banská Bystrica: EF UMB, 1989. 163 s. ISBN 80-8055-109-X.
8. BLINDER, A.S, 1989. *The economics of public finance*, 2.edition, New Delhi: P.C.Jain, 1989. 4s.
9. BOJŇANSKÝ, J. a kol. 2008. *Dane podnikateľských subjektov*. 2 vyd. SPU Nitra, 2008. ISBN 978-80-552-0116-0.
10. CISKO, Š. 2005. Financovanie verejnej správy na úrovni miest a obcí v Slovenskej republike. In *INTERNATIONAL CONFERENCE 2005 – „Vysoká škola jako facilitátor rozvoje společnosti a regionu“*, Kunovice: Evropský polytechnický institut, 2005. 48 s. ISBN 80-7314-052-7.
11. ČAVOJEC, J. – SLOBODA, D. 2005. *Fiškálna decentralizácia a obce*. Bratislava: Konzervatívny inštitút M. R. Štefánika, 2005. 55 s. bez ISBN.
12. DUFALA, V. a kol. 2006. *Financie a mena* (vybrané problémy). Banská Bystrica: UMB, 2006. ISBN 80-8083-275-7.
13. ĎURIŠOVÁ, T. 2008. Vplyv fiškálnej decentralizácie na príjmy obcí v Trnavskom kraji: bakalárska práca. Nitra: SPU, 2008. 56 s.

-
14. GRÚŇ, Ľ. 2001. *Dane včera, dnes a zajtra*. Bratislava: Eurounion, 2001. 315 s. ISBN 80-88984-28-9.
 15. GRÚŇ, Ľ. – PAULIČKOVÁ, A. 2003. *Finančnoprávne inštitúty*. Bratislava: Eurounion, 2003. ISBN 80-88984-49-1.
 16. HAMMERNÍKOVÁ, B. 2000. *Financovanie ve veřejném a neziskovém nestátním sektoru*. Praha: Eurolex Bohemia, 2000. ISBN 80-902752-3-0.
 17. CHLEBOVCOVÁ, H. – LORENCOVÁ, S. 2005. *Postavenie obecnej samosprávy v systéme verejnej správy na Slovensku*. Bratislava: ŠEVT a. s. 2005, ISBN 80-967908-4-6.
 18. JAKUBÍKOVÁ, E. – BÁNOCIOVÁ, A. *Daň z nehnuteľností v svetle fiškálnej decentralizácie v SR* [online]. B. m.: b. v., [cit. 2010-01-21]. Dostupné na: <<http://www3.ekf.tuke.sk/konfera2008/zbornik/files/prispevky/jakubikova.pdf>>.
 19. JÍLEK, M. 2006. Empirický pohľad na horizontálnu fiskálnu nerovnosť českých municipalít. *Teoretické a praktické aspekty verejných financií*. Praha: Oeconomica, 2006. 14 s. ISBN 80-245-1032-4.
 20. KŇAŽKO, M. 2008. *Moody's International Public Finance*. Mesto Turčianske Teplice [online], Máj 2008 [cit. 2010-01-16]. Dostupné na: <http://www.turciansketeplce.sk/download_file_f.php?id=83147>.
 21. KRÁLIK, J. 2007. *Samospráva a jej miesto v politickom systéme*. UMB. Banská Bystrica. 2007. ISBN 978-80-8083-386-2.
 22. KRŇÁČ, J. *Ekonomika miestnej samosprávy v procese decentralizácie verejnej správy v podmienkach Slovenskej republiky* [online]. Banská Bystrica, 2005. [cit. 2010-01-09]. Dostupné na: <<http://dspace.upce.cz/bitstream/10195/32419/1/CL646.pdf>>
 23. KUZMIŠIN, P. a kol. *Podnikateľské prostredie a regionálne aspekty rozvoja II*. Zborník štúdií z grantu VEGA č. 1/0493/03. Prešov: ManaCon. ISBN 80-89040-26-8.
 24. LIPTÁK, J. 1999. *Verejné financie*. Bratislava: Súvaha, 1999. ISBN 80-88727-21-9.
 25. LENSÝ, I. 2001. *Verejné služby – služby pre verejnosť*. Topoľčany: Prima – print, 2001. 80 s. ISBN 80-89017-02-9.
 26. LUKÁČOVÁ, A. Reforma daňového systému a jej vplyv na regionálnu konkurencieschopnosť v podmienkach prešovského samosprávneho kraja [online]. 2006, [cit. 2010-01-08]. Dostupné na: <<http://www3.ekf.tuke.sk/konfera2008/zbornik/files/prispevky/lukacova.pdf>>.
 27. MACHOVIČ, P. 2008. Obce pri Jaslovských Bohuniciach prídu o milióny [online]. In *Pravda*. 2008 [cit. 2010-02-08]. Dostupné na:
-

-
- <http://spravy.pravda.sk/sk_regiony.asp?r=sk_regiony&c=A080527_203039_sk_regiony_P04>.
28. MARKOVÁ, H. 2003. *Daňové zákony 2003 - úplná znění platná k 1.1.2003*. Praha: Grada, 2003. 112 s. ISBN 8024704838.
29. MARUCHNIČ, J. – ČUNDERLÍK, L. *Fiškálna decentralizácia v Slovenskej republike*. [online]. [cit. 2009-11-26]. Dostupné na: <http://www.upol.cz/uploads/media/Ing._Maruchnic_a_Mgr._Cunderlik.pdf>.
30. MARUŠINEC, J. – NIŽŇANSKÝ, V. Samospráva na kolenách. MES 10. Centrum pre ekonomické a sociálne aktivity. In *Týždeň* [online]. roč. 2009, č. 29. [cit. 2010-01-19] Dostupné na: <http://www.mesa10.sk/index.php?action=module&id=mod_content&content_id=235>.
31. MIKLOŠ, I. a kol. 2005. *Kniha reforiem*. Bratislava: Trend visual s.r.o., 2005. ISBN 80-969378-0-4.
32. NARIADENIE VLÁDY SR. Nariadenie vlády SR č. 668/2004 Z. z. o rozdeľovaní výnosu dane z príjmov územnej samospráve.
33. NEMEC, J. 2002. *Verejná ekonómia*. Banská Bystrica: EF UMB, 2002. ISBN 80-8055-358-8.
34. NEUBAUEROVÁ, E. 2003. *Finančné aspekty decentralizácie verejnej správy*. Bratislava: Ekonóm, 2003. ISBN 80-225-1711-9.
35. NIŽŇANSKÝ, V. 2003. Reforma nemôže byť nikdy dokonalá. In *Hospodárske noviny*. 15. januára 2003. 17 s.
36. OATES, E.W. 1999. An Essay on Fiscal Federalism. In *Journal of Economic Literature*, 1999. vol XXXVII, (3). p. 1120. ISBN 00220515.
37. ORVINSKÁ, M. 2005. *Sociálno-ekonomická a inštitucionálna analýza tieňovej ekonomiky a daňových únikov v tranzitívnych ekonomikách*. Banská Bystrica : Fakulta financií UMB, 2005. 111 strán. ISBN 80-8083-116-5.
38. PEKOVÁ, J. 1997. *Místní rozpočty*. Praha: Edičné oddelenie VŠE, 1997. 253 s. ISBN 80-7079-704-5.
39. PEKOVÁ, J. 2004. *Hospodáření obcí a finance územní samosprávy*. Management Press: Praha, 2004. 375 s. ISBN 80-7261-086-4.
40. PETRENKA, J. – SOBEK, O. a kol. 1993. *Financie a mena* (1.časť). Bratislava: Alfa 1993. 175 s. ISBN 80-05-01135-0.
-

-
41. *Príjmy a výdavky štátneho rozpočtu* [online]. 2010. [cit. 2010-02-12]. Dostupné na: <<http://www.finance.sk/hospodarstvo/statny-rozpocet/prijmy-a-vydavky/>>.
42. *Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Rakovice 2006 – 2015* [online]. [cit. 2010-03-11]. Dostupné na: <http://www.priateliazeme.sk/cepa/pdf/phsr_rakovice_web.pdf>.
43. REKTOŘÍK, J. – ŠELEŠOVSKÝ, J. a kol. 2002. *Jak řídit město, kraj, obec*. Finance, rozpočty, účetnictví, veřejná kontrola. Rukověť územní samosprávy. II. díl. Brno-Praha: Masarykova univerzita v Brně, 2002. ISBN 80-210-2955-5.
44. ROZUMIEME REFORMÁM? 2005 [online]. Bratislava: Zelený štvorlístok, 2005 [cit. 2010-04-11]. 43s. Dostupné na: <http://www.sdku-ds.sk/data/Download/rozumieme_reformam.pdf>. ISBN 80 – 969356-3-1.
45. ROWLEY, K., SCHNEIDER, F. 2004. *The encyclopedia of public choice*. New York, 2004. ISBN 0-7923-8607-8.
46. RUČINSKÝ, R. 2002. *ABC o financiách*. Typo press. Košice – Myslava, 2002. 243 s. ISBN 80-88828-26-0.
47. SCHULTZOVÁ, A. a kol. 2007. *Verejné financie*. 1. vyd. Bratislava: Ekonóm, 2007. 320 s. ISBN 978-80-225-2326-4.
48. SOTÁK, V. Stanovisko Klubu 500 a ZPZ SR k vládnemu návrhu zákona o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady. [online]. [cit. 2010-01-20]. Dostupné na: <<http://www.klub500.sk/klub500/home.nsf/page/B4E9C12881FCFF72C1256F26003E97FF?OpenDocument>>.
49. SRAROŇOVÁ, K. – SIČÁKOVÁ - BEBLAVÁ, E. 2006. *Verejná politika a miestna samospráva: štyri princípy spravovania*. ADIN s.r.o: Bratislava 2006. 99 s. ISBN 80-89244-13-0.
50. STRECKOVÁ, Y. – MALÝ, J. a kol. 1998. *Veřejná ekonomie pro školu i praxi*. Praha: Computer Press. 1998. s. 79. ISBN 80-7079-693-6.
51. SÝKORA, M. Z prejavu Milana Sýkoru na XIV. Sneme ZMOS, In *Verejná správa* 2004, č. 9, 21-22 s.
52. ŠABÍKOVÁ, I. 2010. Účtovný pohľad na daňové a nedaňové príjmy obce/VÚC, In *Enoviny* [online]. 2010, [cit. 2010.04.04]. Dostupné na internete: <<http://www.enoviny.sk/?cid=35664>>.
53. ŠVANTNEROVÁ, L. 1997. *Predpoklady municipálnej ekonomiky*. Banská Bystrica: Ekonomická fakulta UMB, 1997. 100 s. ISBN 80-8055-136-8.
-

-
54. ŠVANTNEROVÁ, L., KOŽIAK, R. 2005. *Ekonomika miestnej samosprávy*. Banská Bystrica: Ekonomická UMB, 2005. ISBN 80-8083-117-3.
 55. TICHÝ, D. 2005. Fiškálna decentralizácia ako súčasť reformy verejnej správy. dizertačná práca. Bratislava: Ekonomická univerzita, 2005. 247 s. bez ISBN.
 56. TOCQUEVILLE, A. 2000. *Democracy in America*. Indiana: 2000, ISBN 0-87220-494-4.
 57. ÚSTAVA Slovenskej republiky.
 58. Všeobecne záväzné nariadenia obce Jalšové o dani z nehnuteľnosti a o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady.
 59. Všeobecne záväzné nariadenia obce Lošonec o dani z nehnuteľnosti a o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady.
 60. Všeobecne záväzné nariadenia obce Pečeňady o dani z nehnuteľnosti a o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady.
 61. Všeobecne záväzné nariadenia obce Rakovice o dani z nehnuteľnosti a o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady.
 62. ZACHAR, D. 2005. Reformy na Slovensku 2004 – 2006. In *Hodnotenie ekonomických a sociálnych opatrení*. Bratislava: INEKO, 2005. 198 s. ISBN 80-89026-19-2.
 63. Zákon č. 171/2001 Úplné znenie zákona Slovenskej národnej rady č 511/1992 Zb. o správe daní a poplatkov a o zmenách v sústave územných finančných orgánov
 64. Zákon 303/1995 Z. z. o rozpočtových pravidlách.
 65. Zákona č. 497/2009 Z. z. o štátnom rozpočte na rok 2010.
 66. Zákon č. 564/2004 Z. z. o rozpočtovom určení výnosu dane z príjmov územnej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov.
 67. Zákon č. zákona č. 582/2004 Z. z. (o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady).
 68. Zákon č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov.
 69. Zbierka zákonov č. 130/2003 – Úplné znenie zákona NRSR č. 303/1995 Z. z. o rozpočtových pravidlách
 70. ZUBALOVÁ, A. 2003. *Daňové teórie*. Ekonóm: Bratislava, 2003. ISBN 80-225-1789-5.
 71. ŽÁRSKA, E. 1996. *Vecné a systémové problémy komunálnej politiky*. Bratislava: Ekonóm, 1996. 180 s. ISBN 80-225-0773-3.

-
72. ŽÁRSKA, E. – BALÁŽOVÁ, E. – KOZOVSKÝ, D. 2007. *Komunálna ekonomika a politika*. Bratislava: Ekonóm, 2007. ISBN 978-80-225-2293-9.
73. ŽUCHOVÁ, M. 2008. *Vplyv dôchodkovej reformy a jej zmien na verejné financie* [online]. Univerzita Alexandra Dubčeka v Trečíne 2008, [cit. 2009-11-20]. Dostupné na: <http://www.sulik.sk/files/10/file_18_1.pdf>.

Prílohy

Príloha 1: Vývoj a štruktúra daňových príjmov obcí Jalšové, Lošonec v tis. Sk a v %.

Príloha 2: Vývoj a štruktúra daňových príjmov obcí Pečeňady, Rakovice v tis. Sk a v %.

Príloha 3: Prehľad daní - predmet dane, základ dane, sadzba a normatív dane.

Príloha 1

	Obec Jaľšové						Obec Lošonec					
	Rok 2006		Rok 2007		Rok 2008		Rok 2006		Rok 2007		Rok 2008	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
Daňové príjmy celkom	2 846	100	3 119	100	3 053	100	3 821	100	4 345	100	3 885	100
Z toho :												
Daň z príjmu FO	2 388	83,9	2 361	75,7	2 771	90,8	2 661	69,6	2 696	62,1	3 106	80
Daň z nehnuteľnosti	120	4,2	219	7,0	171	5,6	556	14,6	565	13	574	14,8
-daň z pozemkov	91,4	3	175	5,6	133	4,4	261	6,8	258	6	254	6,5
-daň zo stavieb	28,5	1	44,3	1,4	38	1,2	295	7,7	307	7,7	320	8,2
-daň z bytových a nebytových priestorov	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Špecifické miestne dane celkom	338	11,9	539	17,3	111	3,6	602	15,8	1 082	24,9	189	4,9

Zdroj: Rozpočty, záverečné účty, plnenie rozpočtov obcí, vlastné spracovanie

Príloha 2

	Obec Rakovice						Obec Pečeňady					
	Rok 2006		Rok 2007		Rok 2008		Rok 2006		Rok 2007		Rok 2008	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
Daňové príjmy celkom	6 903	100	9 595	100	10 938	100	41 807	100	43 553	100	43 070	100
Z toho :												
Daň z príjmu FO	4 500	65,2	5 801	60,5	5 887	53,8	1 466	3,5	1 541	3,5	1 874	4,4
Daň z nehnuteľnosti	740	10,7	696	7,3	832	7,6	39 243	93,9	39 874	91,6	41 110	95,5
-daň z pozemkov	445	6,4	436	4,5	565	5,2	4 428	10,6	4 278	9,8	4 280	9,9
-daň zo stavieb	294	4,3	258	2,7	266	2,4	34 803	83,2	35 596	81,7	36 830	85,5
-daň z bytových a nebytových priestorov	1,1	0,01	1,1	0,01	1,1	0,01	11,2	0,02	9,9	0,02	17,2	0,04
Špecifické miestne dane celkom	1 663	24,1	3 098	32,3	4 219	38,6	1 100	2,6	2 128	4,9	68	0,2

Zdroj: Rozpočty, záverečné účty, plnenie rozpočtov obcí, vlastné spracovanie

Príloha 3

Druh dane	Predmet dane	Základ dane	Sadzba dane - Normatív – podľa zákona č. 582/2004 Z. z. o miestnych daniach a miestnom poplatku
Daň za psa	pes starší ako 6 mesiacov	počet psov	určí obec v Sk/psa v kalendárnom roku
Daň za užívanie verejného priestranstva	osobitné užívanie verejného priestranstva	výmera užívaného verejného priestranstva v m ²	určí obec v Sk za užívanie každého aj začatého m ² verejného priestranstva
Daň za ubytovanie	odplatné prechodné ubytovanie fyzickej osoby v ubytovacom zariadení	počet prenocovaní	určí obec v Sk na osobu a prenocovanie
Daň za predajné automaty	prístroje a automaty, ktoré vydávajú tovar za odplatu a sú v priestoroch prístupných verejnosti s výnimkou automatov na cestovné lístky	počet predajných automatov	určí obec v Sk za 1 predajný automat a kalendárny rok
Daň za nevýherné hracie prístroje	- elektronické prístroje na počítačové hry, -mechanické prístroje, elektronické prístroje, automaty a iné zariadenia na zábavné hry, ktoré sa spúšťajú alebo prevádzkujú za odplatu, pričom nevydávajú peňažnú výhru a sú prevádzkované v priestoroch prístupných verejnosti	počet nevýherných hracích prístrojov	určí obec v Sk za 1 nevýherný hrací prístroj a kalendárny rok
Daň za vjazd a zotrvanie motorového vozidla v historickej časti mesta	vjazd a zotrvanie motorového vozidla v historickej časti mesta	počet dní vjazdu a zotrvania motorového vozidla v historickej časti mesta	určí obec v Sk za motorové vozidlo a každý aj začatý deň vjazdu a zotrvanie, môže byť určená aj paušálnou sumou
Daň za jadrové zariadenie	jadrové zariadenie, v ktorom prebieha štiepna reakcia a vyrába sa elektrická energia	výmera katastrálneho územia obce v m ² , ktoré sa nachádza v oblasti ohrozenia jadrovým zariadením	v Jaslovských Bohuniciach v pásme do 5 km - 0, 12 Sk za m ² nad 5 km do 10 km -0, 04 Sk za m ² nad 10 km do 30 km - 0, 02 Sk za m ² .
Miestny poplatok za komunálne odpady a drobné stavebné odpady	komunálne odpady okrem elektroodpadov a drobné stavebné odpady, ktoré vznikajú na území obce		0,10 Sk – 1,60 Sk/1 liter alebo dm ³ alebo 0,20 Sk – 5 Sk/1 kg 0,20 Sk – 3,30 Sk/1 na osobu a kalendárny deň, ak nie je v obci zavedený množstvový zber

Zdroj: Zákon č. 582/2004 Z. z., vlastné spracovanie